

Tiina Viinikainen

LUKUPIIRITOIMINTAA IISALMEN KAUPUNGINKIRJASTOSSA

Kirjaston ja Kirjoittajayhdistys Sonetti ry:n Kirjallisuuskerho

LUKUPIIRITOIMINTAA IISALMEN KAUPUNGINKIRJASTOSSA

Kirjaston ja Kirjoittajayhdistys Sonetti ry:n Kirjallisuuskerho

Tiina Viinikainen
Opinnäytetyö
Syksy 2013
Kirjasto- ja tietopalvelu
Oulun seudun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun seudun ammattikorkeakoulu
Kirjasto- ja tietopalvelun koulutusohjelma

Tekijä: Tiina Viinikainen

Opinnäytetyön nimi: Lukupiiritoimintaa Iisalmen kaupunginkirjastossa: Kirjaston ja Kirjoittajayhdistys Sonetti ry:n Kirjallisuuskerho

Työn ohjaaja: Jorma Niemitalo

Työn valmistumislukukausi ja – vuosi: Syksy 2013

Sivumäärä: 67 + 36 liitesivua

Tämän toiminnallisen opinnäytetyön tarkoituksena oli tutustua lukupiireihin ja niiden historiaan. Työn toiminnallinen osuus sisälsi kaksi Kirjallisuuskerho-lukupiirin kokoontumista syksyllä 2013. Kirjallisuuskerhoa ylläpitävät Iisalmen kaupunginkirjasto ja Kirjoittajayhdistys Sonetti ry. Työn tilaajana toimi Iisalmen kaupunginkirjasto. Kirjallisuuskerho kokoontuu yleensä kerran kuukaudessa ja lukupiirissä on keskimäärin 5-8 jäsentä.

Tietoperustassa käsitellään lukupiirien historiaa ja merkitystä. Lisäksi työssä tarkastellaan jännityskirjallisuuden historiaa Suomessa ja muissa maissa. Opinnäytetyön toiminnallisessa osassa kerrotaan lukupiiriin valmistautumisesta ja raportoidaan lukupiirikokoontumisista. Lukupiirikokoontumisia suunniteltaessa käytettiin apuna tietoperustassa olevia tietoja. Kokoontumisia varten luettiin kirjoja, jotka ilmoitettiin lukupiiriläisille keväällä 2013.

Syyskuun tapaamisen teemana oli jännityskirjallisuus ja tuolloin kokoontumisella keskusteltiin Agatha Christien, Leena Lehtolaisen ja Ilkka Remeksen tuotannosta. Lokakuun kokoontumista varten lukupiiriläiset tutustuivat Tuomas Kyrön teokseen *Mielensäpahoittaja*.

Syyskuun kokoontumisella kävi ilmi, etteivät lukupiiriläiset pitäneet jännityskirjallisuudesta. Lisäksi he kertoivat lukevansa jännityskirjoja hyvin harvoin. Tästä huolimatta piirissä syntyi keskustelua muun muassa jännityskirjallisuuden historiasta ja kehityksestä. Tuomas Kyrön *Mielensäpahoittaja* oli hyvä kirjavalinta, sillä kukaan lukupiiriläisistä ei ollut aiemmin lukenut teosta. Piiriläisillä oli mahdollisuus tutustua kyseiseen kirjaan ja keskustella siitä lokakuun kokoontumisella.

Molemmilla kokoontumisilla oli osanottajia ja he osallistuivat hyvin keskusteluun. Lukupiiriläiset antoivat positiivista palautetta kokoontumisista ja Kirjallisuuskerhon on mahdollista hyödyntää saatua palautetta toiminnassaan.

Asiasanat: lukupiirit, lukuseurat, jännityskirjallisuus, aikuiset

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree Programme in Library and Information Services

Author: Tiina Viinikainen
Title of thesis: Reading Group in Iisalmi City Library
Supervisor: Jorma Niemitalo
Term and year when the thesis was submitted: Autumn 2013
Number of pages: 67 + 36

The purpose of this project-based thesis was to study reading groups and their history. The practical part of the thesis consisted of two gatherings in the reading group called Kirjallisuuskerho (a literature club) in autumn 2013. Kirjallisuuskerho is maintained by Iisalmi City Library and Kirjoittajayhdistys Sonetti ry (a writers' society). The thesis was commissioned by Iisalmi City Library. The reading group gathers usually once a month and there are approximately 5-8 participants at the meetings.

The theoretical background of the thesis consisted of the history of reading groups and crime fiction in Finland and other countries. Furthermore, it studied the purpose of reading groups. The preparation and the gatherings of the reading group were described in the practical part of the thesis. The gatherings were applying the information of the theoretical background. For the gatherings, the participants read books which they were informed beforehand in spring 2013.

In September the theme of the meeting was crime fiction and the participants became familiar with novels by Agatha Christie, Leena Lehtolainen and Ilkka Remes. At the meeting in October the participants discussed the novel *Mielensäpahoittaja* by Tuomas Kyrö.

In September it came out that participants did not like the crime fiction genre and they rarely read crime fiction novels. Nevertheless, in September the participants talked enthusiastically for example about the history and development of crime fiction. The novel *Mielensäpahoittaja* was a good choice because none of the participants had read the book before. In October they had an opportunity to read and discuss the book.

There were participants in both gatherings and all of them participated in the discussion. The feedback from the participants was positive and Kirjallisuuskerho will be able to exploit the feedback in future.

Keywords: reading groups, group reading, crime fiction, adults

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	TOIMINTAYMPÄRISTÖ	8
	2.1 Iisalmen kaupunginkirjasto	8
	2.2 Kirjoittajayhdistys Sonetti ry.....	9
3	LUKUPIIRIT	11
	3.1 Lukupiirien historiaa Suomessa.....	11
	3.2 Lukupiirien merkitys.....	17
4	JÄNNITYSKIRJALLISUUS	20
	4.1 Synty ja kehitys	21
	4.2 Jännityskirjallisuus Suomessa.....	25
5	LUKUPIIRIÄ TUTKIVAT MENETELMÄT	28
6	LUKUPIIRIIN VALMISTAUTUMINEN	30
	6.1 Kirjavalintojen tekeminen.....	30
	6.2 Ohjaamiseen ja keskusteluun valmistautuminen.....	32
7	KIRJALLISUUSKERHON KOKOONTUMISET	35
	7.1 Suunnittelu	35
	7.2 Kirjalistan laatiminen	38
	7.3 Toteutus ja raportointi.....	46
8	POHDINTA	54
	LÄHTEET.....	61
	LIITTEET	68

1 JOHDANTO

Toiminnallisen opinnäytetyön tavoitteena oli perehtyä lukupiirien historiaan ja yleensä lukupiireihin. Tarkoituksena oli tutustua lukupiiritoimintaan teorian lisäksi käytännössä, joten osallistuin Iisalmen kaupunginkirjastossa kokoontuvan Kirjallisuuskerho-lukupiirin kahdelle kokoontumiselle syyskuussa ja lokakuussa 2013. Työni tilaajana oli Iisalmen kaupunginkirjasto ja yhteyshenkilöinäni toimivat Iisalmen kaupunginkirjaston kirjastotoimenjohtaja Ullamaija Hirvonen ja kirjastonhoitaja Petri Lehto-OKSA. Iisalmen kaupunginkirjasto ylläpitää Kirjallisuuskerhoa yhteistyössä Kirjoittajayhdistys Sonetti ry:n kanssa (Kirjoittajayhdistys Sonetti ry 2013, hakupäivä 10.7.2013).

Toimin Kirjallisuuskerhon syyskuun kokoontumisella lukupiirin vetäjänä ja lokakuussa osallistuin kokoontumiseen lukupiiriläisen roolissa. Lisäksi tein kirjavalinnat molemmille kokoontumisille ja vinkkasin lukupiiriläisille samanaiheisia teoksia. Kirjoitin molemmilla lukupiirikerroilla muistiinpanoja ja havainnoin lukupiirikeskustelua osallistuvan havainnoinnin keinoin. Osallistuvaa havainnointia voidaan käyttää tiedonhankintamenetelmänä, kun tarkoituksena on saada tutkittavasta kohteesta tietoa, jota on hankalaa saada selville muiden tutkimusmenetelmien kuin havainnoinnin avulla (Grönfors 2007, 155).

Toiminnallisessa opinnäytetyössä olennaisena osana on käytännön toteutus, joka voi olla esimerkiksi ammatillisen käytännön ohjeistusta tai tapahtuman järjestämistä. Käytännön toteutuksen vaiheet raportoidaan opinnäytetyössä käyttäen tutkimusviestinnällisiä keinoja. (Vilka & Airaksinen 2003, 9.) Pelkkä käytännön toteutus ei kuitenkaan riitä, vaan toiminnallisessa opinnäytetyössä on kyettävä yhdistämään käytäntö ja teoretieto (Vilka & Airaksinen 2003, 41–42).

Opinnäytetyöni teoriaperusta käsittelee lukupiirien historiaa Suomessa ja koko toiminnan merkitystä. Lukupiiritoiminta on osaltaan vaikuttanut siihen, että monille ihmisille kirjastosta on tullut ”kolmas paikka” kodin ja työpaikan välillä (Ratia 2010, 185). Luvuissa 6.1 ja 6.2 kerrotaan niistä keinoista, joiden avulla sekä lukupiirin vetäjän että lukupiiriläisen on mahdollista valmistautua lukupiirikokoontumiseen. Lisäksi luvussa 4 käsitellään jännityskirjallisuuden historiaa ja kehitystä niin Suomessa kuin muissa maissa. Syyskuussa Kirjallisuuskerhon kokoontumisen teemana oli jännityskirjallisuus, joten minulle avautui mahdollisuus tarkastella työssäni tarkemmin

kyseisen genren syntyä ja kehitystä. Lokakuun lukupiirikirjana oli Tuomas Kyrön *Mielensäpahoittaja*.

2 TOIMINTAYMPÄRISTÖ

2.1 Iisalmen kaupunginkirjasto

Opinnäytetyöni tilaajana toimi Iisalmen kaupunginkirjasto. Iisalmen kaupunki sijaitsee Ylä-Savossa, jonka alueella elää noin 62 000 ihmistä. Iisalmissa asukkaita on yli 22 000 (2011). (Iisalmen kaupunki 2012a, hakupäivä 3.6.2013.) Iisalmen kaupunginkirjasto on perustettu vuonna 1858 ja se kuuluu Pohjois-Savon maakuntakirjastoalueeseen (Kirjastot.fi 2013a, hakupäivä 3.6.2013). Kaupunginkirjastolla on kaksi toimipistettä: pääkirjasto ja kirjastoauto Pokkari. Pääkirjasto sijaitsee Kulttuurikeskuksessa, jossa toimivat myös Ylä-Savon musiikkiopisto ja kansalaisopisto. (Hirvonen 29.5.2013, sähköpostiviesti; Iisalmen kaupunki 2012b, hakupäivä 3.6.2013; Kirjastot.fi 2013a, hakupäivä 3.6.2013.)

Iisalmen kaupunginkirjasto kuuluu Ylä-Savon kirjastoverkko Rutakkoon yhdessä Kiuruveden kaupunginkirjaston sekä Keiteleen, Lapinlahden, Pielaveden, Sonkajärven ja Vieremän kunnankirjastojen kuin myös Varpaisjärven ja Sukevan lähikirjaston kanssa. Kirjastoverkkoon kuuluvilla kirjastoilla on yhteinen lainaajarekisteri ja aineistotietokanta sekä lisäksi samalla kirjastokortilla on mahdollista lainata kaikista Rutakko-kirjastoverkkoon kuuluvista kirjastoista. (Iisalmen kaupunki 2012c, hakupäivä 3.6.2013.)

Iisalmen kaupunginkirjastolla on yhteistyötä NAPLE-kirjastojen kanssa. Yhteistyöllä halutaan kehittää nuorille suunnattuja palveluja pohtimalla, miten kirjastot voisivat tukea ihmisten kirjaston käyttöä ja lukuharrastusta. NAPLE-yhteistyöfoorumi (National Authorities on Public Libraries in Europe) on perustettu vuonna 2002 Euroopan maiden toimesta. Yhteistyöfoorumin tehtäviin kuuluu muun muassa kehittää kansallisia kirjastopalveluita ja informoida ihmisille Euroopan yleisten kirjastojen tilanteesta. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2013, hakupäivä 3.6.2013.)

Iisalmen kaupunginkirjasto järjestää erilaista toimintaa asiakkailleen. Lapsille järjestetään viikoittain satutunteja ja koulujen, erityisesti alakoulujen, kanssa tehdään yhteistyötä. Koulut sijaitsevat lähellä kirjastoa, mikä helpottaa yhteistyön sujuvuutta. Lisäksi kirjastonhoitajat järjestävät tiedonhaun opetusta. Iisalmen kaupungissa väestö vanhenee, eikä asukasluku

juurikaan kasva. Siksi vanhuksille ja eläkeläisille halutaan tarjota palveluita kuten kirjallisuuspiirejä. (Hirvonen 29.5.2013, sähköpostiviesti.)

Vuonna 2012 Iisalmen kaupunginkirjastossa koko kokoelman laajuus oli 202 507 kappaletta ja hankintoja tehtiin 8753 kappaletta. Kokonaislainauksen määrä oli 455 775 ja kokonaislainaus asukasta kohden oli 20,58. Se ylitti vuonna 2012 kansallisen keskiarvon, joka oli 17,67 kokonaislainaus/asukasluku. Asiakkaiden fyysisiä käyntejä oli 296 678 kappaletta ja verkkokäyntejä 459 032 kappaletta. Vuonna 2012 käyttäjäkoulutusta oli 276 tuntia ja koulutuksiin osallistui 975 henkilöä. (Kirjastot.fi 2013b, hakupäivä 3.6.2013.)

2.2 Kirjoittajayhdistys Sonetti ry

Kirjoittajayhdistys Sonetti ry on itsenäinen ammatti- ja harrastajakirjoittajien yhdistys, joka perustettiin 23.3.1991 Iisalmissa ja se rekisteröitiin vuonna 1992. Yhdistykselle annettiin tuolloin nimeksi Ylä-Savon kirjoittajayhdistys ry, mutta se muutettiin vuonna 2004 Kirjoittajayhdistys Sonetti ry:ksi. Yhdistyksen pyrkimyksenä on ”tukea ja kehittää jäsentensä kirjallisia taitoja ja harrastuksia sekä edistää kirjoittamisharrastusta Ylä-Savossa”. (Kirjoittajayhdistys Sonetti ry 2013, hakupäivä 10.7.2013.) Jäseneksi yhdistykseen pääsee Kirjoittajayhdistyksen hallituksen hyväksymä yksityishenkilö. Monet yhdistyksen jäsenistä ovat joko Iisalimesta tai muualta Ylä-Savosta ja tällä hetkellä jäseniä on kaiken kaikkiaan yli 40. (Kirjoittajayhdistys Sonetti ry 2013, hakupäivä 10.7.2013.)

Keskeisenä osana yhdistyksen toimintaa on Sonetin kirjoittajapiiri. Säännöllinen osallistuminen piiriin tapaamisille edellyttää Sonetin jäsenyyttä. Jäsenmaksu on 15 euroa. Kirjoittajapiiri on toiminut yhdistyksen perustamisesta lähtien ja se kokoontuu ympäri vuoden joka toinen maanantai. Piirin tarkoituksena on tarjota jäsenilleen mahdollisuus tuoda kokoontumisiin omia tekstejä, joita arvioidaan yhdessä piiriin muiden jäsenten kanssa. Kirjoitettavien tekstien aiheet valitaan arpomalla. Muita Kirjoittajayhdistys Sonetin toimintamuotoja ovat antologioiden julkaisu, kurssien ja seminaarien järjestäminen sekä kirjallisuusesitykset. Kirjallisuusesityksissä Sonetin jäsenet esittävät omia tekstejään. (Oinonen 2001, 3–4; Kirjoittajayhdistys Sonetti ry 2013, hakupäivä 10.7.2013; Lehto-oksa 4.10.2013, sähköpostiviesti.)

Yhdistyksen toimintaan kuuluu myös kaikille avoin ja maksuton Kirjallisuuskerho-lukupiiri, joka kokoontuu syys- ja kevätkausina Iisalmen kaupunginkirjastossa. Kirjallisuuskerho kokoontuu keskimäärin 1-2 kertaa kuukaudessa ja sen vetäjänä toimii Alli Tulimäki. (Lehto-OKSA 9.4.2013, puhelinkeskustelu; Kirjoittajayhdistys Sonetti ry 2013, hakupäivä 10.7.2013.) Kirjoittajayhdistyksen lisäksi Kirjallisuuskerhoa ylläpitää Iisalmen kaupunginkirjasto. Kirjoittajayhdistys Sonetti ry:n toimintaan kuuluu myös kuntoutujien kirjoittajakerho, joka kokoontuu Louhentuvassa. (Kirjoittajayhdistys Sonetti ry 2013, hakupäivä 10.7.2013; Lehto-OKSA 4.10.2013, sähköpostiviesti.)

3 LUKUPIIRIT

3.1 Lukupiirien historiaa Suomessa

Ilkka Mäkisen mukaan lukuseurojen perusta on saksalaisessa ja anglosaksisessa kulttuurissa (Mäkinen 1994a, hakupäivä 10.6.2013). Lukuseurahistorian kannalta merkittävänä tekijänä voidaan pitää Benjamin Franklinin vuonna 1731 Philadelphiaan perustamaa lukuseuraa, jonka Mäkinen sanoo olevan lukuseurojen ”kantamuoto”. Franklinin ideoimaa kirjapiiriä pidettiin Euroopassa esikuvana. (Mäkinen 1994a, hakupäivä 10.6.2013; Ahola 2013, 21). Varsinaisina eurooppalaisten lukupiirien edelläkävijöinä voidaan kuitenkin pitää kirjallisia salonkeja, joista ensimmäiset aloittivat toimintansa 1600-luvun Ranskassa (Ahola 2013, 15).

Alkuaikoina kirjallisia salonkeja oli yläluokan piirissä, mutta 1700-luvulla niitä alettiin perustaa myös alempisäätyisten parissa niin Euroopassa kuin Amerikassa. Pohjoismaihin, Suomi mukaan lukien, perustettiin kirjallisia salonkeja 1800-luvun puolella. Kirjalliset salongit tarjosivat naisille harvinaisen tilaisuuden käyttää arvovaltaansa, keskustella kirjallisuudesta ja saada äänensä kuuluviin. Naisilla ei ollut tuohon aikaan yhteiskunnallisia vaikutusmahdollisuuksia, mutta salongeissa heillä oli paljon vaikutusvaltaa. Miehillä salongit tarjosivat ”henkisesti vapaamielisen” keskusteluympäristön. (Ahola 2013, 15–17.)

Saksassa vallinnut lukuseurakulttuuri tuli Suomeen Baltian sekä Tanskan ja Ruotsin kautta (Mäkinen 2009b, 44). Valistusaatteiden mukaiset lukuseurat perustuivat jäsenyyteen, kirjojen yhteiseen hankintaan ja lainaukseen (Ahola 2013, 23). Lukuseuravaikutteet kulkeutuivat ensimmäiseksi 1700-luvulla Pohjanmaalle, joka oli otollinen paikka vaikutteiden leviämisen kannalta, sillä sieltä olivat hyvät yhteydet muihin maihin esimerkiksi tervateollisuuden vuoksi. Pohjanmaalle perustettiinkin Suomen ensimmäinen lukupiiri 1760-luvulla. (Mäkinen 1994a, hakupäivä 10.6.2013; Ahola 2013, 20–22.)

Kyseistä lukupiiriä, joka on lukuseurojen varhainen muoto, nimitettiin ”kirjasosieteetiksi”, jonka jäsenenä oli muun muassa maanmittareita, virkamiehiä ja pappeja. Kirjasosieteetin toimiessa ei käytetty sanaa ”lukuseura”, vaan nimitys tuli esimerkiksi Saksassa käyttöön vasta 1770-luvulla. Eteläpohjanmaalla toimineessa kirjasosieteetissa oli 12 jäsentä. He ostivat vuorotellen kirjoja,

joita kierrätettiin muilla jäsenillä. Kirjasosieteetilla ei ollut yhteistä kirjastoa, joten muiden jäsenten luettua kirjan, se palautui takaisin omistajalleen. Jäsenet lainasivat toisilleen myös muita kirjoja omista yksityiskokoelmistaan. (Mäkinen 1994a, hakupäivä 10.6.2013; Mäkinen 1994b, 21; Mäkinen 1997, 142.) Ilkka Mäkisen (2009b, 41) mukaan yhteinen, kiinteä kirjasto olisi ollut kirjasosieteetille hankala, sillä jäsenet asuivat kaukana toisistaan.

Pohjanmaalla oli Mäkisen mielestä hyvien yhteyksien lisäksi muita erityispiirteitä, jotka edesauttoivat lukupiirin perustamista alueelle. Vuosina 1741–1743 käydyn Hattujen sodan jälkeen Suomen oloja parannettiin ja ensimmäiset uudistukset tehtiin Pohjanmaalla. Lisäksi 1700-luvulla Pohjanmaan ja Ruotsin väliset yhteydet olivat hyvin tiiviit ja alueen papeilla oli oma valtiopäiväedustajansa. Pohjanmaalla lukuseuraperinne ei rajoittunut ainoastaan ylempiin säätyihin, vaan myös talonpoikaisväestö luki innokkaasti. Talosta taloon kiersi tekstejä, jotka olivat Pohjanmaan mystikoiksi kutsutun uskonnollisen lahkon suomentamia. Pohjanmaan mystikot käänsivät suomeksi niin uskonnollista kuin maallista kirjallisuutta 1700- ja 1800-luvuilla. (Mäkinen 1994a, hakupäivä 10.6.2013; Mäkinen 1997, 149–150; Ahola 2013, 21.)

1700-luvulla Euroopassa vallitseva lukemiskulttuuri omaksuttiin myös Suomessa. Uuden lukemiskulttuurin tarkoituksena oli päästä eroon ”uskonnon kahleista” sekä vaalia muun muassa valinnanvapautta ja yksilöllisyyttä. Suomeen tulikin uusia, maallisia kirjallisuuslajeja, kuten maallinen runous ja porvarillinen romaani. Siinä missä aiemmin ihmiset olivat lukeneet samoja kirjoja useaan kertaan, uuden eurooppalaisen lukemistavan myötä ihmiset halusivat jatkuvasti uutta luettavaa. Eri säädyn edustajat lukivat kirjallisuutta runsaasti ja säännöllisesti. Sanomalehdistön synty innosti erityisesti miehiä säännölliseen lukemiseen. (Mäkinen 2009b, 34.)

Alemmilla luokilla oli kuitenkin hankaluuksia hankkia uutta luettavaa taloudellisten syiden vuoksi. Jo 1600-luvulla Suomessa miesten keskuudessa oli sanomalehtien yhteistilauksia. Esimerkiksi vuodesta 1690 lähtien piispa Johan Gezelius nuorempi tilasi lehtiä Tukholmasta akatemian opettajien kanssa. Näitä ”tiedonhaun yhteistyömuotoja” oli aluksi Turussa ja Kokkolassa, mutta myöhemmin sanomalehtien tilausrenkaita alkoi muodostua myös muualla Suomessa. (Mäkinen 1997, 130; Mäkinen 2009b, 35.) Uppsalassa puolestaan toimi vuodesta 1771 lähtien kirjakauppias Swederuksen perustama lukuseura, joka tilasi ulkomaisia aikakauslehtiä. 1800-luvulla tilausrenkaiden määrä lisääntyi ja niitä oli kaupungeissa varsin yleisesti. (Mäkinen 1997, 135–137.)

1700-luvulla ihmisten lukutaito oli melko vähäistä, mutta sekä kirjojen ostaminen että omistaminen alkoivat tuolloin yleistyä Suomessa. Monien kirjojen hinnat olivat korkealla, joten niistä hankittiin usein vain osuuksia. (Ahola 2013, 21.) Ilkka Mäkinen sanoo, että lukuseurojen tarkoituksena oli tarjota jäsenilleen luettavaa edullisella tavalla ja mahdollisuus lukea kirjoja yhdessä. Lukuseurat lainasivat kirjoja ja lisäksi jäsenet lukivat kirjoja ääneen sekä väittelivät ja keskustelivat niistä. (Mäkinen 1994a, hakupäivä 10.6.2013). Lukuseurojen erityisenä piirteenä oli se, että yhteiskunnassa vallinneesta säätyrakenteesta huolimatta seuroissa jäsenet olivat tasa-arvoisemmassa asemassa keskenään. Jäseniksi kelpuutettiin eri säätyjen edustajia ja he laativat säännöt sekä päättivät asioista yhdessä enemmistöpäätöksellä. (Mäkinen 1997, 27; Mäkinen 2009b, 51.)

Valistuksen periaatteet vaikuttivat voimakkaasti 1700-luvulla. Suomen säätyläiset valistivat itseään muun muassa runsaan ja monipuolisen lukemisharrastuksen avulla. Rahvaan valistusta ei pidetty alun alkaen itsestäänselvytenä, vaan vaati aikaa ennen kuin se sai yleisen hyväksynnän. Suomessa ja Ruotsissa keskustelu kansanvalituksesta alkoi vasta 1800-luvun puolella. Yhteiskunnalla ei kuitenkaan ollut halua käyttää rahavaroja kansanvalistukseen, joten ratkaisua etsittiin muista keinoista. Aluksi perustettiin pitäjänkouluja, joihin käytettiin muun muassa yksityisiä lahjoituksia. Niiden ylläpito kuului seurakunnille, mutta pitäjänkoulujen merkitys jäi mitättömäksi. Ratkaisua etsittiin pitäjänlukuseuroista, joiden vaikutteet tulivat Saksasta. Kansanvalistusta haluttiin toteuttaa kontrolloidusti, jolloin Suomen säätyläisillä oli mahdollisuus valvoa ja ohjata kehitystä. Pitäjänlukuseurojen ajatuksena oli levittää tietoa rahvaalle keskustelujen avulla. (Mäkinen 2009a, 74–75.)

Vuodesta 1798 lähtien toiminut Turun lukuseura keskitti toimintansa alkuaikoina Uppsalan lukuseuran tapaan sanoma- ja aikakauslehtiin. Myöhemminkin sen kokoelmat koostuivat pääsääntöisesti lehdistä ja kirjojen lukumäärä oli muihin lukuseuroihin verrattuna vähäistä. Ilkka Mäkinen kuvaa Turun lukuseuraa ”miehiseksi saksalaistyyppiseksi lukuseuraksi”. Turun lukuseura oli avoinna 1-2 päivänä viikossa ja jäsenet lukivat lehtiä pääsääntöisesti paikan päällä. Lukuseuraan etsittiin jäseniä lehti-ilmoituksen avulla ja sitä kuvattiin lukukabinettimaiseksi. (Mäkinen 2009b, 55–56.) Aikansa lukukabineteissa oli kirjastotila, seurusteluhuone ja lukusali. Kirjastosta lainattiin kirjoja, lukusalissa luettiin lehtiä ja seurusteluhuoneessa oli tarjoilua sekä mahdollisuus keskustella. (Mäkinen 1994b, 23.)

1780–1790-lukujen aikana syntyi lisää lukuseuroja, joita perustettiin 1840-lukuun mennessä niin rannikolle kuin sisämaahan. 1700-luvun lopulta alkaen lukupiirien rooli aatteiden- ja tiedonvälittäjänä korostui. Aktiivisesti toimineet lukuseurat muuttuivat kirjastomaisemmiksi ja vuonna 1794 Vaasaan perustettiin Suomen ensimmäinen lukukirjasto. (Ahola 2013, 22, 29.) Vaasan lukuseura oli Suomen ensimmäinen lukuseura, joka alkoi ylläpitää lukukirjastoa. Sen perustajina oli muun muassa virkamiehiä ja upseereja. Lukuseuraan kuului jo varhaisessa vaiheessa naisia, jotka olivat joko seuran osakkaiden puolisoita tai osakkuuden perineitä leskiä. Lukukirjastojen kokoelmissa olikin paljon romaaneja, joita erityisesti naiset lukivat. (Mäkinen 1997, 159.)

Vaasan lukukirjaston toiminta oli hyvin organisoitua. Sillä oli pitkäaikaiset hoitajat, painetut luettelot sekä säännölliset aukioloajat. Myöhemmin Vaasassa ja muutamissa muissa kaupungeissa toimivat lukukirjastot alkoivat muistuttaa vakinaista kaupunginkirjastoa, mutta kuitenkin alkuaikoina lukukirjastojen toiminta oli lähempänä lukuseurojen luonnetta. Erona aikaisempaan oli se, että varsinaisten seuran jäsenten lisäksi muilla oli mahdollista lainata kirjoja. (Mäkinen 1997, 159.)

1700-luvun lopulla Saksassa kehittyi uudenlainen lukuseurakulttuuri, josta otettiin mallia myös Suomessa. Eri ammattialojen edustajilla oli taloudellisista syistä vaikeuksia seurata ja hankkia oman alansa kirjallisuutta. ”Fakkilukuseuroissa” välitettiin ammatillista ja tieteellistä kirjallisuutta saman ammattikunnan edustajien kesken. Suomen ensimmäinen ”fakkilukuseura” Ilmajoen talousseura aloitti toimintansa vuonna 1803. Meni kuitenkin 60 vuotta ennen kuin talonpojat saivat liittyä seuraan. 1830-luvulla toimintansa aloittivat pappien, lääkäreiden ja upseerien lukuseurat. (Mäkinen 1997, 175, 177.)

1800-luvun lukupiirit tarjosivat naisille ja miehille erilaisia mahdollisuuksia. Lukupiirien avulla naisilla oli mahdollista harrastaa kirjallisuutta ja saada tukea kirjoitusharrastukseensa. Miehet saivat harjoitusta muun muassa julkista keskustelua ja poliittista toimintaa varten. 1830–1850-luvuilla Suomessa perustettiin rouvasväenyhdistyksiä, jotka olivat kristillisiä naisjärjestöjä. Yhdistysten synnyn taustalla oli suomalaisten naisten roolin muutos, sillä tuohon aikaan naiset alkoivat etsiä itselleen yhteiskunnallisesti aktiivisempaa roolia. (Ahola 2013, 25, 29, 30.)

Valistusaatteenmukaiset lukuseurat alkoivat kuitenkin vähentyä 1830–1840-luvuilla. Yhtenä syynä tähän ilmiöön oli sensuuri, joka vaikeutti lukuseurojen ja erityisesti lukukirjastojen toimintaa.

(Mäkinen 2009b, 54; Ahola 2013, 23.) Seurat kärsivät sensuuriasetuksen toimenpiteistä ja jäsenten kiinnostus lukuseuroja kohtaan hiipui. Lukuseurojen asema heikentyi myös julkisten lainakirjastojen yleistyessä. (Ahola 2013, 23.) Lisäksi kirjakauppojen määrä lisääntyi ja ihmisillä oli mahdollista tilata edullisia, ruotsalaisia kirjasarjoja kotiin (Mäkinen 2009b, 55).

Autonomian alkuaikoina ulkomaisen kirjallisuuden maahantuontia harjoitettiin rajoituksista huolimatta. Vuonna 1823 oli säädetty maahantuontia koskeva asetus, mutta sitä ei täysin noudatettu, sillä sensuuriasetusta kierrettiin monien virkamiesten avustuksella. Vuodesta 1829 lähtien sensuuriylihallitus alkoi valvoa tarkemmin sensuuriasetuksen noudattamista. Lukuseurojen oli laadittava kirjastoistaan luetteloita, joista sensuuriylihallitus löysi useita kiellettyjä kirjoja. (Mäkinen 1997, 166–167.) Luetteloinnin kohteena oli maahantuotava kirjallisuus, mikä tarkoitti suurinta osaa kirjoista, koska Suomessa kirjoja tuotettiin hyvin vähän (Ahola 2013, 23). Sensuurista huolimatta kirjojen maahantuonti jatkui, sillä kirjoja ja sanomalehtiä salakuljetettiin muun muassa kirjakauppiaiden toimesta. Vuonna 1830 sensuuri iski myös Vaasan lukuseuraan, jonka kirjastosta löytyi myös asetuksenvastaista kirjallisuutta. Kielletyt kirjat luovutettiin sensuuriylihallitukselle, joka maksoi luovutetuista kirjoista korvauksen. (Mäkinen 2009b, 54, 59, 60.)

Vuonna 1830 Helsinkiin perustettiin Lauantaiseura-niminen piiri (Jyväskylän yliopisto 2013, hakupäivä 17.6.2013; Mäkinen 2009b, 61). Lauantaiseuralla oli viisitoista jäsentä, jotka keskustelivat muun muassa kirjallisuudesta, filosofiasta ja politiikasta (Jyväskylän yliopisto 2013 hakupäivä 17.6.2013). Seuraan kuului tunnettuja suomalaisia merkkihenkilöitä, kuten Johan Ludvig Runeberg, Elias Lönnrot ja Johan Vilhelm Snellman (Yle 2013, hakupäivä 17.6.2013). Keskustelujen lisäksi Lauantaiseuralla oli myös muuta toimintaa. Seura julkaisi ruotsinkielistä sanomalehteä ja jäsenten myötävaikutuksesta perustettiin lyseo Helsinkiin. Lisäksi Lauantaiseuran jäsenet perustivat vuonna 1831 Suomalaisen kirjallisuuden seuran, jonka tehtävänä oli muun muassa edistää suomen kirjakielen kehitystä ja suomenkielisen kirjallisuuden julkaisua. (Jyväskylän yliopisto 2013, hakupäivä 17.6.2013.)

Helsingissä toimi vuodesta 1846 lähtien myös Akateeminen lukuyhdistys, jonka toiminnassa oli lukuseuralle ominaisia piirteitä. Yhdistyksen tehtävänä oli tilata kotimaisia ja ulkomaisia sanoma- ja aikakauslehtiä. Yhdistyksellä ja sen tilaamilla lehdillä oli merkittävä vaikutus yliopiston opettajien ja ylioppilaiden tiedonsaantiin. Lehtien avulla he saivat tietoa muun muassa uusista tieteellisistä ja kulttuurillisista saavutuksista. Akateeminen lukuyhdistys toimi myös

”yhtenäisyyden ylläpitäjänä” ylioppilaiden keskuudessa, kun osakuntia lakkautettiin. (Jyväskylän yliopisto 2013, hakupäivä 17.6.2013; Mäkinen 2009b, 61.)

1880-lukua on pidetty Suomessa yhdistysten ja aatteiden kannalta merkittävänä vuosikymmenenä. Tuolloin syntyivät naisasia-, työnväen-, nuorisoseura- ja raittiusliikkeet. Monilla tuolloin perustetuilla liikkeillä oli kirjallista toimintaa, sillä ne esimerkiksi järjestivät esitelmää ja keskusteluja. Varsinkin nuorisoseuroilla oli lukupiirimäistä toimintaa, sillä ne perustivat kirjastoja ja lukutupia, joissa keskusteltiin ja pidettiin kokouksia. Lukutupiin tilattiin myös sanoma- ja aikakauslehtiä. Kirjallisuusharrastus levisikin tuohon aikaan Suomessa yhä laajemmille alueille ja yhtenä syynä tähän voidaan pitää Kansanvalistusseuraa, joka perustettiin vuonna 1874. (Ahola 2013, 35, 38–40.) Kansanvalistusseuran tarkoituksena oli levittää ja painaa kirjallisuutta, joka oli ”kelvollista, halpahintaista ja kansantajuista” (Kansanvalistusseura 2013, hakupäivä 20.6.2013).

Monien nuorisoseurojen lukupiiritoiminta pysyi pitkään aktiivisena, mutta lukutupien ja yhdistysten toiminta alkoi hiipua 1900-luvun alussa. Merkittävä osa lukutuvista hävisi vuoteen 1910 mennessä. Ilmiön taustalla olivat niin yhteiskunnalliset kuin asenteelliset muutokset. Kirjastot yleistyivät ja lehtiä alettiin tilata yhä enemmän kotiin. Kuitenkin nuorisoseurojen opintokerhotoiminta piristyi 1940-luvulla, jolloin seuroihin hankittiin runsaasti tietokirjallisuutta. (Ahola 2013, 41, 49.) Vuosisadan vaihteessa ylioppilaat olivat työläisiä aktiivisempia lukupiiriläisiä. Ylioppilaiden lukupiiriperinne alkoi jo vahvana 1800-luvun puolella kirjallistaiteellisten salonkien muodossa. Vuosina 1915–1918 Helsingissä toimi sosiaalidemokraattisen nuorisoseuran Decamerone-kirjallisuusklubi, joka oli vapaamuotoinen keskustelukerho. Kirjallisuusklubiin kuului sekä miehiä että naisia ja sen vetäjinä olivat runoilijat Kössi Ahmala ja Kasper Tantt, jotka järjestivät keskusteluja ja luennoivat. (Ahola 2013, 42–43.)

1800- ja 1900-lukujen vaihteessa toimi useita erilaisia osakuntien seuroja, kuten Suomalainen iltaseura ja Satakuntalaisten osakunnan Linnunlaulun lukupiiri. Suomalainen iltaseura kokoontui Helsingin yliopiston dosentin Julius Krohnin kotona, jossa muun muassa keskusteltiin ja leikittiin seuraleikkejä. Linnunlaulun lukupiiri kokoontui vuosina 1907–1925 ja sen järjestäjänä toimi kirjailija Maila Taivio. Lisäksi 1900-luvun alussa toimi useita akateemisia kirjallisia keskustelukerhoja, kuten 1930-luvulla syntynyt Kesäyliopisto-herraseura ja vuonna 1946 perustettu ainoastaan naisista koostuva Minna Canthin seura. Kyseisissä seuroissa keskusteltiin muun muassa kirjallisuudesta ja ne koostuivat vain kutsutuista jäsenistä. (Ahola 2013, 43–44, 46.)

1930-lukuun mennessä Suomessa oli luovuttu säätyjärjestelmästä ja lukeminen laajeni muun muassa kirjastolaitoksen vakiintuessa sekä vuonna 1921 voimaan tulleen yleisen oppivelvollisuuden myötä. Lukemisharrastus muuttui yksityisempään suuntaan, kun kirjoja ja lehtiä sai helposti tilattua kotiin. Lisäksi sota vaikutti lukemiseen. Sota-aikaan muita ajanviettopaikoja ei ollut monipuolisesti tarjolla, joten varsinkin toisen maailmansodan aikaan ihmiset lukivat runsaasti niin kotona kuin rintamalla. Rintamalla olleille sotilaille lähetettiin kirjoja, joita kierrätettiin lukijalta toiselle ja niistä keskusteltiin. (Ahola 2013, 51.)

1900-luvun alussa vallinnut yhteisöllisyys alkoi muuttua sodan jälkeisinä aikoina. 1960-luvulla maaltamuutto ja teollistuminen muuttivat ihmisten elämää yksityisempään ja ydinperhekeskeisempään suuntaan. Yhä pienempi osa ihmisistä asui maalla ja yhä harvempi sai elatuksensa maataloudesta. Tämän kehityksen myötä maalla vallinnut sosiaalinen elämäntapa, johon kuului yhteistä kirjojen ja lehtien lukemista, muuttui. Vanhat sosiaaliset verkot katkesivat ja ihmisten oli muodostettava uusi verkosto ympärilleen uudessa elinympäristössään. (Ahola 2013, 52.) Suvi Ahola näkee yhteyden nykyaikaisten lukupiirien ja yhteisöllisyyden kaipuun välillä. Viime aikoina lukupiirit ovat yleistyneet ja Aholan mukaan se voi olla ihmisten tapa ”tydyttää uutta yhteisöllisyyttä”. Hän kertoo useiden tutkimusten osoittavan merkkejä siitä, että nykyaikana vallitsevasta yksityisyyden ajattelusta oltaisiin siirtymässä yhteisöllisempään suuntaan. (Ahola 2013, 53.)

3.2 Lukupiirien merkitys

Lukupiiri saattaa yhteen erilaisia lukijoita. Yhdistävin tekijä on epäilemättä lukuhalu. Kirjallisuus on heille joko intohimo tai ainakin merkittävä osa elämäntapaa. Lisäksi heitä yhdistää halu puhua lukemastaan, jakaa kokemustaan ja rikastaa sitä muiden kautta. Lukupiireissä kirjallisuus on yhteistä ja yhteisöllistä. (Hapuli 2010a, 16.)

Lukupiiri yhdistää lukijoita, mutta Ritva Hapulin mukaan ”lukupiiriläisyyttä” voi tarkastella myös jäsenten erojen kautta. Jokaisella lukijalla on erilainen lukuhistoriansa sekä oma tapansa lukea ja suhtautua kirjoihin. Kirjat herättävät monenlaisia tunteita ja lukijat kokevat ne eri tavalla. Lukupiirissä ei ole kysymys ainoastaan tarinoista ja niiden tulkinnasta, vaan siellä jaetaan kirjojen herättämiä tunteita. (Hapuli 2010a, 16,18.) Lukemista pidettiin tärkeänä jo 1700-luvun Saksassa, jolloin tapahtui niin sanottu lukemisen vallankumous. Ilkka Mäkisen mukaan tuolloin puhuttiin ”lukuimmasta” tai ”lukuhalusta”, joka ulottui myös naisiin ja alaluokkiin. Lukemisesta tuli suosittua ja sitä pidettiin yhtä tarpeellisena kuin ravintoa. (Mäkinen 1997, 16.)

Lukukokemuksella on sekä yksilöllinen että yhteisöllinen ulottuvuus. Lukupiiriä varten tutustutaan ennalta valittuun kirjaan, jota lukiessaan lukija muodostaa teokseen oman ”henkilökohtaisen suhteensa”. Ritva Hapulin mielestä kirja tarinoineen muodostaa lukupiirin ytimen, olipa kirja sitten painetussa tai sähköisessä muodossa. Lukukokemuksesta tulee yhteisöllinen, kun siitä keskustellaan muiden lukupiirin jäsenten kanssa. (Hapuli 2010b, 36; Koskivaara 2010a, 170; Ratia 2010, 186.) Juuri keskustelun merkitys erottaa lukupiirit kirjallisuuspiireistä. Kirjallisuuspiireissä esitellään kirjoja ja niistä keskustellaan, mutta kirjavinkkien saaminen on keskustelua tärkeämmässä asemassa. (Ratia 2010, 186.)

Ratia kertoo artikkelissaan myös kirjallisuusterapeuttisista ryhmistä, joilla on vastaavanlaisia piirteitä kuin kirjallisuus- ja lukupiireillä. Kirjallisuusterapiassa luetaan, keskustellaan ja kirjoitetaan ryhmissä. Tämän luovuusterapian muodon tarkoituksena on saada aikaan muutos kirjoitettujen tekstien avulla sekä tarkastella tekstien teemoja ja tunnelmia. Lisäksi kirjallisuusterapian vaikutuksia tehostetaan antamalla kotitehtäviä. Kirjaston henkilökunnalla ei sinällään ole valmiuksia järjestää kirjallisuusterapiaa, mutta kyseistä toimintaa voidaan hankkia ostopalveluina. Mahdolliseksi palvelun kohderyhmiksi Ratia ehdottaa lapsia ja nuoria sekä vanhuksia ja työttömiä. (Ratia 2010, 186–187.)

Lukupiiriä ei kuitenkaan aina tarvitse järjestää paikan päällä kirjastossa, vaan kirjoista voidaan keskustella myös virtuaalisissa lukupiireissä. Verkkolukupiiri vaatii toimiakseen alustan, jossa keskustelua on mahdollista käydä. Jäsenten on helppo olla mukana virtuaalisten lukupiirien toiminnassa, koska ne eivät ole sidottuina aikaan tai paikkaan. (Ratia 2010, 187–188.) Verkkolukupiirit voivat olla joko suljettuja tai avoimia. Avoimissa verkkolukupiireissä kuka vain voi osallistua keskusteluun mukaan. Suljetussa ryhmässä puolestaan vain tietty ryhmä voi ottaa osaa keskusteluun. (Ratia 2010, 188; Suomen vanhan kirjallisuuden päivät ry 2010, hakupäivä 57.6.2013.) Virtuaaliset lukupiirit vaativat kuitenkin vetäjän mukanaoloa. Vetäjän tehtävänä on kommentoida ja vetää keskustelua tiettyinä sovittuina aikoina. (Ratia 2010, 188.)

Lukupiirit voivat toimia myös oppimisen välineinä, sillä kyseistä toimintamuotoa voidaan hyödyntää opiskelijoiden keskuudessa. Esimerkiksi luku- tai opintopiirissä opiskelijat saavat mahdollisuuden keskustella ja opiskella yhdessä sekä syventää oppimistaan. Lisäksi niiden avulla opiskelijat voivat valmistautua tentteihin ja saada kannustusta opintoihin. Opintopiirissä olennaista on yhdessä oppiminen ja opiskelijoiden oma-aloitteisuus, mutta piirillä kannattaa olla myös ohjaaja. (Helsingin yliopisto 2009, hakupäivä 27.6.2013.)

Suvi Ahola (2013, 89) sanoo, että kirjastojen ja lukupiirien välillä on ainutlaatuinen suhde. Taina Ratian mukaan lukupiiritoiminnan myötävaikutuksesta kirjastosta on tullut monille ”kolmas paikka” kodin ja työpaikan välillä (Ratia 2010, 185). Kirjastojen ja lukupiirien tarinat nivoutuvat toisiinsa ja muun muassa yleisen kirjastolaitoksen kehitys on ollut yhteydessä lukuseuroihin ja niiden lainaustoimintaan. Lisäksi ohjatut lukupiirit kokoontuvat useimmiten kirjastojen tiloissa. (Ahola 2013, 23, 89.) Ohjattu lukupiiri eroaa vapaamuotoisesta lukupiiristä siten, että vapaassa lukupiirissä jäsenet yleensä tuntevat toisensa etukäteen ja ne koostuvat samanhenkisistä ihmisistä. Ohjatuissa lukupiireissä jäsenet harvemmin tuntevat toisiaan, mutta lukupiirikokoontumiset voivat Koskivaaran mukaan synnyttää uusia ystävyysuhteita. (Koskivaara 2010a, 172.)

Yleisten kirjastojen toiminta on yleensä niin sanotusti yksisuuntaista, jolloin kirjasto pyrkii vastaamaan yksittäisen asiakkaan tiedontarpeeseen. Yksisuuntaista toimintaa ovat esimerkiksi kirjanäyttelyt sekä henkilökunnan antamat vinkit ja neuvot. Lukupiirit ovat puolestaan vuorovaikutteista toimintaa, joka vaatii toimiakseen useamman jäsenen mukanaoloa. Lukupiirin jäsenten keskustelun ”risteily ja poukkoilu” on Ratian mielestä koko toiminnan voimavara. Vaikka lukupiiritoiminta on vuorovaikutteista ja yhteisöllistä, jäsenillä on oikeus myös yksityisyyteen. Kirjaston tarkoituksena on toimia neutraalina tilana ja Taina Ratian mukaan tähän periaatteeseen sopii hyvin jäsenten oikeus pysyä anonyymeina. Hänen mielestään lukupiirissä nimellä tai henkilöllisyydellä ei ole merkitystä. (Ratia 2010, 183–184.)

4 JÄNNITYSKIRJALLISUUS

Jännityskirjallisuuden määrittely on haastavaa, sillä sen merkitys ja laajuus vaihtelevat lähteestä riippuen. Joissakin lähteissä se määritellään kirjallisuuden genreksi, jolla on useita alalajeja, kun taas toisissa lähteissä sekä rikoskirjallisuutta että salapoliisikirjallisuutta käytetään jännityskirjallisuuden synonyymeina. Esimerkiksi Timo Kukkolan *Hornanlinnan perilliset: 70 vuotta suomalaista salapoliisikirjallisuutta* -teoksessa käytetään monia termejä toistensa synonyymeina, kuten ”dekkari”, ”salapoliisikirjallisuus”, ”rikoskirjallisuus” ja ”jännityskirjallisuus”.

Kirjassa *Pidättekö dekkareista: jännityskirjallisuuden tekijöitä, historiaa, estetiikkaa* Kai Ekholm viittaa dekkaritutkijan ja -teoreetikon Jan Brobergin 6.4.1984 pitämään luentoonsa, jossa Broberg esitteli jännityskirjallisuuden jaotteluaan. Hänen mukaansa jännityskirjallisuus jakautuu kuuteen ryhmään:

1. arvoitusdekkari l. palapelidekkari
2. kovaksikeitetty dekkari
3. käänteinen dekkari (inverted story)
psykologinen trilleri
The Crime Novel
4. poliisiromaani
5. historiallinen dekkari
6. vakoojatrilleri (1985a, 93).

Juha-Pekka Koskinen puolestaan käyttää teoksessaan *Harkittu murha – kohti täydellistä rikosromania* termiä ”rikoskirjallisuus”, joka jakautuu eri alalajeihin. Alalajit määrittyvät kirjan päähenkilön aseman ja perspektiivin mukaan. Perinteisesti rikosromaanin pääosassa on rikostutkija, mutta nykyaikaisemmissa romaaneissa päähenkilönä voi rikoksen tutkijan sijaan olla rikollinen. Rikoskirjallisuuden alalajeiksi voidaan määritellä muun muassa kovaksikeitetty dekkarit ja pehmodekkarit sekä poliisiromaanit ja salapoliisiromaanit. (Koskinen 2009, 9–10.)

Luvuissa 4.1 ja 4.2 käsittelen jännityskirjallisuuden syntyä ja kehitystä sekä Suomessa että muissa länsimaissa. Historiallista kehitystä tarkasteltaessa käytän termejä ”rikoskirjallisuus”, ”jännityskirjallisuus”, ”dekkarikirjallisuus” ja ”salapoliisikirjallisuus” toistensa synonyymeina. Tällä tavoin on helpompi hyödyntää eri lähteistä saatavaa tietoa ja haluan siten selkeyttää termistöä.

Jännityskirjallisuuden historiaan liittyy monia kirjailijoita, joilla on ollut vaikutusta kyseiseen kirjallisuusgenreen. Koska tarkoituksena ei ole tehdä perusteellista selvitystä jännityskirjallisuuden historiasta, vaan luoda yleiskatsaus sen kehitykseen, esittelen vain muutamia merkittävimpiä kirjailijoita.

4.1 Synty ja kehitys

Maaailman ja yhteiskunnan tapahtumat ovat aina heijastuneet kaunokirjallisuuteen. Muuhun kirjallisuuteen verrattuna rikoskirjallisuus on ollut erityisen riippuvainen omasta ajastaan ja yhteiskunnan tilasta. (Koskinen 2009, 14.) Siksi onkin tarpeen tarkastella yhteiskunnallisia tapahtumia rikoskirjallisuuden kehityksen rinnalla.

Timo Kukkolan mukaan jännityskirjallisuuden historian voidaan katsoa alkaneen kauhuromantiikasta, jonka piirteet muistuttavat salapoliisikirjallisuutta. Kauhuromantiikan aallon aloitti vuonna 1764 julkaistu teos *The Castle of Otranto* (suom. *Otranton linna*), jonka kirjoitti Horace Walpole. Kauhuromantiikan tarkoituksena on saada lukija jännityksen valtaan ja sen merkittäviä juonen piirteitä ovat muun muassa toistuva vaaratilanne ja viimehetken pelastuminen. Kauhuromanttisissa kirjoissa esiintyy yliluonnollisia asioita ja olentoja kuten vampyyreja ja kummituksia. (Kukkola 1980, 11, 14–16; Ekholm 1985b, 10.)

Edgar Allan Poe oli merkittävä henkilö niin kauhuromantiikan kuin jännityskirjallisuuden kehityksen kannalta. Hän kehitti kauhuromantiikkaa ottaen vaikutteita edeltäjistään, kuten Ann Radcliffelta. Vuonna 1841 julkaistua Poen kertomusta *The Murders in the Rue Morgue* (suom. *Rue Morguen murhat*) pidetään ensimmäisenä nykyaikaisena salapoliisikertomuksena. (Kukkola 1980, 17.) Koskinen sanoo, että kyseisestä kertomuksesta alkoi nykyaikainen rikoskirjallisuus. Poen tarinoissa rikos on arvoitus, joka lukijan on mahdollista ratkaista kirjasta saatavien vihjeiden avulla. (Koskinen 2009, 18–19.)

1700-luvulla rikoskirjallisuuden syntyessä ei ollut vielä olemassa toimivaa poliisitoimea. Rikoksia tapahtui ja niistä rangaistiin, mutta niitä tutkivia poliiseja tai etsiviä ei ollut. Varsinaisen poliisitoimen kehittyminen tapahtui 1800-luvulla, jolloin rikosten tutkimisesta ja ratkaisemisesta alkoi syntyä oma ammattikuntansa. (Koskinen 2009, 14–16.) Poliisilaitoksen syntyyn vaikutti yhteiskunnassa herännyt kiinnostus yksilön oikeuksiin ja yhteiskunnallisiin epäkohtiin (Kukkola

1980, 16). Tämä kehityskulku toi uuden piirteen rikoskirjallisuuteen, sillä tarinoiden tapahtumia alettiin kuvata virallisen tutkijan näkökulmasta. Tästä näkökulmasta kirjoitetut kertomukset eivät kuitenkaan olleet fiktiivisiä, vaan ne kertoivat tosielämän poliisin työstä. (Koskinen 2009, 16.)

Ihmisten kiinnostus rikos- ja oikeustapauksia kohtaan levisi 1830- ja 1840-luvuilla (Ekholm 1985b, 15). Tähän ilmiöön vaikutti suuresti lehdistön nousu. Jo vuodesta 1728 lähtien ilmestyneessä suosituksessa *The Newgate Calendar*issa julkaistiin rikollisista kertovia tositarinoita, jotka toimivat kansalaisille varoittavana esimerkkinä. Lisäksi tarinat tarjosivat lohtua muuttuvassa yhteiskunnassa eläville ihmisille, sillä jokaisen tarinan lopussa rikokset ratkaistiin ja syyllinen sai rangaistuksen. (Koskinen 2009, 15.)

1800-luvulla luottamus poliisiin oli heikkoa, sillä kansalaiset ajattelivat poliisien olevan urkkijoita ja juonittelijoita. Koskinen uskoo, että kenties tästä syystä poliisit alkoivat kirjoittaa muistelmia, joissa he kertoivat vaativasta työstään. Muistelmien avulla kansalaiset saivat tietoa poliisin ammatista, mutta niistä hyötyivät myös tulevat rikoskirjailijat, sillä varhaiset rikostarinat olivat yleensä dokumentaarisia. Näistä varhaisista tarinoista puuttuivatkin romaanille tyypilliset piirteet kuten yhtenäisyys ja kaunokirjallinen jännite. (Koskinen 2009, 16—17.)

Poliisien maine ei parantunut vuosisadan kuluessa. Poliisit joutuivat kansalaisten kritiikin kohteeksi, sillä heidän toimintansa nähtiin riittämättömänä heidän yrittäessään saada kiinni kuuluisaa sarjamurhaajaa Viiltäjä-Jackiä. Vuonna 1887 ilmestynyt Sir Arthur Conan Doyle'n teos *A Study in Scarlet* (suom. *Punaisten kirjainten arvoitus*, 1982) esitteli Sherlock Holmesin, joka ratkaisee rikoksia loistavan päättelykykynsä avulla. Doyle'n luoma fiktiivinen hahmo toi kansalaisille turvaa yhteiskunnallisen turvattomuuden keskellä. Holmes käyttää rikosten selvittelyssä loogisen päättelyn lisäksi havainnointia ja fyysistä toimintaa. Näitä ominaisuuksia on esiintynyt myös myöhemmin ilmestyneessä rikoskirjallisuudessa. (Koskinen 2009, 20, 21, 24.)

Rikoskirjallisuuden käytänteet alkoivat vakiintua 1900-luvun alkupuolella. Tuohon aikaan ilmestyi Carolyn Wellsin kirja *The Technique of the Mystery* (1913), jossa annettiin ohjeita hyvän rikostarinan rakentamiseen. Koskinen mielestä ohjeet ovat edelleen ajankohtaisia ja ne kuvastavat hyvin 1900-luvun vaihteen rikoskirjallisuutta. Ohjeissa neuvotaan muun muassa millä keinoilla on mahdollista ylläpitää jännitystä, ja mitä elementtejä tulisi rikostarinaa kirjoittaessa välttää. (Koskinen 2009, 25–26.)

Salapoliisikirjallisuuden kulta-aikana voidaan pitää 1920- ja 1930-lukuja (Koskinen 2009, 24). Tuohon aikaan kirjallisuudessa painotettiin henkilökuvausten ja yhteiskunnallisten tapahtumien sijaan juonen rakentelua (Parkkinen 1985b, 34). Kulta-ajan merkittävimpiä kirjailijoita olivat muun muassa Agatha Christie, joka uudisti kerronnan tekniikkaa ja John Dickson Carr, joka käytti taitavasti suljetun huoneen arvoitusta (Koskinen 2009, 24). Suljettu huone -kirjallisuudessa rikoksen tapahtumapaikkana on niin sanottu suljettu huone, joten näyttää siltä, ettei kenelläkään ei ole ollut mahdollisuutta päästä rikospaikalle tekemään rikosta (Verkko-kaunokki 2013, hakupäivä 18.5.2013).

Christie hyödynsi puolestaan kirjoissaan palapeli- tai arvoitusdekkarin piirteitä. Palapelidekkarissa keskeisintä on arvoituksen ja rikoksen ratkaiseminen sekä syyllisen löytyminen. Kyseistä tekniikkaa esiintyi jo aiemmin esimerkiksi Edgar Allan Poen teoksissa, mutta 1920-luvulla sitä alettiin käyttää järjestelmällisesti muun muassa Christien toimesta. (Ekholm 1985a, 35, 96.) Siinä missä Holmes ratkaisi yleensä omaisuuteen liittyviä rikoksia, kulta-ajan dekkareissa ratkaistiin yksinomaan murhia (Koskinen 2009, 25).

Yhdysvalloissa ja Iso-Britanniassa tapahtui 1900-luvun alussa muutoksia, joilla oli vaikutusta rikoskirjallisuuden maailmaan. 1920-luvulla Al Caponen rikollisjärjestö aiheutti hankaluuksia Chicagossa. Vaikka Caponen arvioitiin liittyvän yli 500 murhaan, hän ei kuitenkaan koskaan joutunut niistä vastuuseen. Tämä kuvastaa Koskisen mukaan hyvin uutta, muuttunutta aikaa. 1930-luvulla yhteiskunnassa vaivasi lama ja Iso-Britannian aristokraattinen järjestelmä oli romahtamassa. Kovenevan maailman myötä rikoskirjallisuuteen syntyi kovaksi keitetty dekkari. (Koskinen 2009, 29–31.)

Kovaksi keitetty dekkari esittelee kylmän realistisen maailman, jossa etsivä kamppailee rikollisten lisäksi korruptoitunutta yhteiskuntaa vastaan. Yhteiskuntakuva on korostuneessa asemassa ja kerronta on yleensä minämuodossa. (Ekholm 1985a, 95; Koskinen 2009, 10, 11, 31.) Kovaksikeitetty etsivä tarkkailee maailmaa ilmiöineen, eikä hän ei kaihda käyttää laittomia keinoja saadakseen aikaan hyvää. Ensimmäisenä kovaksikeitettynä etsivänä pidetään Dashiell Hammettin vuonna 1929 ilmestyneessä romaanissa *Red Harvest* (suom. *Veristä satoa*, 1976) esiintynyttä Continental-etsivätoimiston tutkijaa. Raymond Chandler jatkoi Hammettin jalanjäljillä ja hän loi yksityisetsivä Philip Marlowen. Chandlerin luomassa maailmassa viranomaisiin ei voi luottaa, sillä he ovat lahjottavissa. Lisäksi suurkaupungin kadut ovat vaarallisia ja mitä vain voi tapahtua. (Koskinen 2009, 11, 30, 32, 33.)

Myöhemmin rikoskirjallisuudessa naisen oli mahdollista toimia yksityisetsivänä ja pyörittää etsivätoimistoa. Rikoskirjallisuuden ensimmäinen todellinen naisyksityisetsivä Cordelia Gray seikkailee P.D. Jamesin vuonna 1972 ilmestyneessä teoksessa *An Unsuitable Job For a Woman* (suom. *Murha ei sovi naiselle*, 1979). Jamesin teoksen maailmassa naisilla on oikeus päästä haluamaansa ammattiin ja saada siitä sama palkka kuin miehillä. Koskisen mukaan Sara Paretskyn luoma naisetsivä oli omana aikanaan niin kovaksi keitetty etsivä, että *Indemnity Only*-käsikirjoituksen (suom. *Sohaisu pimeään*, 1990) valmistuttua meni pari vuotta ennen kuin se julkaistiin vuonna 1982. Aluksi naispuolisia etsiviä esiintyi kirjoissa melko vähän, sillä vuosien 1976–1980 välillä julkaistiin vain 13 kirjaa, joiden pääosassa on naisyksityisetsivä. (Koskinen 2009, 34–36.)

Vakooja- ja agenttiromaanit ovat parhaimmillaan kuvastaneet omaa aikaansa jopa tavallista salapoliisikirjallisuutta paremmin. Vakoi- ja agenttikirjallisuuden lähtökohtana on ollut jako lännen ja idän välillä, jolloin laji on kuvastanut myös yhteiskunnan poliittista ilmapiiriä. Vieraan vallan agenttien toimintaa halveksitaan, mutta oman maan agentit nähdään ”oikeuden puolustajina”. Vakoi- ja agenttikirjallisuudessa on myös radikaalimpi suuntaus, jonka mukaan vakoi- ja agenttikirjallisuuden peliä ja juonittelua. Somerset Maughamin Ashenden -novellit aloittivat nykyaikaisen vakoi- ja agenttikirjallisuuden. Maughamin agentit ovat kyynisiä, eikä hyvän ja pahan raja ole selkeä. (Parkkinen 1985a, 53–54.)

Ensimmäinen James Bond-romaanin *Casino Royale* (suom. 1963) ilmestyi vuonna 1953. Ian Fleming luoma agentti on fyysisesti voimakas, varakas naistenmies, jonka 00-tunnus tarkoittaa virallista tappolupaa. Rikollisten motiivina on yleensä raha. Kylmä sota heijastuu Flemingin Bond-romaneista, sillä niissä ovat tavanomaisesti vastakkain itä (Neuvostoliitto) ja länsi (Englanti/Nato). Parkkinen mukaan James Bondissa on samoja piirteitä kuin romaanien kirjoittajassa Ian Flemingissä, mutta piirteet ovat ihannoidussa muodossa. (Parkkinen 1985a, 57–58.)

1900-luvun loppupuolella rikoskirjallisuudessa palattiin kulta-ajalle tyypilliseen painotukseen eli murhiin ja niiden ratkaisemiseen. Kuitenkin erona kultakauden kirjallisuuteen, 1900-luvun lopun rikoskirjallisuudessa murha kuvattiin väkivaltaisemmin ja yksityiskohtaisemmin. Väki- ja sen uhka tuli olennaiseksi osaksi tarinaa ja murhaajasta tuotiin esille korostetusti eläimellisiä piirteitä. Tästä esimerkkinä on Thomas Harrisin luoma Hannibal Lecter. Uuden ajan rikoskirjallisuutta kuvastaa Patricia Cornwellin romaanit, joissa vauhdikkaiden takaa-ajojen sijaan rikoksia

selvitetään tekniikan avulla ja rikoksen uhreja kuvataan yksityiskohtaisesti. (Koskinen 2009, 36–39.)

2000-luvun rikoskirjallisuudessa rikoksia selvitetään tieteen ja teknisten laitteiden avulla. Tekniikka mahdollistaa sellaisten johtolankojen löytymisen, joita ei löytyisi aiemmin käytetyillä tekniikoilla. Kirjallisuudessa käytetään myös rikosten profilointia ja toiminta kuvataan mahdollisimman realistisesti. Siinä missä aiemmin rikoskirjallisuudessa lukija otettiin tasapuolisesti mukaan ratkaisemaan rikoksia, nykyaikaisessa kirjallisuudessa tätä piirrettä ei pidetä enää merkittävänä. (Koskinen 2009, 41–42.)

4.2 Jännityskirjallisuus Suomessa

Suomalaisen jännityskirjallisuuden kehitys on ollut hidasta verrattuna kansainväliseen kehitykseen. Timo Kukkola pitää tätä luonnollisena, kun huomioidaan, ettei ulkomaista jännityskirjallisuutta julkaistu Suomessa kuin vasta 1800-luvun loppupuolella. Kustannusalalla kirjojen ensisijaisena tehtävänä ei pidetty viihdyttämistä, vaan kansan valistamista. Suomalainen salapoliisikirjallisuus sai alkunsa vuonna 1910 ilmestyneistä Rikhard Hornanlinnan viidestä salapoliisikertomuksesta. (Kukkonen 1980, 28.) Kyseisiin rikoskertomuksiin on otettu vaikutteita ulkomaisesta rikoskirjallisuudesta, sillä esimerkiksi Hornanlinnan salapoliisi Max Rudolph on saanut piirteitä muun muassa Doyle'n luomasta Sherlock Holmesista. (Koskinen 2009, 45.)

1930-luvulla suomalaisen rikoskirjallisuuden piirissä oli vain harvoja tekijöitä ja kirjallisuus oli 1910-luvun tapaan kokeilevaa. Seikkailukirjat olivat jännityskirjoja suositumpia, eikä jännitysteoksia ilmestynyt paljon. Yksi 1930-luvun suomalaikirjailijoista oli Aarne Haapakoski, jolta ilmestyi vuonna 1931 jännityskirja nimeltään *Mustalais-suon arvoitus*. 1940-luvulla rikoskirjallisuudessa alettiin kuvata poliisin työtä totuudenmukaisesti ja kirjasarjat tulivat yleisimmiksi. Suomalaisen rikoskirjallisuuden nousukauden aloitti Haapakosken *Karma*-kirjasarja, jonka ensimmäinen osa ilmestyi vuonna 1941. Romaaneissa käytetään Agatha Christien romaaneille tyypillistä palapeliarvoitusta (ks. s. 23). (Kukkola 1980, 49; Koskinen 2009, 43, 45.)

1950-luvulla käänöskirjallisuuden määrä oli runsasta ja muun muassa Raymond Chandlerin kirjoja julkaistiin suomeksi. Ulkomaisesta rikoskirjallisuudesta otettiin vaikutteita ja suomennosten myötä niitä oli paljon saatavilla. Koskinen sanookin, että tämä asetti suomalaiselle kirjallisuudelle

uudenlaiset laatuvaatimukset. Aiemmin suomalaisen rikoskirjallisuuden ollessa uusi ilmiö, lajityypin kehittämistä ei pidetty tärkeänä. Tarkoituksena oli ”tarjota suomalaista rikoskirjallisuutta suomalaisessa ympäristössä”. (Koskinen 2009, 48.)

1930–1980-lukujen välisenä aikana suomalaiseen rikoskirjallisuuteen vaikuttivat Aarne Haapakosken (1904–1961) lisäksi Mika Waltari (1908–1979) ja Mauri Sariola (1924–1984). Waltari loi komisario Palmu-hahmon, joka esiintyi kolmessa rikosromaanissa. Palmu-kirjasarjalle on tyypillistä, että komisario ratkaisee päättelykykynsä avulla tapauksia, jotka eivät aluksi vaikuta rikoksilta. Mika Waltari käytti teoksissaan *Kuka murhasi rouva Skrofin* (1939) ja *Komisario Palmun erehdys* (1940) Doylen tuttua Holmes–Watson-asetelmaa, jossa viisas tutkija hämmästyttää ja valistaa tyhempää apulaistaan. (Koskinen 2009, 43, 46, 47.)

Mauri Sariolan tuotanto alkoi 1950-luvulla, jolloin ilmestyi hänen ensimmäinen rikosromaaninsa *Laukausten hinta* (1956). Kirjan päähenkilönä on komisario Leo Olavi Susikoski, joka ei Koskisen mukaan ole kovin mieleenpainuva henkilöahmo. Sariolan kirjoissa etusijan saavat vahvat ja rohkeat rikolliset sekä rikoksen motiivit. Vaikka rikoskirjallisuudessa romaanit usein ottavat vaikutteita muuttuvasta maailmasta, Sariolan kirjojen ympäröivä maailma pysyy 1950-luvun tunnelmissa. Romaanihenkilöiden arvomaailma pysyy muuttumattomana 1960- ja 1970-luvuilla tapahtuneista muutoksista huolimatta. Vaikka Sariola ei tuotannollaan muuttanut merkittävästi suomalaista rikoskirjallisuutta, on hänen Susikoski-sarjansa kuitenkin tärkeä lajityyppinsä edustaja. (Koskinen 2009, 49–51.)

1950–1980-lukujen välisenä aikana osaksi suomalaista rikoskirjallisuutta vakiintui elinympäristön ja yhteiskunnan kuvaus. 1980-luvulle tultaessa rikoskirjallisuudessa oli havaittavissa selkeää kehitystä ja monipuolistumista, sillä rikoskirjailijoiden määrä kasvoi ja päähenkilöt moninaistuivat. Kirjojen päähenkilöt vaihtelivat lainvalvojista rikollisiin ja amatöörietsivistä yksityisetsiviin. 1980-luvulla kukaan yksittäinen kirjailija ei enää määritellyt rikoskirjallisuuden ilmiötä, vaan rikoskirjailijoiden määrän kasvettua yhä useampi kirjailija vaikutti lajityypin kehitykseen. (Koskinen 2009, 43–44.)

Matti Yrjänä Joensuun Harjunpää-kirjat ovat tuoneet suomalaiseen rikoskirjallisuuteen uusia piirteitä. Joensuun kirjoissa tapahtumia käsitellään yhteiskunnallisesta, psykologisesta ja sosiaalisesta näkökulmasta. Ensimmäinen poliisi Timo Harjunpäästä kertova romaani *Väkivallan virkamies* ilmestyi vuonna 1976. Harjunpää-kirjoissa maailma on realistinen ja hohdoton, eikä

hyvän ja pahan suhde ole niin selkeä kuin esimerkiksi Mauri Sariolan kirjoissa. Poliisi ei ole kovaksikeitetty rikoksen tutkija, vaan hänellä on myös pehmeä puolensa. Joensuu kuvaa kirjoissaan yhteiskunnan, jossa rikosten motiivit ovat muuttuneet, eikä syyllistä aina saada vastuuseen teoistaan. Aikaisemmin rikolliset ovat tavoitelleet teoillaan hyötyä itselleen, mutta nykyaikaisille rikollisille tuhoaminen ja murhaaminen on koko toiminnan itsetarkoitus. (Koskinen 2009, 52–54.)

1990-luvulla suomalaisessa dekkarikirjallisuudessa tapahtui uudistuksia perinteitä kunnioittaen. Uuden dekkariaallon myötä kirjojen etsivät ovat tavallisia ihmisiä joko naisia tai ”pehmomiehiä”, jotka eivät ole rikosalan ammattilaisia. Niin sanottu pehmodekkari on vastakohtana kovaksikeitetylle dekkarille. Suomessa kovaksikeitetyn etsivän edustajana on Reijo Mäen luoma yksityisetsivä Jussi Vares. Vares on harvinainen hahmo, sillä suomalaisessa rikoskirjallisuudessa esiintyy vähän yksityisetsiviä. Vares -kirjasarjan ensimmäinen osa *Moukanpeli* ilmestyi vuonna 1986. (Koskinen 2009, 11.)

2000-luvulla dekkarikirjallisuus on edelleen suosittu lajityyppi. Mikko Lehtosen mukaan ”dekkareita kirjoitetaan, suomennetaan ja julkaistaan enemmän kuin koskaan” (Lehtonen 2008, 5). Nykyaikaisessa rikosromaanissa rikokset ovat merkittävä osa juonta, mutta kirjan henkilöiden arki- ja perhe-elämä ovat olennaisena osana mukana kirjan tapahtumissa. Kirjoissa tapahtuu samanlaisia asioita kuin lukijan elämässä, joten lukijan on helppo samastua kirjan henkilöihin. Nykyajan rikoskirjallisuudessa kuvataan myös yhteiskunnan ongelmia, jotka tuovat uusia haasteita rikostutkijoille. Koskisen mukaan rikosromaanin ei ole tarkoitus keksiä ratkaisua näihin ongelmiin. Romaanin tarkoituksena on saada lukija pohtimaan asioita ja mahdollisesti toimimaan epäkohtien korjaamiseksi. (Koskinen 2009, 82–83.)

5 LUKUPIIRIÄ TUTKIVAT MENETELMÄT

Hyvä toiminnallinen opinnäytetyö on työelämälähtöinen ja käytännönläheinen. Siihen liittyy käytännön toteutus, joka voi olla esimerkiksi tapahtuman järjestäminen, näyttelyn toteuttaminen tai ammatilliseen käytäntöön liittyvä ohjeistus. Toteutustapa voi olla muun muassa kirja, opas tai portfolio kohderyhmästä riippuen. Käytännön toteutuksen vaiheet raportoidaan opinnäytetyössä käyttäen tutkimusviestinnällisiä keinoja. (Vilka & Airaksinen 2003, 9–10.) Opinnäytetyöni käytännön osuudessa osallistun lisalmen kaupunginkirjaston lukupiiritoimintaan.

Pelkkä käytännön toteutus ei riitä, vaan työssä on kyettävä yhdistämään teoria ja käytäntö. Toiminnallisessa opinnäytetyössä tehtyjä valintoja tarkastellaan ja perustellaan tietoperustan avulla. Tietoperustassa kannattaa keskittyä keskeisiin käsitteisiin ja niiden määrittelyihin, sillä hyvin rakennettuna se toimii apuna opinnäytetyön teossa. (Vilka & Airaksinen 2003, 41–43.) Raportissa käsittelen lukupiirejä ja niiden historiaa Suomessa sekä lukupiirin valmistautumiseen liittyviä asioita. Lisäksi tarkastelen jännityskirjallisuutta genrenä. Teoriapohjan tarkoituksena on helpottaa opinnäytetyöni käytännön toteutusta.

Toiminnallisen opinnäytetyön tuotos tehdään aina jonkun käytettäväksi, koska sen tarkoituksena on esimerkiksi selkeyttää toimintaa oppaan avulla tai saada ihmisiä osallistumaan toimintaan. Tästä syystä opinnäytetyön kohderyhmän määrittelemine on tärkeää, sillä se auttaa rajaamaan työtä ja tekemään valintoja. Kohderyhmä helpottaa myös työn arviointia, sillä heiltä voi pyytää palautetta työn onnistumisesta. (Vilka & Airaksinen 2003, 38–40.) Opinnäytetyöni kohderyhmä on lisalmen kaupunginkirjastossa kokoontuva Kirjallisuuskerho-niminen lukupiiri. Kokoontumisissa on yleensä 5-8 henkilöä, joista yleensä suurin osa on eläkeläisiä tai keski-ikäisiä miehiä. (Lehto-OKSA 25.6.2013, sähköpostiviesti). Kerään syyskuun lukupiirikokoontumisen jälkeen palautetta suunnittelun, lukupiirin vetämisen ja kirjavalintojen onnistumisesta. Raportoin palautteesta luvussa 7.3.

Hanna Vilkan ja Tiina Airaksisen mukaan toiminnallisen opinnäytetyön avulla on mahdollista luoda suhteita työelämään sekä kehittää omia tietoja ja taitoja. Siksi on suositeltavaa, että opinnäytetyöllä on toimeksiantaja työelämästä. Työelämästä saatu opinnäytetyöaihe antaa valmiuksia työelämään ja opettaa projektityön taitoja. Lisäksi koko opinnäytetyöprosessin ajan on hyödyllistä kirjoittaa opinnäytetyöpäiväkirjaa. Opinnäytetyön tekeminen on pitkäaikainen prosessi,

joten päiväkirja helpottaa raportointia esimerkiksi työn loppuvaiheessa. (Vilka & Airaksinen 2003, 16, 17, 19.)

Käytän opinnäytetyössäni tiedonhankintamenetelmänä osallistuvaa havainnointia. Tarkoituksena on tarkkailla Kirjallisuuskerhon jäsenten keskustelua ja kirjoittaa siitä muistiinpanoja. Havainnointiin liittyy usein osallistumista, jolloin tutkijalla on kaksoisrooli. Tutkimustyöhön kuuluu tuolloin niin ihmisen kuin tutkijan rooli. Havainnoinnin käyttö tutkimusmenetelmänä on perusteltua muun muassa silloin, kun tarkoituksena on hankkia tietoa tutkittavasta kohteesta, mutta tietoa ei ole mahdollista tuottaa ilman havainnointia. (Grönfors 2007, 151–152, 155–156.)

Tiedonhankintamenetelmään kuuluu erilaisia havainnoinnin asteita, joiden piirteet liittyvät tutkijan rooliin ja hänen havainnointimahdollisuuksiinsa. Tutkittavia kohteita voidaan tutkia heidän tietämättään, jolloin kysymys on piilohavainnoinnista. Tutkija voi myös toimia havainnoijana osallistumatta juuri lainkaan toimintaan, mutta tutkittavat ovat tietoisia tutkijasta. Tyypillisesti käytetään kuitenkin sekä havainnointia että osallistumista. (Grönfors 2007, 156–158.) Lukupiirikokoumissa osallistun keskusteluun ja havainnoin samanaikaisesti lukupiiriläisiä.

Martti Grönforsin mukaan osallistuvan havainnoinnin käyttöön tarvitaan lupa tutkittavilta, mutta usein lupa on syytä kysyä myös muulta tutkittavaan kohteeseen liittyvältä taholta (Grönfors 2007, 159). Olen sopinut lisälmen kaupunginkirjaston yhteyshenkilöni kirjastonhoitaja Petri Lehto-oksen kanssa siitä, että voin käyttää osallistuvaa havainnointia tutkimusmenetelmänä (Lehto-oxa 16.4.2013, puhelinkeskustelu). Lisäksi tiedotan lukupiiriläisille ensimmäisellä lukupiirikerralla 11.9.2013, että havainnoin keskustelua syyskuun lisäksi lokakuun kokoontumista 2.10.2013.

Havainnoitavasta kohteesta on tarpeen tehdä muistiinpanoja. Muistiinpanoja kirjoittaessa on hyvä muistaa tarkoituksenmukaisuuden periaate, jonka mukaan tutkimuksen luonne vaikuttaa siihen, mitä ja miten asioita kirjoitetaan muistiin. Tutkija valikoi ja analysoi, mitkä asiat ovat tärkeitä tutkimuksen kannalta. Tutkijan on silti syytä kirjata varsinaiseen vuorovaikutukseen liittyviä tietoja, kuten osallistujien reaktioista ja keskustelusta sekä muuta tietoa, joka liittyy vuorovaikutustilanteeseen. Muistiinpanoissa on mahdollista tuoda esille tilanteeseen vaikuttavia olosuhdetekijöitä. Lisäksi muistiinpanoihin voi tehdä merkintöjä tutkijan osallistumisesta, onnistumisista sekä epäonnistumisista. Tällöin tutkija voi seurata omaa kehitystään tutkijana sekä tarkastella, miten hänen oma toimintansa on vaikuttanut tutkimukseen. Tutkija voi kirjoittaa muistiin myös erilaisia alustavia oivalluksia, joita hän on tutkiessaan havainnut. (Grönfors 2007, 161–163.)

6 LUKUPIIRIIN VALMISTAUTUMINEN

6.1 Kirjavalintojen tekeminen

Lukupiirissä luettavat kirjat voidaan valita joko vetäjän toimesta tai lukupiirin jäsenten kanssa. Kirjojen valintaan vaikuttaa muun muassa se, kuinka kauan lukupiiri on ollut toiminnassa. Alkuvaiheessa jäsenet eivät välttämättä tunne toisiaan, jolloin lukupiirin vetäjän on luontevinta tehdä kirjavalinta ensimmäistä kokoontumiskertaa varten. Näin toiminta saadaan aloitettua vaivattomasti. Yleensä kirjat kuitenkin valitaan yhdessä lukupiiriläisten kanssa. (Ratia 2010, 189.)

Yhdelle lukupiirikokoumiselle valitaan useimmiten yksi kirja, josta keskustellaan yhdessä. Vaihtoehtoisesti lukupiiriläiset voivat lukea yhtä tapaamiskertaa varten useamman teoksen, jos joku piiriläisistä on jo lukenut käsittelyyn valitun kirjan tai kirjavalinnat ovat aiheuttaneet erimielisyyksiä. Toisinaan useamman kirjan lukeminen voi laajentaa lukukokemusta. Ervasti kertoo esimerkin Lauttasaarella toimivasta lukupiiristä, joka luki sekä Michael Cunninghamin teoksen *Tunnit* että Virginia Woolfin romaanin *Mrs. Dalloway*. Kirjoja käsiteltiin samalla tapaamiskerralla ja lukupiiriläiset keskustelivat yhdessä siitä, miten kirjat nivoutuvat toisiinsa. (Ervasti 2009, 62.)

Sini Kiukaan vetämässä lukupiirissä Hämeenlinnan kaupunginkirjastossa lukupiiriläiset osallistuvat kirjojen valintaan. Luettavat kirjat valitaan jonkin teeman mukaan tai lukupiiriläiset saavat valita luettavan kirjan tietyn kirjailijan tuotannosta. Launeen kirjastossa lukupiiriä vetävä Kaija Halme ei pidä hyvänä ratkaisuna sitä, että lukupiiriläiset lukevat eri kirjat yhtä kokoontumiskertaa varten. Hänen lukupiirinsä sai valita luettavan kirjan Donna Leonin tuotannosta, mutta keskustelu ei ollut yhtä ”dialogista tai monitasoista”, kuin jos lukupiiriläiset olisivat lukeneet saman kirjan. (Ervasti 2009, 62–63, 85.)

Kirjavalintoja ohjaava teema voidaan valita joko yksittäiselle tai useammalle tapaamiskerralle. Taina Ratian vetämässä lukupiirissä teemaksi valittiin ihmisen elämäkkaari. Elämäkkaari-teemaan liittyviä kirjoja käsiteltiin viitenä tapaamiskertana, joita varten valittiin useita teemaan sopivia kirjavaihtoehtoja. Ratian mielestä kyseinen teema sopii hyvin esimerkiksi lyhytaikaiselle

lukupiirille tai lukupiiritoiminnan alkuvaiheeseen, kun lukupiiri on vasta hiljalleen muotoutumassa. (Ratia 2010, 189.)

Nina Koskivaaran mukaan kirjallisuus ja elokuva täydentävät toisiaan. Hän ehdottaakin, että kyseisen teeman ympärille voisi perustaa oman elokuvalukupiirin. Koskivaara on jäsenenä lukupiirissä, jolla on toisinaan tapana katsoa kirjafilmissointi ja keskustella kirjan sijaan elokuvasta. Kirjasta tehty elokuva voi innostaa tutustumaan tarkemmin kyseiseen kirjaan ja kirjailijan muuhun tuotantoon. Koskivaara jakaa kirjoihin liittyvät elokuvat kolmeen eri kategoriaan: kirjailijoista kertoviin elämäkertaelokuvaan, kirjafilmissointeihin sekä kirjallisuuden lumoa tai vaarallisuutta käsitteleviin elokuviin. (Koskivaara 2010b, 205–206.)

Lauttasaaren ja Pasilan lukupiireissä kirjat valitaan kirjallisten avulla. Lukupiirien vetäjä Tiina Tarvonen kokoaa vähintään 30 kirjaehdotusta sisältävän listan, jossa jokainen kirja esitellään lyhyesti. Lukupiiriläiset valitsevat listalta luettavan kirjan. Kirjojen valinnassa on otettu huomioon niiden saatavuus ja pituus sekä lisäksi lukupiiriin jäsenet voivat ehdottaa listan ulkopuolisia kirjoja. Kirjavalinnat on mahdollista tehdä joko yhdelle kerralle tai puoleksi vuodeksi kerrallaan. (Ervasti 2009, 64–65.) Esimerkiksi Kallion kirjaston lukupiirissä kirjat valitaan aina kokoontumista edeltävällä kerralla. Lukupiirin vetäjän Silene Lehdon mielestä tällaista kirjavalintaa voidaan kuvata sanalla ”assosiativinen”, sillä lukupiirissä käyty keskustelu vaikuttaa seuraavalle kerralle valittavaan kirjaan. Katariina Ervasti kertoo Hakunilan kirjaston lukupiiriin kirjavalintojen muodostavan ”raskas-kevyempi-raskas-kevyempi-vuoristoradan”, sillä raskaan kirjan jälkeen lukupiiri haluaa tavallisesti kevyempää luettavaa ja kevyemmän kirjallisuuden jälkeen raskaampaa. (Ervasti 2009, 64–65.)

Lukupiirissä voi käsitellä romaanien lisäksi myös runoja. Ratian mukaan runot eivät välttämättä sovi käsiteltäväksi lukupiiriin alkuvaiheessa, sillä runoista keskusteltaessa jäsenten on hyvä tuntee jo toisensa. Lisäksi täytyisi olla riittävästi aikaa, jotta lukupiiriin jäsenet ehtisivät keskustella ja kuunnella toinen toisiaan. Runojen lukeminen ja käsittely lukupiirissä voi aiheuttaa ristiriitaisia tunteita, sillä lukupiiriläiset voivat kokea runot vaikeaselkoisiksi tai runoista puhumisen hämmentävänä. Taina Ratia valitsi lukupiirinsä luettavaksi runoutta, mutta hän piti runojen kirjoittajat tarkoituksella salassa. Hän ajatteli, että tällä tavoin lukupiiriläiset keskittyvät ainoastaan runoon, eivätkä esimerkiksi ennakkoluulot runoilijaa tai hänen tuotantoaan kohtaan haittaisi runojen tulkintaa. (Ratia 2010, 189, 191.)

Janne Tunturi ei valitsisi lukupiiriin luettavaksi muun muassa klassikkokirjoja. Hänen mukaan klassikkokirjoja käsiteltäessä syntyisi varmasti keskustelua, mutta keskustelu ei luultavasti rikastuttaisi merkittäväällä tavalla klassikkokirjojen maailmaa. Vanhempien kirjojen tulkintaan tarvitaan tietoa ja perehtyneisyyttä, joita ei ole mahdollista oppia pelkän keskustelun avulla. Myöskään menestys- ja kultiteosten käsittelystä ei Tunturin mukaan syntyisi kiinnostavaa keskustelua. (Tunturi 2010, 70–71.)

Kirjavalintoja tehdessä on syytä muistaa, etteivät kaikki lukupiiriläiset välttämättä pidä valituista kirjoista. Lukupiirin hyvänä puolena voi juuri pitää sitä, että lukupiiriläiset tutustuvat erilaisiin kirjailijoihin ja kirjoihin, joita he eivät yleensä lue. Vaikka jokainen lukupiirin jäsen lukee saman kirjan, voidaan kuitenkin sanoa, että heistä jokainen lukee eri kirjan. Lukijat kokevat kirjan eri tavalla omasta elämäntilanteestaan ja taustastaan käsin. (San Francisco Public Library 2013, hakupäivä 26.5.2013.)

Sopivana kirjana lukupiirille voidaan pitää sellaista teosta, joka on hyvin kirjoitettu ja jonka voi lukea useamman kerran. Hyvä kirja jää lukijan mieleen pitkäksi aikaa ja jokaisella lukukerralla lukija voi oppia siitä jotakin uutta. Lisäksi lukupiirikirjan yhtenä hyvänä piirteenä voidaan pitää sitä, että kirjan aiheet ovat läheisiä lukupiirin jäsenille ja lukija voi samaistua henkilöihin. Vastaavasti lukupiiri voi valita luettavaksi kirjoja, jotka ”kuljettavat tuntemattomiin maailmoihin”. (Ahola 2013, 178; Pierce County Library System 2012, hakupäivä 26.5.2013.) San Francisco Public Libraryn mukaan kirjat kannattaa valita hyvissä ajoin ja useammalle kokoontumiselle kerrallaan. Näin lukupiiriläisille jää aikaa tutustua kirjoihin, eikä heidän tarvitse jokaisella tapaamisella käyttää aikaa kirjavalintojen sopimiseen. (San Francisco Public Library 2013, hakupäivä 26.5.2013.)

6.2 Ohjaamiseen ja keskusteluun valmistautuminen

Hyvä lukupiirin vetäjä tekee valmisteluja ennen varsinaista lukupiirikokoontumista. Hän pohjustaa keskustelua keräämällä mielenkiintoista taustatietoa esimerkiksi kirjasta, kirjailijasta, kirjan teemasta tai genrestä ja pitämällä alustuspuheen ennen keskustelun alkua. Lukupiiri voi myös muun muassa tutustua kirja-arvosteluihin ja vetäjä voi vinkata samaan aihepiiriin kuuluvia kirjoja. (Ervasti 2009, 71–72.) Marja-Leena Mäkelän mukaan ”kirjavinkkaus on kertomista, kirjojen avaamista kuulijoille kertomalla niistä”. Kirjavinkkauksella houkutellaan ihmisiä lukemisen pariin ja

innostetaan heitä lukemaan kirjoja, joita he eivät muuten lukisi. (Mäkelä 2003, 7, 13.) Varsinaisen lukupiirin vetäjän sijaan myös joku lukupiirin jäsenistä voi kerätä taustatiedot ja pitää alustuspuheen (Ervasti 2009, 71).

Lukupiiritoiminnan alkuvaiheessa on suotavaa antaa lukupiiriläisille aikaa tutustua toisiinsa ennen varsinaisen keskustelun alkua. Kun yleisen keskustelun aikana jäsenet tutustuvat toisiinsa paremmin, heidän on helpompi ilmaista mielipiteitään ja esittää kysymyksiä varsinaisen kirjakeskustelun aikana. Jos lukupiirille on laadittu säännöt, niistä on hyvä keskustella vetäjän johdolla. Esimerkiksi lukupiiri voi sopia jonkin aikarajoituksen, jolloin jokaisella jäsenellä on käytettävissä tietty aika mielipiteiden ilmaisuun. The Reading Clubin mukaan aikarajoitus antaa jokaiselle jäsenelle mahdollisuuden puhua ilman, että kukaan alkaa hallita liikaa keskustelua. (The Reading Club 2013, hakupäivä 27.5.2013.)

Lukupiirin vetäjän vastuulla on huolehtia, että jäsenten välille muodostuu kaikille yhteinen keskustelu. Keskustelua ei kuitenkaan aina synny helposti. Varsinkin lukupiiritoiminnan alkuvaiheessa, jolloin jäsenet eivät vielä tunne toisinaan, omien mielipiteiden ilmaisu voidaan kokea hankalana. Tällöin vetäjän tehtävänä on herättää keskustelua esimerkiksi etukäteen mietittyjen kysymysten avulla. Lukupiirin vetäjä voi myös toisinaan joutua keskeyttämään jäsenten puheenvuoroja, jos joku jäsenistä alkaa hallita liikaa keskustelua tai keskustelu eksyy liikaa varsinaisesta aiheesta. (Ervasti 2009, 71–73.)

Ennen kokoontumista lukupiirin vetäjän kannattaa miettiä keskustelun pohjaksi 10–15 kysymystä, jotka voivat liittyä muun muassa kirjan henkilöihin, juoneen ja kieleen. On hyvä kiinnittää huomiota kysymysten muotoon, sillä kysymykset, joihin voi vasta kyllä tai ei, eivät vie keskustelua sujuvasti eteenpäin. Ennalta laaditun listan lisäksi vetäjän on mahdollista esittää lisäkysymyksiä, joita herää keskustelun aikana. Kysymykset voidaan laatia myös lukupiiriläisten kanssa, jolloin jäsenillä on mahdollista käsitellä kirjaa eri tavalla ja löytää uusia näkökulmia. Lukupiiri voi sopia yhdessä, että jokainen jäsen keksii yhden kysymyksen, jota käsitellään yhdessä seuraavalla kokoontumisella. (Ervasti 2009, 73; San Francisco Public Library 2013, hakupäivä 27.5.2013.)

Lukupiirikeskustelulle on tyypillistä, että kirja herättää ajatuksia tai muistoja, jolloin keskustelu voi eksyä varsinaisesta aiheesta. Kuitenkin Kristiina Ervastian haastattelemat lukupiirin vetäjät ovat sitä mieltä, että lukupiirikeskustelut saavat ”rönsyillä”, sillä se rikastuttaa keskustelua. (Ervasti 2009, 67–68.) Lukupiirin vetäjän valmistelemat kysymykset toimivat pohjana keskustelulle, mutta

vetäjän on myös annettava keskustelun sujua omalla painollaan (San Francisco Public Library 2013, hakupäivä 27.5.2013).

Vetäjän on tärkeää huomioida, etteivät kaikki lukupiiriläiset halua koko ajan osallistua aktiivisesti keskusteluun. Sini Kiuas toteaa, ettei puhumisesta jaeta pisteitä, vaan lukupiirissä saa olla myös hiljaa. Silene Lehto on sitä mieltä, että hiljaisemmille jäsenille olisi hyvä kohdistaa kysymyksiä, jotta he rohkenisivat ottaa osaa keskusteluun. Lukupiiritapaamisen ei kuitenkaan aina tarvitse koostua ainoastaan keskustelusta, vaan lukupiirissä voidaan järjestää myös muuta toimintaa muun muassa retkiä, kirjailijavierailuja tai kirjoitusharjoituksia. (Ervasti 2009, 73–75.)

Lukupiiriin vetäjän ja jäsenten kannattaa valmistautua keskusteluun muistiinpanojen avulla. Niiden avulla on helpompi palata kirjan tärkeimpiin kohtiin sekä nostaa esille itse merkittäviksi kokemiaan asioita ja huomioita. (Pierce County Library System 2012, hakupäivä 26.5.2013.) Lukupiirikeskustelun aikana on mahdollista saada muilta jäseniltä lisäselvitystä epäselviin asioihin (Matero 2010, 193). Lisäksi lukijan kannattaa tarkastella kirjan rakennetta, sillä toisinaan se voi olla kirjan kannalta tärkeässä asemassa esimerkiksi tunnelman luomisessa. Suositeltavaa on yrittää analysoida kirjan teemoja ja verrata kirjaa joko kirjailijan muuhun tuotantoon tai muiden kirjailijoiden vastaavanlaisiin teoksiin. Näin lukija saa erilaista perspektiiviä ja syvyyttä luettavaan kirjaan. (Pierce County Library System 2012, hakupäivä 26.5.2013.)

Pierce County Library antaa ohjeita lukupiiriläisille, kuinka saada aikaan hyvä lukupiirikeskustelu. Ryhmäkeskustelussa jokaisella on mahdollisuus ilmaista omat mietteisiin spontaanisti ja reagoida toisten jäsenten mielipiteisiin. On kuitenkin tärkeää muistaa kuunnella ja antaa muidenkin puhua. Jäsenten ei tarvitse olla asioista samaa mieltä, vaan heidän on mahdollista keskustelun aikana ilmaista ja perustella eriävät mielipiteensä. Jos lukiessa herää kysymyksiä, joihin jäsen haluaa vastauksia, ne kannattaa kirjoittaa muistiin ja kysyä muilta lukupiiriläisiltä. (Pierce County Library System 2012, hakupäivä 26.5.2013.)

7 KIRJALLISUUSKERHON KOKOONTUMISET

7.1 Suunnittelu

Otin yhteyttä maaliskuussa 2013 lisalmen kaupunginkirjaston kirjastotoimenjohtajaan Ullamaija Hirvoseen, joka kiinnostui opinnäytetyöni lukupiiri-aiheesta ja kertoi kirjastossa toimivasta Kirjallisuuskerho-lukupiiristä. Hän kehotti minua ottamaan yhteyttä lisalmen kaupunginkirjaston kirjastonhoitajaan Petri Lehto-oksaan, joka on mukana sekä Kirjoittajayhdistys Sonetti ry:n että Kirjallisuuskerhon toiminnassa ja sopimaan hänen kanssaan lukupiirikokouksiin liittyvistä asioista. (Hirvonen 27.3.2013, puhelinkeskustelu.)

Kirjallisuuskerho kokoontuu syksyllä 2013 keskiviikkoisin kello 19.00–20.30. Kirjallisuuskerhon kokouksia on keskimäärin 1-2 kertaa kuukaudessa ja sen vetäjänä toimii Alli Tulimäki. (Kirjoittajayhdistys Sonetti ry 2013, hakupäivä 10.7.2013; Lehto-oksa 9.4.2013, puhelinkeskustelu). Tapaamisissa on yleensä 5-8 henkilöä, joista yleensä suurin osa on keski-ikäisiä tai eläkeläisiä miehiä (Lehto-oksa 25.6.2013, sähköpostiviesti). Kirjallisuuskerhoa ylläpitävät lisalmen kaupunginkirjasto ja Kirjoittajayhdistys Sonetti ry (Kirjoittajayhdistys Sonetti ry 2013, hakupäivä 10.7.2013). Kirjoittajayhdistyksestä ja sen toiminnasta kerrotaan tarkemmin luvussa 2.2.

Sovimme Petri Lehto-oksen kanssa, että osallistun Kirjallisuuskerhon kokouksille syyskuussa (11.9.2013) ja lokakuussa (2.10.2013). Lisäksi lupasin tehdä kirjavalinnat molemmille kokouksille, jotka ilmoittaisin ennen kevään 2013 viimeistä kokouksikertaa, jotta kirjavalinnat ehditään tiedottaa lukupiiriläisille ajoissa. (Lehto-oksa 9.4.2013, puhelinkeskustelu.) Kirjalistan valintaprosessia on eritelty luvussa 7.2 ja Lehto-oksen hyväksymä kirjalista löytyy liitteestä 1. Lehto-oksa tiedotti kirjavalinnoista Kirjallisuuskerhon jäsenille sekä laittoi listan nähtäville muun muassa lisalmen kaupunginkirjaston ja Kirjoittajayhdistys Sonetti ry:n Internet-sivustoille (Lehto-oksa 16.4.2013, puhelinkeskustelu).

Syyskuun kokouksella toimin Kirjallisuuskerhon vetäjänä. Kokouksella keskustellaan jännityskirjallisuudesta ja ennalta ilmoitetuista jännityskirjoista (liite 1). Lisäksi keskustelua havainnoidaan osallistuvan havainnoinnin avulla (ks. luku 5) ja havainnointituloksista

raportoidaan luvussa 7.3. Osallistuvan havainnoinnin avulla on mahdollista tarkastella keskustelun kulkua ja saada kerättyä tietoa, jota ei saisi muiden tutkimusmenetelmien avulla (Grönfors 2007, 155). Lokakuun kokoontumisella lukupiirikirjana on Tuomas Kyrön *Mielensäpahoittaja*. Osallistun tuolloin keskusteluun ja havainnoin keskustelua, mutta vetäjänä toimii joko Alli Tulimäki tai Petri Lehto-oksa. Näin jää aikaa havainnoida paremmin keskustelua ja kirjoittaa muistiinpanoja.

Luvussa 6.2 käsitellään, kuinka lukupiirin vetäjä ja lukupiiriläiset voivat valmistautua keskustelua ja kokoontumista varten. Näiden tietojen pohjalta on tehty ohjeet sekä lukupiirin vetäjälle että jäsenelle (liitteet 11, 12). Tarkoituksena on hyödyntää näitä tietoja Kirjallisuuskerhon kokoontumisilla, mutta ohjeita voivat hyödyntää myös muut lukupiirit omassa toiminnassaan. Luvussa 6.2 mainitaan muun muassa, että lukupiirin vetäjän on hyvä laatia kysymyslista, joka toimii keskustelun pohjana. Olen laatinut kysymyslistan (liite 2), jossa on kysymyksiä lukupiirikirjoista, jännityskirjallisuudesta ja lukutottumuksista. Etukäteen laadituilla kysymyksillä on tarkoitus ohjata ja saada aikaan keskustelua eri aiheista syyskuun kokoontumisella. Olen laatinut etukäteen myös lokakuun lukupiirikirjaa koskevia kysymyksiä (liite 2), joita voin esittää lukupiiriläisen roolissa.

Löysin kaksi jännityskirjallisuuteen liittyvää artikkelia, joita aion hyödyntää syyskuun kokoontumisella. Juri Nummelinin kirjoittamassa *Flash fiction villitsee dekkaristeja* -artikkelissa (liite 8) käsitellään Internetissä ilmestyviä flash fiction -rikostarinoita, jotka rakentuvat usein yksittäisen repliikin tai monologin varaan. Lyhyissä, ”vitsinpituisissa” flash fiction -dekkareissa annetaan lukijalle ”nopea välähdys” jostakin tapahtumasta ja tarinat päättyvät loppuyllätykseen, joka on usein synkkä. Flash fiction on saanut alkunsa tieteiskirjallisuuden parissa harrastetuista ”raapaleista”, jotka ovat sadan sanan mittaisia novelleja. (Nummelin 2007, 22–23.)

Katriina Harviaisen artikkelissa *Dekkareita sähköpostissa ja tekstareilla* -artikkelissa (liite 9) kerrotaan siitä, kuinka informaatioteknologian kehitys on muuttanut kirjallisuuden julkaisua. Hannu Luntialan kirjoittama romaani koostuu pelkästään tekstiviesteistä ja Max Mannerin kirjoittama jatkodekkari *Revontulet* on ilmestynyt viikoittain lukijoiden sähköpostiin. Sähköpostin kautta julkaistava jatkodekkari on antanut kirjailijalle mahdollisuuden hyödyntää ajankohtaisia tapahtumia ja saada lukijoilta välitöntä palautetta. Tekstiviestiromaanissa tarina etenee repliikkien avulla ja siitä puuttuvat sekä ympäristön että henkilöiden kuvailut. (Harviainen 2008, 36–38.)

Tarkoituksena on kertoa lukupiiriläisille lyhyesti artikkelien sisällöstä ja herättää keskustelua lukemisen eri muodoista ja mahdollisuuksista. Artikkelien lisäksi tarkoituksena on ottaa keskustelun aikana esille myös Otavan lanseeraama Miki-kirjaformaatti. Miki-kirja on pienikokoinen (118x80 mm) kirja ja Kustannusosakeyhtiö Otavalla on yksinoikeus suomenkielisen kaunokirjallisuuden julkaisuun kyseisessä kirjaformaattissa. (Kustannusosakeyhtiö Otava 2013, hakupäivä 7.8.2013.) Tarkoituksena on esitellä Kirjallisuuskerhon jäsenille tämä uudenlainen kirjaformaatti ja kysyä jäsenten mielipiteitä Miki-kirjoista.

Ervastin mukaan lukupiirin vetäjän on hyvä kerätä taustatietoa esimerkiksi kirjailijasta ja käsiteltävästä kirjasta, joiden avulla vetäjä voi pohjustaa lukupiirikeskustelua (ks. luku 6.2). Syyskuun kokoontumista varten on koottu tietoa tuolloin käsiteltävistä kirjailijoista (liitteet 3, 4, 5) ja kerättyjä tietoja hyödynnetään alustuspuheessa, joka pidetään ennen varsinaista lukupiirikeskustelua. Tarkoituksena on esitellä kirjailijoita ja heidän tuotantoaan lyhyesti, jotta varsinaiselle keskustelulle jää enemmän aikaa. Siksi kirjailijaesittelyihin on koottu hieman yleistietoa ja muutamia mielenkiintoisia faktoja kirjailijoista. Tein kirjailijaesittelyn myös Tuomas Kyröstä (liite 6), vaikka en toimi lokakuussa lukupiirin vetäjänä tai alustuspuheen pitäjänä. Keräämieni tietojen on tarkoitus helpottaa omaa valmistautumistani lukupiirikeskustelua varten.

Etsiessäni tietoa kirjailijaesittelyitä varten, löysin useita kirjoja, jotka liittyvät lukupiirikokoumisilla käsiteltäviin kirjailijoihin. Kirjat on koottu liitteeseen 7. Kuten aiemmin luvussa 6.2 kerrotaan, lukupiirin vetäjä voi kokouksilla toimia myös kirjavinkkaajana ja esitellä samaan aihepiiriin liittyviä kirjoja. Kirjavinkkien avulla lukupiiriläiset voivat mahdollisesti syventää lukukokemustaan ja saada lisää tietoa kokouksilla käsiteltävistä kirjailijoista ja heidän tuotannostaan. Syyskuun kokouksella on tarkoitus kertoa lyhyesti listan kirjoista ja jakaa kirjavinkkilista lukupiiriläisille.

Syyskuun kokouksen päätteeksi kerätään palautetta lukupiiriläisiltä. Palautelomakkeeseen (liite 10) on koottu kysymyksiä, joiden avulla halutaan saada selville, kuinka hyvin kirjavalinnat ja syyskuun kokouksen onnistuivat. Lukupiiriläisten on mahdollista antaa palautetta niin syyskuussa käsiteltävistä jännityskirjoista kuin myös lokakuun lukupiirikirjasta. Tarkoituksena on käydä suullisesti läpi palautelomakkeen kysymykset ja keskustella niistä yhdessä. Näin mahdollistuu välitön vuorovaikutus lukupiirin vetäjän ja lukupiiriläisten välillä sekä lisäksi vetäjä voi halutessaan tehdä tarkentavia kysymyksiä. Kuitenkin lukupiiriläisille tarjotaan mahdollisuutta antaa palautetta myös kirjallisena, jos suullisen palautteen antaminen koetaan epämiellyttävänä.

Palautteesta saatuja tietoja on mahdollista hyödyntää Kirjallisuuskerhon toiminnassa ja lisäksi voin hyödyntää palautetta mahdollisesti tulevaisuudessa esimerkiksi ollessani työelämässä. Palautteen tuloksista raportoidaan luvussa 7.3.

7.2 Kirjalistan laatiminen

Tässä luvussa esitellään Kirjallisuuskerhon kahdelle kokoontumiskerralle valittujen kirjojen valintaperusteita. Kirjavalinnat on tehty soveltaen luvussa 6.1 esiteltyjä lukupiirikirjan valintakriteereitä. Kirjalista löytyy liitteestä 1.

Tarkoituksena oli tehdä kirjavalinnat hyvissä ajoin, jotta ne ehditään tiedottaa Kirjallisuuskerhon jäsenille ennen kevään 2013 viimeistä kokoontumiskertaa. Sovimme Petri Lehto-oksan kanssa, että teen kirjavalinnat sekä syyskuun että lokakuun kokoontumiskerroille. Lehto-oksa kertoi, että ennen kesätaukoa on yleensä yhdessä lukupiiriläisten kanssa päätetty kirjailija, jonka tuotantoon he ovat tutustuneet kesän aikana. Lukupiirin jäsenet ovat saaneet itse päättää, miten laajasti he haluavat tutustua valitun kirjailijan tuotantoon. Syksyn ensimmäisellä kokoontumiskerralla Kirjallisuuskerhossa on keskusteltu kesän aikana luetusta kirjallisuudesta. Muuten kirjavalinnat on pääasiassa tehty niin, että yhtä kokoontumiskertaa varten on luettu yksi kirja, josta on keskusteltu jäsenten kesken. (Lehto-oksa 9.4.2013, puhelinkeskustelu.)

Mielestäni on hyvä valita kesän ajaksi luettavaksi useita kirjavaihtoehtoja, joihin jäsenet voivat tutustua oman mielenkiintonsa mukaan. Tarkoituksena oli kuitenkin tehdä kirjavalinnat eri tavalla kuin mihin Kirjallisuuskerhossa on totuttu. Yksittäisen kirjailijan tuotannon sijaan syyskuun kokoontumiskerran kirjojen teemaksi valittiin jännityskirjallisuus, koska kirjojen lukemisen lisäksi lukupiiriläiset voivat samalla tutustua tarkemmin yksittäiseen kirjallisuusgenreeseen ja eri kirjailijoiden tuotantoihin. Kirjalistalle on valittu kolme eri kirjailijaa ja jokaisen heidän tuotannostaan on valikoitu viisi kirjaa. Kirjoja valittaessa on huomioitu kirjojen pituus, sillä listalta löytyy paksumpien kirjojen lisäksi myös lyhyempiä kirjoja ja novellikokoelmia. Lukupiiriläisillä on mahdollista lukea myös valituilta kirjailijoilta listan ulkopuolista tuotantoa, koska tarkoituksena on innostaa Kirjallisuuskerhon jäseniä lukemaan jännityskirjallisuutta sekä varmistaa kirjojen saatavuus.

Lokakuun kokoontumiskerralle valittiin käsiteltäväksi yksittäinen kirja, kuten Kirjallisuuskerhossa on ollut tapana. Koska syyskuun tapaamisella keskustellaan laajemmasta yksittäisestä teemasta

ja useista kirjoista, on lokakuun kokoontumisella hyvä keskittyä vain yhteen kirjaan. On mielenkiintoista tarkkailla kahden eri kokoontumiskerran keskustelun eroja ja pohtia esimerkiksi onko parempi valita yksi vai useampi kirja yhtä lukupiirikertaa kohden ja kärsiikö keskustelu, jos lukupiiriin jäsenet ovat lukeneet pääsääntöisesti eri kirjoja.

Kirjallisuuskerhossa käsitellään syyskuussa Agatha Christien, Leena Lehtolaisen ja Ilkka Remeksen tuotantoa ja lokakuussa Tuomas Kyrön romaania *Mielensäpahoittaja*. Jokaisesta kirjasta on kirjoitettu lyhyt kuvaus ja kuvauksen yhteydessä on perusteltu, miksi kirja on valittu listalle.

AGATHA CHRISTIE:

Stylesin tapaus (The Mysterious Affair at Styles)

Belgialainen etsivä Hercule Poirot tutkii kirjassa rikosta, jossa näyttää olevan ”liian aukoton todistusaineisto”. Varakas rouva löydetään kuolleena ja selviää, että hänet on myrkytetty. Murhaajan epäillään olevan köyhä, onnenonkijana pidetty aviomies. Murhan selvittäminen hankaloituu epäiltyjen määrän lisääntyessä ja kun paljastuu, että nainen on kuollut sisältä päin lukittujen ovien takana. (Kirjasampo 2013d, hakupäivä 30.6.2013.)

Valitsin kyseisen teoksen kirjalistaan, koska se on Agatha Christien esikoisteos, joka julkaistiin ensimmäisen kerran vuonna 1920 (Kirjasampo 2013d, hakupäivä 30.6.2013). Samalla kirjassa esiintyy ensimmäistä kertaa yksi maailman kirjallisuushistorian kuuluisimmista etsivistä, belgialainen Hercule Poirot.

Murha maalaiskylässä (The Murder at the Vicarage)

Vuonna 1930 ilmestyneessä *Murha maalaiskylässä* miljöönä on St. Mary Meadin kylä, jossa murhataan eversti Protheroe. Murhasta epäiltyjä on useita, sillä jopa everstin vaimolla ja tyttärellä on motiivi. Kirjan tapahtumien keskiössä on neiti Marple, joka alkaa selvittää tapausta. (Kirjasampo 2013b, hakupäivä 30.6.2013.)

Murha maalaiskylässä on Christien ensimmäinen romaani, jossa esiintyy neiti Marple (Kirjasampo 2013b, hakupäivä 30.6.2013). Halusin valita listaan vähintään yhden sekä Poirotista että

Marplesta kertovan teoksen ja tuntui luonnolliselta valinnalta, että valitsen kirjat, joissa he esiintyvät ensimmäistä kertaa.

Idän pikajunan arvoitus (Murder on the Orient Express)

Idän pikajuna on matkalla Euroopan halki, kun sen matka pysähtyy lumikinosten vuoksi. Kun yksi junan matkustajista, amerikkalainen miljonääri Ratchett, löydetään kuolleena, Hercule Poirotin tehtävänä on ratkaista, kuka on murhan takana. (Kirjasampo 2013a, hakupäivä 30.6.2013.)

Idän pikajunan arvoitus on yksi Agathan Christien tunnetuimmista romaaneista ja sitä pidetään yhtenä merkittävimmistä jännityskirjallisuuden klassikkoteoksista. Halusin nostaa kirjan listalle, jotta voisimme Kirjallisuuskerhossa keskustella esimerkiksi ovatko kirjan saamat tunnustukset lukupiiriläisten mielestä ansaittuja.

Helmeilevä kuolema (Sparkling Cyanide)

Nuori Rosemary Barton myrkytetään lontoolaisessa ravintolassa. Vuoden päästä kuolemasta Bartonin aviomies George järjestää samassa ravintolassa päivälliset, jonne hän kutsuu samat vieraat, jotka olivat Rosemaryn kuollessa paikalla. Tarkoituksena on ratkaista Rosemaryn murha. Monet pitävät Rosemaryn kuoleman syynä itsemurhaa, mutta George ei ole asiasta samaa mieltä. Kun päivällisten aikana tapahtuu toinen murha, joka muistuttaa Georgan vaimon tapausta, murhateoria alkaa vaikuttaa itsemurhaa todennäköisemmältä. (WSOY 2013b, hakupäivä 7.7.2013.)

Halusin ottaa kyseisen kirjan listalle, koska sen pääosassa ei ole kumpikaan Christien tunnetuimmista etsivistä. Romaanissa on kuitenkin yhtenä merkittävänä hahmona eversti Johnny Race, joka esiintyy myös muissa kirjailijan kirjoissa, kuten teoksessa *Ruskeapukuinen mies* (Kirjasampo 2013c, hakupäivä 7.7.2013). Lisäksi tarinan rikoksessa käytetään myrkkyä, mikä on varsin yleistä Christien kirjallisessa tuotannossa (University of Texas Press 2013, hakupäivä 7.7.2013).

Herkuleen urotyöt (The Labours of Hercules)

Hercule Poirot miettii lopettavansa yksityisetsivän uransa ja hän aikoo sitä ennen ratkaista vielä 12 tapausta. Hän päättää kulkea kaimansa jalanjälkiä ja ottaa ratkaistavakseen antiikin Herkuleen 12 urotyötä. Poirot ei nimittäin voi käsittää, miksi puhutaan aina kreikkalaisen ”vastenmielisen lihakimpun” urotöistä, vaikka onhan olemassa nykyajan Herkules, joka on ”miellyttävä ja komeaviiksinen, älyllisten urotöiden sankari Hercule-Herkules”. (WSOY 2013c, hakupäivä 7.7.2013.)

Halusin ottaa listaan mukaan kyseisen novellikokoelman, koska tarkoitukseni oli huomioida erilaiset lukijat sekä tarjota erilaista kirjallisuutta luettavaksi. Novellit ovat lyhyitä, nopealukuisia tarinoita, joita voi halutessaan lukea yhden tai useamman. Lisäksi halusin tutustuttaa Kirjallisuuskerhon jäsenet novelleihin.

LEENA LEHTOLAINEN:

Tappava säde

Lehtolaisen *Tappava säde* -romaanissa päähenkilönä on kiltti, väritön 35-vuotias sosiaaliterapeutti Säde Vasara. Hän työskentelee turvakodissa, jossa hän on vuosien ajan nähnyt kotiväkivallan seurauksia. Säde ei halua olla enää sivustakatsojana, vaan hän päättää ottaa oikeuden omiin käsiinsä. (Sorvali 2007b, hakupäivä 7.7.2013; Lehtolainen 2013d, hakupäivä 7.7.2013.)

Kirjan tapahtumat kerrotaan Säteen eli rikoksen tekijän näkökulmasta. Tämä on yksi syy siihen, miksi valitsin kirjan, koska useiden kirjojen tapahtumat kerrotaan rikoksen tutkijan näkökulmasta. *Tappavan säteen* lukija tietää syyllisen ja seuraa sivusta, kuinka Säteen käy. Lisäksi teoksen käsittelemät teemat ovat tunteita herättäviä ja ajankohtaisia.

Viimeinen kesäyö ja muita kertomuksia

Viimeinen kesäyö ja muita kertomuksia sisältää 12 jännitysnovellia, kuten esimerkiksi *Linna Espanjassa* ja *Vieras vuosien takaa*. Novellien kantavana teemana ovat ihmisten elämän

muuttavat hetket ja tapahtumat. Novellien henkilöt tekevät päätöksiä, joilla on pitkäaikaisia seurauksia. Kokoelma sisältää myös kaksi Maria Kallio-novellia, *Toivon hetki* ja *Valkoinen prinssi*. Lisäksi tarinassa *Naisten asiaa* esiintyy Kallion työkaveri Koivu, joka toimii tarinan minäkertojana. (Lehtolainen 2013e, hakupäivä 7.7.2013.)

Novellikokoelma sisältää useita tarinoita, joissa on erilaisia henkilöitä ja tapahtumia. Lyhyet novellit voivat herättää lukijoissaan tunteita ja ajatuksia, joita lukupiiriläiset voivat tuoda esille Kirjallisuuskerhon syyskuun kokoontumisella.

Ensimmäinen murhani

Vuonna 1993 julkaistu *Ensimmäinen murhani* on Maria Kallio-kirjasarjan ensimmäinen osa. Nuori ylikonstaapeli Maria Kallio saa selvitettäväkseen tapauksen, jossa opiskelijakuoron jäsen Jukka Peltonen löydetään kuolleen. Tilanne on hankala Kalliolle, sillä hän joutuu kuulustelemaan vanhoja opiskelukavereitaan tapauksen johdosta. Kallion on vaikea vetää raja työ- ja yksityiselämän välille. (Sorvali 2007a, hakupäivä 7.7.2013; Lehtolainen 2013a, hakupäivä 7.7.2013.)

Leena Lehtolaisen luoma Maria Kallio on nykyaikainen naistutkija, joka käy taistelua niin työ- kuin vapaa-ajallaan. Kallio kohtaa epäilyjä asemansa ja osaamisensa suhteen, koska hän on nainen. Tuntui luonnolliselta valita kirjalistaan juuri kyseinen teos, koska se aloittaa suosittuun kirjasarjaan ja sen avulla lukija voi tutustua Maria Kallion uran alkuvaiheisiin.

Henkivartija

Henkivartijana toimiva Hilja Ilveskero irtisanoo itsensä ja seuraavana päivänä hänen entinen työnantajansa suomalainen liikenainen Anita Nuutinen tapetaan Moskovassa. Ilveskero arvelee, että Anita Nuutisen entinen yhteistyökumppani on sekaantunut surmaan. *Henkivartija* (2009) on ensimmäinen osa samannimisestä kirjatrilogiasta, johon kuuluvat myös *Oikeuden peura* (2011) ja *Paholaisen pennut* (2012). (Lehtolainen 2013b, hakupäivä 7.7.2013.)

Henkivartija-kirjasarja poikkeaa merkittävästi esimerkiksi Lehtolaisen Maria Kallio -kirjasarjasta. Kirjojen päähenkilönä on rikoksen tutkijan sijaan henkivartija ja kirjassa on sekä trillerin piirteitä

että kansanvälisyyttä. Lukupiirikeskustelussa on mahdollista verrata juuri näitä kahta kirjasarjaa ja niiden päähenkilöitä.

Sukkanauhattyttö ja muita kertomuksia

Novellikokoelmassa on 11 tarinaa, joiden päähenkilöinä on muun muassa rikoskomisario Laura Sarkkinen ja nuorempi rikoskonstaapeli Anna Harmaja. Myös Maria Kallio esiintyy muun muassa novellissa *Maria Kallion ensimmäinen tapaus*. Kertomuksissa on mukana jännitystä, ihmissuhteita ja yhteiskuntakritiikkiä. (Lehtolainen 2013c, hakupäivä 7.7.2013.)

Lehtolaisen tuotannossa on monia novellikokoelmia, joista otin listalle *Viimeinen kesäyö ja muita kertomuksia* -kirjan lisäksi *Sukkanauhattyttö ja muita kertomuksia* -novellikokoelman. Kyseinen kokoelma paljastaa, miksi Maria Kalliosta tuli poliisi. Lisäksi se on ensimmäinen Lehtolaisen julkaisema novellikokoelma (Haasio 2001, 89).

ILKKA REMES:

Pääkallokehrääjä

Romaanissa *Pääkallokehrääjä* eletään vuotta 1986 ja Suomi on Neuvostoliiton vallassa. Kirjan todellisuudessa Suomi hävisi jatkosodan Tali ja lhantalan murruttua vuonna 1944, jolloin puna-armeija miehitti Suomen. Suomesta on tullut ”itäblokin mallioppilas”, jota Neuvostoliitto valvoo tarkasti. Vuonna 1986 aktivistit haaveilevat itsenäisestä Suomesta ja heidän itsenäisyshankkeensa nimeksi tulee ”Pääkallokehrääjä”. (Sorvali 2008c, hakupäivä 7.7.2013; WSOY 2013f, hakupäivä 7.7.2013.)

Vuonna 1997 julkaistu *Pääkallokehrääjä* on Ilkka Remeksen esikoisteos. Kirjan suosio yllätti kirjailijan itsensäkin: ”Kun kirja tuli kaappoihin tuntui mahdottomalta uskoa, että kukaan osaisi tarttua tuntemattoman tekijän esikoisromaniin”. Remes tunsu epävarmuutta kirjan suhteen, sillä Suomessa ei ollut julkaistu vastaavanlaista kirjallisuutta. (Remes 2013c, hakupäivä 7.7.2013.) *Pääkallokehrääjä* edusti ilmestyessään aivan uudenlaista lajityyppiä.

Karjalan lunnaat

Karjalan lunnaissa Helsingissä järjestetään Yhdysvaltojen ja Venäjän välinen huippukokous. Kokous päättyy ikävissä merkeissä, sillä huippukokoukseen osallistuneiden Suomen, Yhdysvaltain ja Venäjän presidentit saavat tietää altistuneensa myrkylle, joka tappaa heidät muutaman päivän kuluessa. Myrkytykseen on olemassa vasta-aine, joka on presidentit myrkyttäneen Maria Fillmoren hallussa. Fillmoren tarkoituksena on vastustaa laajenevaa Natoa ja saada Karjala takaisin Suomelle. (Sorvali 2008a, hakupäivä 8.7.2013; WSOY 2013d, hakupäivä 8.7.2013.)

Monissa Remeksen teoksissa mies on pääosassa, kun taas *Karjalan lunnaissa* päähenkilönä on suomalainen nainen. Lisäksi kirjan yhtenä teemana on Karjala, joka herättää varmasti keskustelua ja mielipiteitä.

Uhrilento

Suomalainen aivotutkija Antti Kaira odottaa morsiamensa lennon saapumista Suomeen. Matkustajakone ei kuitenkaan pääse perille, vaan se katoaa. Myöhemmin lentokoneen hylky löytyy itäiseltä välimereltä – ja jotakin käsittämätöntä. Ilkka Remes kuvaa teosta seuraavasti: ”*Uhrilennossa* on vahva mysteeri, joka alkaa paljastua vasta tarinan loppuvaiheessa.” (Remes 2013d, hakupäivä 8.7.2013.)

Lentokoneen katoaminen käynnistää kirjan tapahtumat ja Antti Kaira alkaa selvittää morsiamensa ja lentokoneen kohtaloa. Kirja tarjoaa jännitystä ja mysteereitä, joita lukija ratkaisee yhdessä päähenkilön kanssa.

Itäveri

Suomen ulkoministerin poika Juho Nortamo saa tietää olevansa adoptiolapsi. Kaiken lisäksi hänet on adoptoitu laittomasti. Nortamo haluaa saada selville totuuden biologisista vanhemmistaan ja sukujuuristaan, jotka vievät Venäjälle. Syntyperäänsä selvittäessään Juho Nortamo saa selville asioita, jotka voivat vaarantaa koko maailman turvallisuuden. (Remes 2013a, hakupäivä 8.7.2013; WSOY 2013a, hakupäivä 8.7.2013.)

Remeksen mukaan kirjan ”päähenkilö Juho Nortamo joutuu rysähtämään uuteen elämäntilanteeseen, kyseenalaistamaan vanhat asenteensa ja astumaan uuteen elämään” (Remes 2013a, hakupäivä 8.7.2013). Romaanissa on mukana sekä kansainvälisyyttä että politiikkaa.

Pahan perimä

Erik ja Katja Narvan elämä muuttuu, kun Erikin isä katoaa ollessaan Berliinissä. Erikin vanhemmat ovat tehneet Yhdysvalloissa tieteellistä uraa, johon liittyy jotain salattavaa. Erikille ja Katjalle alkaa vähitellen paljastua salaisuuksia Erikin vanhempien menneisyydestä. Kirjassa käsitellään niin natsi-Saksan geeniteknologiaa kuin atomipommin suunnittelua. (Sorvali 2008b, hakupäivä 8.7.2013; Remes 2013b, hakupäivä 8.7.2013.)

Romaanissa yhdistetään menneisyyden ja nykypäivän tapahtumia. Ilkka Remes kuvaa romaania seuraavasti: ” - *Pahan perimästä* tuli laaja ja vuolas tarina, jossa liitän toisiinsa toisen maailman sodan kuohut, kylmän sodan labyrintin sekä nykypäivän maailman uudenlaiset turvallisuusuhat. - Käytin tarinan pohjana tosiasioita, joihin fiktio nivoutuu.” (Remes 2013b, hakupäivä 8.7.2013).

TUOMAS KYRÖ:

Mielensäpahoittaja

Mielensäpahoittajan päähenkilönä on 80-vuotias oikeamielinen suomalainen mies. Kirjassa kerrotaan 40 eri tapaa pahoittaa mielensä, kuten ”Kyllä minä niin mieleni pahoitin, kun aurinko paistoi”. Vaikka ympäröivä maailma muuttuisi, Mielensäpahoittaja pysyy vuodesta toiseen samana. *Mielensäpahoittaja* on Tuomas Kyrön seitsemäs romaani. (WSOY 2013e, hakupäivä 8.7.2013.)

Tuomas Kyrön seitsemäs kaunokirjallinen teos on ollut hyvin suosittu. Koska Kirjallisuuskerhon jäsenistä yleensä suurin osa on eläkeläisiä tai keski-ikäisiä miehiä, ajattelin kirjan olevan sopiva keskustelun ja pohdinnan kohteeksi (Lehto-oxa 25.6.2013, sähköpostiviesti). Useat lukupiiriläiset ovat mahdollisesti jo tutustuneet kyseiseen teokseen, mutta lokakuun kokoontumisella heille tarjoutuu mahdollisuus keskustella kirjasta muiden jäsenten kanssa. Kirja on hyvin moniulotteinen

ja se saa aikaan varmasti paljon keskustelua. Lokakuussa voimme pohtia lukupiirissä esimerkiksi millaisen kuvan kirja antaa suomalaisesta miehestä.

7.3 Toteutus ja raportointi

Tässä luvussa käsitellään syyskuun (11.9.2013) ja lokakuun (2.10.2013) lukupiirikokouksia ja niiden käytännön toteutusta. Molempien kokouksien aikana on kirjoitettu muistiinpanoja, joiden avulla on tarkoitus kuvata käytyjä lukupiirikeskusteluja. Kokouksissa käsiteltävät kirjat löytyvät liitteestä 1.

Kirjallisuuseron kokoukset 11.9.2013

Kirjallisuusero-lukupiiri kokoontui keskiviikkona 11.9.2013 kello 19 Iisalmen kaupunginkirjastossa. Piiri kokoontui kirjaston aikuisten tietokirjaosastolla. Kirjasto sulkeutui kello 19, joten kokouksistila oli rauhallinen ja sopiva keskustelua varten. Ennen kokouksen alkua ei ollut tietoa, kuinka monta henkilöä Kirjallisuuseroon olisi tulossa varsinkin, kun kyseessä oli syksyn ensimmäinen kokoukset kesätauon jälkeen. Lisäksi lukupiirin kokouksetpäivää oli muutettu, sillä aikaisemmin se kokoontui torstaisin, kun taas syksyllä 2013 Kirjallisuusero kokoontuu aina keskiviikkoisin. Kokoukselle osallistui lukupiirin vetäjän lisäksi kolme naista ja kaksi miestä. Kokouksella keskusteltiin jännityskirjallisuudesta sekä Agatha Christien, Leena Lehtolaisen ja Ilkka Remeksen tuotannosta.

Aluksi esittelin itseni sekä kerroin opinnoistani ja opinnäytetyöstäni. Esittelyn aikana heräsi keskustelua kirjastoalasta ja sen opiskelusta. Erästä piiriläistä kiinnostivat erityisesti kirjastoalan pätevyysvaatimukset sekä yliopistosta ja ammattikorkeakoulusta valmistuneiden työllisyysmahdollisuudet. Kirjallisuuseron jäsenille kerrottiin, että olen syyskuun kokouksella lukupiirin vetäjä ja tiedotin osallistuvani lokakuun kokoukselle, vaikka en tuolloin ohjaa keskustelua. Lisäksi kerroin, että olen tehnyt kirjavalinnat syyskuun (11.9.2013) ja lokakuun kokouksille (2.10.2013). Lukupiiriläisiltä tiedusteltiin, onko heillä mitään sitä vastaan, jos kokouksen aikana kirjoitetaan muistiinpanoja, joista raportoidaan opinnäytetyössä. Kenelläkään ei ollut mitään sitä vastaan, joten tällöin oli mahdollista kirjoittaa muistiin erilaisia havaintoja keskustelusta ja kokouksesta. Lisäksi lukupiiriläisille kerrottiin, että tapaamisen lopussa heillä on mahdollisuus antaa palautetta muun muassa kirjavalinnoista.

Ennen varsinaista lukupiirikeskustelua pidettiin alustuspuhe, jossa kerrottiin lyhyesti syyskuun kokoontumisella käsiteltävistä kirjailijoista. Kirjailijaesittelyiden (liitteet 3, 4, 5) tarkoituksena oli herätellä keskustelua ja antaa lukupiiriläisille lisätietoa kirjailijoista sekä heidän tuotannostaan. Esittelyiden jälkeen lukupiirissä keskusteltiin jännityskirjallisuudesta. Lukupiiriläiset kertoivat lukevansa jännityskirjallisuutta erittäin vähän, eikä genren kirjallisuutta pidetty kovin mielenkiintoisena. Piiriläisten mielestä jännityskirjallisuus on ”ankeaa” ja ”liian kaavamaista”, mikä on aiheuttanut heidän kyllästymisensä kyseiseen genreen ja sen juonikuvioihin. Varsinkin kirjasarjoissa lukija huomaa samojen kaavojen toistuvan usein.

Agatha Christien tuotanto oli tuttua ja useat jäsenistä olivat tutustuneet hänen teoksiinsa jo aiemmin. Piirissä keskusteltiin Christien tuotannon laadun vaihtelevuudesta ja eräs jäsenistä totesi, että vaikka Christieltä löytyy useita hyviä teoksia, läheskään kaikkia hänen kirjojaan ei voida pitää laadukkaina. Osa lukupiiriläisistä oli tutustunut Leena Lehtolaisen tuotantoon. Eräs lukupiirin jäsenistä kertoi, ettei pidä Lehtolaisen kirjojen tyylistä, koska ne ovat liian ”loppuun pureksittuja” ja ”palaset lokahtavat liian helposti paikoilleen”, jolloin lukijalle itselleen ei jää mitään pohdittavaa. Lehtolaisen kirja *Tappava säde* herätti keskustelua kirjojen avoimista lopetuksista. Osa lukupiiriläisistä oli sitä mieltä, että kirjan avoin loppu jättää ”liikaa auki” ja että lukija kaipaa kirjaan selkeän lopetuksen. Osa lukupiirin jäsenistä puolestaan koki avoimen lopetuksen virkistäväksi vaihtoehdoksi ja eräs jäsenistä totesi, että ”elämäkin on avointa, joten miksi kirja ei voisi myös olla?”.

Harva lukupiirin jäsenistä oli tutustunut Ilkka Remeksen kirjoihin, mutta hänen tuotantonsa herätti silti keskustelua. Piiriläiset kokivat, että Remeksen kirjat on suunnattu enemmän miehille kuin naisille, sillä niissä käsitellään esimerkiksi paljon politiikkaa ja kirjojen tapahtumat on usein kerrottu miehen näkökulmasta. Eräs lukupiirin jäsenistä koki, että hänen kirjoissaan on ”liikaa machoilua”, joka häiritsee lukemista. Toinen lukupiiriläisistä totesi sen johtuvan ehkä siitä, ettei mies halua lukea heikoista miehistä. Kaiken kaikkiaan Remeksen tuotanto sai kehuja mielikuvituksen osalta ja piiriläiset ihmettelivät, kuinka kirjailija on voinut kirjoittaa niin nerokkaita kirjoja. Remes kirjoittaa ”vaihtoehtoisista todellisuuksista” ja käyttää rohkeasti mielikuvitusta, vaikka kirjojen tapahtumien pohjalla ovat todelliset tapahtumat.

Kirjallisuuskerhossa keskusteltiin myös muista kirjoista ja kirjailijoista kuten Juha Vuorisesta ja Kathy Reichsista. Erityisesti keskustelua heräsi viime vuosina vallinneesta ”dekkaribuumista” ja piirissä mietittiin syitä jännityskirjojen suosioon. Jännityskirjallisuus on viihdettä ja kirjojen avulla

on mahdollista irrottautua arjesta. Erään lukupiiriläisen mukaan kirjat voivat myös toimia joillekin lukijoille ”oman elämän korvikkeena”, sillä niiden avulla lukija voi kokea asioita, joita ei muuten kokisi. Toisaalta jännityskirjojen suosion syynä on voinut olla kirjojen arkipäiväiset tapahtumat. Varsinkin nykyaikaisten jännityskirjojen henkilöt kokevat samanlaisia arkipäiväisiä ongelmia ja tilanteita kuin lukijat, jolloin heihin on helppo samastua. Eräs lukupiirin jäsenistä ajatteli, että ilmiön taustalla on kirjojen aihepiirien muutos, sillä nykyajan jännityskirjojen aihepiirit ovat monipuolistuneet esimerkiksi Agatha Christien aikaan verrattuna.

Lukupiirissä todettiin, että jännityskirjat voivat myös tuoda lohtua lukijoilleen. Todellinen maailma voi olla kaoottista ja sekavaa, eikä ihmisen välttämättä ole helppoa ymmärtää ympäröivää todellisuutta. Kirjojen maailma on selkeämpää ja rikokset saadaan ratkaistua. Lisäksi varsinkin vanhemmissa jännityskirjoissa päähenkilönä on usein etsivä, jolla on loistava päättelykyky. Lukija voi luottaa siihen, että etsivä ratkaisee rikokset ja syyllinen joutuu vastuuseen teoistaan. Eräs lukupiirin jäsen pohti kirjasarjoja ja niiden suosiota. Hänen mielestään kirjasarjojen suosion syynä on kirjojen muodostama maailma. Lukijan on helppo uppoutua kirjojen maailmaan, jossa henkilöt ja miljööt ovat tuttuja.

Kokoontumisella keskusteltiin jonkin verran yksittäisistä jännityskirjallisuuden teoksista, mutta enimmäkseen lukupiirissä pohdittiin yleisesti kyseisen kirjallisuusgenren kehitystä ja suosiota. Tähän on syynä luultavasti se, että lukupiiriläiset olivat lukeneet pääsääntöisesti eri kirjoja, jolloin oli vaikea muodostaa varsinaista keskustelua yksittäisistä teoksista. Keskustelua syntyi hyvin lukupiiriläisten keskuudessa, mutta toisinaan lukupiirin vetäjän oli heräteltävä tai suunnattava keskustelua eri aiheisiin ennalta laadittujen kysymysten avulla (liite 2). Välillä keskustelu eksyi varsinaisesta aiheesta ja kysymysten avulla oli tarkoitus palauttaa keskustelu lähemmäksi käsiteltävää aihepiiriä.

Kirjallisuuskerhossa keskusteltiin myös erilaisista kirjaformaateista ja lukumahdollisuuksista. Lukupiiriläiset totesivat, että elektronisista kirjoista puhutaan paljon, mutta harvat ihmiset lukevat kirjoja elektronisessa muodossa. Lukupiirin jäsenen mielestä yleiseen käsitykseen vaikuttaa se, miten Suomen suurimmissa kaupungeissa toimitaan ja näiden havaintojen perusteella tehdään helposti yleistyksiä. Esimerkiksi jos suurimmissa kaupungeissa elektroniset kirjat ovat suosittuja, aletaan helposti puhua, että tilanne on sama koko Suomen alueella. E-kirjoista puhuttaessa lukupiirissä heräsi kiinnostusta, mitä elektronisia kirjoja lisälmen kaupunginkirjastossa on tarjolla. Lisäksi keskustelun aikana tuli esille ehdotus, että jollekin Kirjallisuuskerhon kokoontumiselle

valittaisiin lukupiirikirja, jonka lukupiiriläiset lukisivat elektronisessa muodossa. Ehdotuksesta keskusteltiin, mutta se ei saanut kannatusta.

Lukupiiriläisille esiteltiin myös uusi kirjaformaatti Miki-kirja (ks. s. 37). Kirjaformaatti ei ollut piiriläisille ennestään tuttu ja se herättikin paljon keskustelua. Osa lukupiirin jäsenistä pohti, mikä merkitys kyseisellä kirjaformaatilla on. Kirja on pienikokoinen ja kevyt, joten sitä on helppo lukea ja kuljettaa mukanaan. Tämän vuoksi kirjaformaatin uskottiin menestyvän ja saavan suosiota. Lisäksi lukupiiriläisille kerrottiin lyhyesti kahdesta artikkelista (liitteet 8, 9) ja niiden sisällöstä keskusteltiin yhdessä. Kirjallisuuskerhon jäsenet eivät olleet aiemmin kuulleet muun muassa flash fiction-rikostarinoista tai tekstiviesteistä koostuvasta romaanista. Lukupiirissä luettiin ääneen artikkelissa oleva flash fiction-rikostarina (liite 8), jotta piiriläiset saivat käsityksen, millaisesta tarinankerronnan muodosta on kyse. Lukupiiriläisten keskuudessa pohdittiinkin erilaisten julkaisumuotojen merkitystä ja todettiin, ettei kirjaa ei pitäisi ajatella liian rajoittuneesti, vaan erilaisia innovaatioita tulisi keksiä ja käyttää rohkeasti.

Kirjallisuuskerhon kirjalistassa (liite 1) oli muutamia novellikokoelmia, joten lukupiirissä keskusteltiin myös novelleista. Kirjallisuuskerhossa on toisinaan luettu novelleja, mutta niistä keskusteleminen koettiin hankalaksi niiden lyhyiden vuoksi. Toisaalta novellien yhtenä vahvuutena pidettiin juuri niiden lyhyttä, koska lukijan ei tarvitse jännittää loppuratkaisua yhtä pitkään kuten romaaneissa. Lukupiiriläiset itse eivät lue usein novelleja, mutta toisinaan voi löytyä jokin hyvä, ajatuksia herättävä novelli. Eräs lukupiiriläisistä totesikin, että ”hyvä novelli on helmi”. Lisäksi lukupiiriläiset pohtivat ihmisten asennetta novelleihin. Heidän mielestään Suomessa niitä ei arvosteta yhtä paljon kuin romaaneja, mutta esimerkiksi Ranskassa novellien arvostus on korkealla.

Kokoontumisen loppupuolella lukupiiriläisille jaettiin kirjavinkkilista (liite 7), jonka avulla he voivat halutessaan jatkaa tutustumista syyskuun ja lokakuun kokoontumisilla käsiteltyihin kirjailijoihin ja heidän tuotantoonsa. Kirjallisuuskerhon jäsenille kerrottiin lyhyesti listan kirjoista ja he saivat esittää kysymyksiä kirjoihin liittyen. Listan esittelyyn ei kuitenkaan käytetty paljon aikaa, jotta kokoontumisen lopussa ehdittiin käydä palautekeskustelu. Lukupiiriläisiltä kerättiin suullista palautetta ja kaikille piiriläisille annettiin mahdollisuus kertoa oma mielipiteensä kokoontumisesta. Palautekeskustelussa hyödynnettiin etukäteen laadittuja kysymyksiä (liite 10).

Suurin osa lukupiiriläisistä piti kirjailijaesittelyä sopivana. Esittely antoi lisätietoa kirjailijoista ja se oli lyhyt, joten varsinaiselle kirjakeskustelulle jäi hyvin aikaa. Kirjallisuuskerhossa onkin tavallisesti pidetty alustuspuhe, jonka joku lukupiiriläisistä tai lukupiirin vetäjä on pitänyt. Eräs lukupiiriläisistä oli sitä mieltä, ettei alustuspuhe ole tarpeellinen, sillä jokainen voi itse halutessaan etsiä kyseiset tiedot Internetistä. Hänen mukaansa alustuspuhe voitaisiin korvata keskustelulla, koska se on kokoontumisen keskeisin osa-alue.

Kirjavalinnojen osalta keskustelua heräsi lokakuun kokoontumisen lukupiirikirjasta Tuomas Kyrön *Mielensäpahoittajasta*. Ainoastaan yksi lukupiiriläinen oli jo aiemmin tutustunut kyseiseen kirjaan ja yksi oli kuullut pätkiä *Mielensäpahoittaja* -radiokuunnelmasta. Kirja herätti kiinnostusta, mutta kirjan saatavuus kirjastosta arvelutti, sillä kirja on hyvin suosittu. Lukupiiriläisten mielestä on hyvä, että esimerkiksi kesätauon aikana on mahdollista lukea useita kirjoja, sillä silloin on enemmän aikaa perehtyä useampaan kuin yhteen kirjaan. Kirjallisuuskerhon kokoontuessa säännöllisesti on puolestaan parempi, että yksittäisellä kokoontumiskerralla keskustellaan yhdestä kirjasta, johon kaikki ovat tutustuneet.

Keskustelua pidettiin tärkeimpänä osana lukupiirikokoontumista. Eräs lukupiiriläinen kertoi toisella paikkakunnalla toimivasta piiristä, jossa jokainen jäsen lukee kokoontumista varten eri kirjoja ja keskustelun sijaan kirjoja vinkataan muille. Hänen mielestään on mukava saada muilta lukupiiriläisiltä lukuvinkkejä, mutta kokoontumisen pääpaino tulisi olla keskustelussa. Siksi hän kertoi mieluummin käyvänsä Kirjallisuuskerhon kokoontumisilla kuin osallistuvansa edellä mainitun piirin toimintaan. Kirjallisuuskerhon jäsenille jaettu kirjavinkkilista (liite 7) oli useimpien mielestä hyvä idea, mutta kirjavinkkausta ei koettu välttämättömäksi. Listan hyvänä puolena pidettiin sitä, että listan avulla on mahdollista tutustua erilaisiin kirjoihin.

Kirjallisuuskerhon kokoontuminen 2.10.2013

Kirjallisuuskerhon syksyn 2013 toinen kokoontuminen oli 2.lokakuuta Iisalmen kaupunginkirjastossa. Tapaaminen alkoi kello 19 ja paikalla oli yhteensä viisi naista ja kaksi miestä. Lisäksi mukana oli myös erään lukupiiriläisen 4-vuotias lapsi. Lukupiirissä käsiteltiin Tuomas Kyrön teosta *Mielensäpahoittaja*, josta syntyi paljon keskustelua. Kukaan paikalla olleista ei ollut aiemmin lukenut *Mielensäpahoittajaa*, mutta kaksi jäsenistä oli kuullut kirjasta otteita radiokuunnelmana. Lisäksi yksi jäsen oli lukenut kirjaa pakinoina sanomalehdestä. Lukupiirin jäsenet totesivat, etteivät he olisi lukeneet kyseistä Kyrön kirjaa, ellei se olisi ollut lukupiirikirjana.

Vaikka syyskuun kokoontumisella *Mielensäpahoittajan* saatavuus kirjastosta arvelutti piiriläisiä, onneksi kaikki olivat saaneet mahdollisuuden tutustua kyseiseen teokseen.

Ennen kirjakeskustelua lukupiirin vetäjä Alli Tulimäki kertoi hieman Tuomas Kyröstä, hänen tuotannostaan ja palkinnoista. Lyhyen esittelyn jälkeen lukupiiriläiset saivat kertoa mielipiteensä kirjasta. Eräs lukupiiriläisistä totesi, että ”kirjasta voi olla montaa eri mieltä”. Kirjan tyyliä pidettiin kuitenkin melko onnistuneena, sillä teoksessa on lyhyitä, ”pakinamaisia” tarinoita, jotka ovat nopealukuisia. Lisäksi piiriläiset pitivät hyvänä ratkaisuna sitä, että kirjassa oli minäkertoja. Kuitenkin osa lukupiirin jäsenistä piti lukujen aloituksia hieman ”tylsinä ja teennäisinä”, sillä lähes jokainen luku alkaa sanoilla ”Kyllä minä niin mieleni pahoitin”. Poikkeuksena tästä on eräs luku, jonka aloitus on ”Kyllä minä niin mieleni ilahdutin”. Lukupiiriläisten mielestä kirjan lukujen aloitukset olisivat voineet olla vaihtelevampia ja luovempia.

Piiriläisten mielestä *Mielensäpahoittaja* -kirja toistaa liikaa itseään. Teoksessa toistuu tietty kaava, mistä johtuen kirja on välillä yksitoikkoinen. Tarinat toimivat paremmin, jos kirjasta lukee vain pari lukua kerrallaan. Tästä syystä kirja toimii lukupiiriläisten mukaan paremmin radiokuunnelmana tai lehdessä julkaistuna. Eräs piiriläisistä kertoi, että *Mielensäpahoittajaa* on julkaistu yksittäisinä pakinoina Helsingin sanomissa, jolloin kirjan tarinat toimivat paremmin. Erään lukupiirin jäsenen mielestä Kyrö on onnistunut löytämään sopivan markkinaraon, sillä *Mielensäpahoittajan* tyylistä kirjallisuutta tykätään lukea. Petri Tamminen on kirjoittanut samantyylistä kirjallisuutta aiemmin ja onnistunut siinä piiriläisen mukaan Kyröä paremmin. Piirissä kuitenkin todettiin, että tästä huolimatta lukija huomaa, että kirja on ”ammattimiehen tekemä”.

Kirjallisuuskerhon jäsenten mielestä Kyrö on sijoittanut kirjan päähenkilön sopivaan ikäluokkaan. Koska kirjassa on päähenkilönä 80-vuotias suomalainen mies, kirjailija on voinut ”etäännyttää asioita” ja kertoa ne ”satiirinmuodossa”. Tästä johtuen kirjassa on paljon myös ”absurdia huumoria” ja tarinat ovat täynnä itseironiaa. Eräs lukupiirin jäsenistä piti erityisesti kirjan kohdasta: ”Kyllä minä niin mieleni pahoitin, että sen mielen pahoitin vaikken mitään tehnyt”. Lukupiiriläisten mielestä kirjan huumori syntyy uusista, omintakeisista termeistä ja puhetyylistä. Teoksessa käytetään uudenlaisia termejä kuten ”säsätteli” ja ”cd-pyörylällinen”. Lisäksi piiriläiset pitivät huvittavana, että kirjan päähenkilö ”ehdottaa ystävänpäivän tilalle Pitäydytään omissa asioissa -päivää”.

Kyrö käyttää teoksessa myös erilaisia sanajärjestyksiä ja vastakohtasuhteita. Erityisesti kirjasta oli jäänyt mieleen ”kyllä ei” -sanonta. Tämän sanonnan johdosta keskustelu kääntyi tanssija-koreografi Jorma Uotiseen, joka käyttää samantapaista sanontaa ”ei huono”. Tämän jälkeen lukupiiriläiset innostuivat keskustelemaan Uotisen elämästä, ja kuinka nuoruudessa koetut sairaudet vaikuttivat hänen suhtautumiseensa tanssiin. Keskustelun aikana esille nousi myös televisiosta tuttu tohtori Tapani Kiminkinen, sillä kirjassa kerrotaan tohtori Kivinkisestä, joka muistuttaa ainakin nimensä puolesta Kiminkistä.

Mielensäpahoittaja -teoksesta todettiin, että vaikka kirja on kerrottu 80-vuotiaan miehen näkökulmasta, kirja ei kuvasta ”oikeaa vanhuutta”. *Mielensäpahoittaja* on hyvin tietoinen ympäröivästä maailmasta ja kirja on luultavasti juuri siitä syystä ”luettavampi ja hauskempi”, koska sillä on vahva yhteys nykyhetkeen. Kirjan päähenkilö kertoo asioista ja tapahtumista ”tietoisesti itseironisesti” ja minäkertoja havaitsee ”nykyajan pöyhöyden”. Piiriläisten mielestä kirjan ei olekaan tarkoituksenmukaista kuvata todellista vanhuutta, vaan sen avulla kirjailija haluaa ”ravistella nykyihmistä miettimään arvojaan”. Teoksen todettiin olevan ”arvojen kirja”, johon on ”kiteytetty ajatuksia ja helmiä”. *Mielensäpahoittajan* tyyli ei kuitenkaan ole katkera, vaan siinä tarkastellaan arvoja huumorin avulla. Kirjallisuuskerhon jäsenten mielestä kirjan tapahtumat on kuvattu kertojan näkökulmasta inhimillisellä tavalla.

Kirjallisuuskerhossa keskusteltiin myös siitä, että *Mielensäpahoittaja* on saatavana myös äänikirjana. Lukupiiriläiset keskustelivat siitä, millaiset kirjat sopivat äänikirjamuotoon. Eräs piiriläinen otti esille Pirkko Saision teokset ja kertoi hänen kirjansa sopivan erityisen hyvin äänikirjaksi. Lisäksi jäsenet pohtivat kirjan lukemisen ja äänikirjan kuuntelemisen eroja. Eräs piiriläisistä oli sitä mieltä, että ”lukeminen on prosessi” ja hän halusi mieluummin lukea kuin kuunnella kirjaa. Toinen lukupiirin jäsenistä puolestaan pohti, että äänikirjaa kuunnellessa voi myös tehdä samalla muita askareita. Kirjaa lukiessa teokseen on keskityttävä kunnolla, eikä muiden puuhien teko samanaikaisesti onnistu.

Lukupiiriläiset totesivat, että kirja on tyyliltään sopivampi nuoremmille kuin vanhemmille lukijoille. Kirjan päähenkilön ikäiset lukijat eivät välttämättä ole kovin kiinnostuneita kirjasta, koska ”he elävät sitä elämää”. Kirjassa on paljon huumoria ja itseironiaa, mikä varmasti kiinnostaa nuorempia lukijoita. Lisäksi teoksen avulla nuoret voivat samastua muun muassa omiin isovanhempiinsa ja ehkä ymmärtää paremmin heitä. Piirissä keskusteltiin siitä, että esimerkiksi yläkoululaiset ja lukiolaiset voisivat lukea kyseistä teosta koulussa. Tämä herättikin keskustelua

kirjoista, joita nuoret lukevat nykypäivänä kouluissa ja vapaa-aikana. Erityisesti esille nostettiin fantasia- ja vampyyrikirjat. Osa lukupiiriläistä pohti, että elokuvien katselu voi innostaa nuoria lukemaan kirjoja, joiden pohjalta elokuvat on tehty. Eräs lukupiiriläisistä totesi, että elokuva on oma taidemuotonsa, eikä elokuvan katselun aina välttämättä tarvitse johtaa kirjojen lukemiseen. Elokuvan katselu passivoi ihmistä enemmän kuin kirjan lukeminen, mutta se on silti yhtä arvokasta toimintaa.

Kokoontumisen lopussa piirissä mietittiin vetäjän johdolla seuraavien kokoontumisten kirjavalintoja ja lukupiiriläiset saivat ehdottaa mahdollisia lukupiirikirjoja. Vaatimuksena oli kirjojen sopiva paksuus ja hyvä saatavuus. Erityisesti Peter Handken ja Julian Barnesin kirjat herättivät paljon kiinnostusta. Kirjallisuuserho valitsi syksyn 2013 lukupiirikirjoiksi seuraavat teokset: F. Scott Fitzgeraldin *Kultahattu*, Ha Jinin *Odotus* ja John Steinbeckin *Hiiriä ja ihmisiä*. Lukupiirissä on yleensä valittu jokin tietty teema tai kirjailija, johon tutustutaan joululoman aikana. Kirjallisuuserhon jäsenet päättivät, että seuraavan joulutauon aikana piiriläiset voivat tutustua vapaavalintaiseen Peter Handken teokseen.

8 POHDINTA

Työn tavoitteena oli tutustua lukupiiritoimintaan teoriassa ja käytännössä. Käytännön osuudessa osallistuin Iisalmen kaupunginkirjastossa kokoontuvan Kirjallisuuskerho-lukupiirin kahdelle kokoontumiselle syyskuussa (11.9.2013) ja lokakuussa (2.10.2013). Toimin syyskuun kokoontumisella lukupiirin vetäjänä ja lokakuussa olin sekä lukupiiriläisen roolissa että tarkkailijana. Molemmilla lukupiirikerroilla kirjoitin muistiinpanoja muun muassa keskustelun kulusta. Toiminnalliseen opinnäytetyöhön liittyy käytännön toteutus, mutta yhtä tärkeää on osata yhdistää teoria ja käytäntö (Vilka & Airaksinen 2003, 41–42). Työni teoriapohjassa tarkastellaan lukupiirien historiaa ja merkitystä sekä jännityskirjallisuuden historiaa. Lisäksi luvuissa 6.1 ja 6.2 käsitellään, miten lukupiirin vetäjä ja jäsenet voivat valmistautua lukupiirikokoontumisiin.

Opinnäytetyön aiheen valinta oli haastavaa. Tiesin alusta asti, että haluan tehdä toiminnallisen opinnäytetyön juuri sen käytännönläheisyyden vuoksi. Päädyin lukupiiri-aiheeseen, koska muistin aiemmin suoritetun opintojakson, jolla käsiteltiin lukupiirien historiaa ja halusin perehtyä aiheeseen tarkemmin. Toiminnallisen opinnäytetyön käytännön osuuden vuoksi minun oli löydettävä työlleni tilaaja, joka innostuisi työni aiheesta ja joka haluaisi joko perustaa lukupiirin kirjastoon tai ottaa minut osaksi aiemmin perustetun lukupiirin toimintaan.

Otin yhteyttä eri kirjastoihin, mutta useat niistä kieltäytyivät yhteistyöstä muun muassa ajan puutteen vuoksi. Monilla kirjastoilla oli halu perustaa lukupiiri, mutta niiden nykyisillä resursseilla se oli mahdotonta. Löysin työlleni tilaajan lopulta Iisalmen kaupunginkirjastosta, jonka kirjastotoimenjohtaja Ullamaija Hirvonen kiinnostui opinnäytetyöni aiheesta. Kirjastossa kokoontui jo Kirjallisuuskerho-niminen lukupiiri, jonka toiminnassa on mukana myös Iisalmen kaupunginkirjaston kirjastonhoitaja Petri Lehto-okska. Olin yhteydessä Lehto-oksaan ja sovin hänen kanssaan Kirjallisuuskerhon käytännönasioista kuten kirjavalinnoista. Iisalmen kaupunginkirjaston lisäksi Kirjallisuuskerhoa ylläpitää myös Kirjoittajayhdistys Sonetti ry (ks. luku 2.2).

Aloitin kokoontumisten suunnittelun keväällä 2013. Kävimme Lehto-oksan kanssa keskusteluja muun muassa siitä, millaista toimintaa Kirjallisuuskerhossa on, ja miten kirjavalinnat on aiemmin tehty. Sovimme, että teen kirjavalinnat syyskuulle (11.9.2013) ja lokakuulle (2.10.2013) sekä suunnittelen syyskuun kokoontumisen ohjelman. Valitsin syyskuun tapaamisen teemaksi

jännityskirjallisuuden ja kokoontumista varten lukupiiriläisten oli mahdollista tutustua Agatha Christien, Leena Lehtolaisen ja Ilkka Remeksen tuotantoon (liite 1). Lokakuun kokoontumista varten lukupiiriläiset tutustuivat Tuomas Kyrön teokseen *Mielensäpahoittaja*. Omaa työskentelyäni helpotti huomattavasti se, että sain osallistua jo toiminnassa olevaan lukupiiriin. Kirjallisuuskerholla on melko vakiintuneet jäsenet, joten oli todennäköistä, että kokoontumisilla olisi osanottajia. Onneksi kesätauko ja kokoontumispäivän muutos eivät vaikuttaneet merkittäväällä tavalla osanottajien määrään. Aiemmin Kirjallisuuskerho kokoontui torstaisin, mutta syksyllä 2013 lukupiiriin kokoontumiset ovat keskiviikkoisin.

Kirjallisuuskerhon asioiden tiedotus on ollut Petri Lehto-oksen vastuulla. Siitä syystä oli luontevaa, että hän tiedottaisi myös syyskuun ja lokakuun kokoontumisista. Kirjallisuuskerhon kokoontumisten suunnittelu oli mielekäästä, sillä sain vapaat kädet suunnitelmien laadintaan. Hyväksyitin lukupiirikirjat Lehto-oksalla, jotta kirjalista ei sisältäisi jo Kirjallisuuskerhossa käsiteltyjä kirjoja. Kirjavalinnat tuli tehdä melko nopealla aikataululla, jotta ne ehdittiin tiedottaa lukupiiriläisille ennen kesätaukoa. Kiireinen aikataulu asetti omat haasteensa, mutta siitä huolimatta onnistuin mielestäni kirjavalinnoissa hyvin. Vaikka lukupiiriläiset eivät erityisemmin pitäneet jännityskirjallisuudesta, he olivat kuitenkin tutustuneet joihinkin kirjalistan kirjoihin ja aihe herätti syyskuun kokoontumisella paljon keskustelua. Pohdimme yhdessä muun muassa miksi jännityskirjat eivät ole kiinnostavia ja mikä on aiheuttanut heidän kyllästymisensä kyseisen genren kirjoihin.

Syyskuun kokoontumisen jännityskirjallisuus-teema innosti minua tutustumaan työssäni jännityskirjallisuusgenren syntyyn ja kehitykseen. Kirjallisuusgenrestä kirjoittaessani huomasin, että sen määrittely oli haastavaa. Aiheesta löytyi vähän suomenkielistä kirjallisuutta ja englanninkielisen kirjallisuuden saatavuus oli huonoa. Löytämässäni lähteissä jännityskirjallisuudesta käytettiin hyvin monia eri nimityksiä kuten esimerkiksi salapoliisikirjallisuus, dekkarikirjallisuus ja rikoskirjallisuus. Lisäksi eri lähteissä genreä määritellään hyvin eri tavoin, kuten luvussa 4 kerrotaan. Siksi päätin selkeyttää termistöä ja käyttää eri termejä toistensa synonyymeina. Koen, että oli hyödyllistä perehtyä työssäni tarkemmin jännityskirjallisuuden historiaan, sillä syyskuun kokoontumisella oli mahdollista hyödyntää tietämystäni esimerkiksi, kun pohdimme piirin kanssa jännityskirjojen aihepiirien muutosta.

Ennen Kirjallisuuskerhon syyskuun kokoontumista, en ollut aiemmin toiminut lukupiirin vetäjänä. Siitä syystä halusin kerätä mahdollisimman paljon tietoa siitä, mitä asioita lukupiirin vetäjän kannattaa ottaa huomioon muun muassa keskustelun ohjauksessa. Ohjeiden avulla sisäistin paremmin lukupiirin vetäjän roolin ja sain paljon hyödyllisiä tietoja, joita on mahdollista hyödyntää myöhemmin muun muassa työelämässä. Löysin myös eri lähteistä ohjeita siihen, kuinka lukupiiriläinen voi kirjan lukemisen lisäksi valmistautua tapaamiselle. Tämä oli minulle täysin uusi asia, sillä en ollut aiemmin tullut ajatelleeksi, että lukupiirin vetäjän lisäksi myös lukupiiriläisen on hyvä miettiä omaa rooliaan lukupiirissä. Tällä tavoin he voivat luoda paremman ilmapiirin ja saada enemmän irti kokoontumisista. Jotta mahdollisimman moni voisi hyötyä keräämistäni tiedoista, päätin koota erilliset ohjeet sekä lukupiirin vetäjälle että lukupiiriläiselle (liitteet 11, 12).

Kuten luvussa 5 käy ilmi, hyvin rakennettu tietoperusta toimii erinomaisena apuvälineenä toiminnallista opinnäytetyötä tehtäessä. Tutustuin laajasti lähdeaineistoon heti opinnäytetyöprosessia aloittaessani, jotta sain selville, millaista aineistoa työni aihepiireistä on saatavilla. Hyvän tietoperustan avulla minun oli helppo toteuttaa myös käytännön osuutta, sillä lukemani lähdeaineisto antoi esimerkiksi paljon ideoita Kirjallisuuskerhon kokoontumisten suunnittelua varten. Tarkoituksena oli myös hyödyntää monipuolisesti eri lähteitä kuten Internet-sivustoja, artikkeleita sekä kirjallisuutta ja mielestäni onnistuin siinä hyvin. Tiedonhaku opinnäytetyötä varten oli työlästä, mutta se oli myös palkitsevaa ja opettavaista.

Luku 3.1 käsittelee lukupiirien historiaa Suomessa. Kirjoittaessani historiaosuutta minun oli tehtävä rajauksia ja pohdittava, mitä haluan luvussa käsitellä. Välillä tuntui, että oli vaikea saada muodostettua selkeää aikajanaa lukupiirien historiasta, koska niiden historiaan ovat vaikuttaneet monet eri tekijät. Tästä syystä oli pohdittava, miten saan tehtyä rajaukset mielekkäällä tavalla. Lisäksi vaarana oli, että historiaosuudesta tulisi pelkkä vuosilukujen luettelo. Lähdekirjallisuutta etsiessäni olin yllättynyt siitä, miten vähän löytyi hyviä lukupiireistä kertovia kirjoja. Onneksi löysin muutamia hyviä teoksia, joiden avulla sain koottua mielestäni hyvän historiaosuuden.

Koska aiempi tietämykseni lukupiireistä oli hyvin vähäistä, opin opinnäytetyöni aikana paljon uutta. Tutustuin lukupiireihin sekä teoriassa että käytännössä ja sain hyvän yleiskuvan piirien toiminnasta. Työni käytännön puoli antoi minulle valmiuksia olla osana lukupiiritoimintaa tulevaisuudessa ja lisäksi se antoi mahdollisuuden tutustua kirjastotyön eri puoliin. Halusin ottaa kirjavinkkauksen osaksi Kirjallisuuskerhon kokoontumisia ja siksi kokosin kirjavinkkilistan (liite 7),

jonka jaoin syyskuussa lukupiiriläisille. Perehdyin kirjavinkkauksesta kertovaan lähdekirjallisuuteen etukäteen ja hyödynsin kyseisiä tietoja syyskuussa

Keräsin Kirjallisuuskerhon jäseniltä palautetta syyskuun kokoontumisen loppuun. Koska palautteen keruu oli vain pieni osa-alue opinnäytetyöstäni, en käyttänyt palautelomakkeen laadintaan paljon aikaa. Laadin etukäteen muutaman kysymyksen (liite 10), jotka kävimme suullisesti läpi. Tarkkailtuani lukupiiriä syyskuun kokoontumisen aikana koin, että palautekeskustelun kautta saisin kerätyksi paremmin palautetta, kuin jos lukupiiriläiset vastaisivat kysymyksiin kirjallisesti. Lukupiiriläiset toivat mielipiteitään rohkeasti esille varsinaisen keskustelun aikana, joten tunsin, etteivät he arastelisi antaa suullista palautetta. Palautteen avulla lukupiirin jäsenet saivat ilmaista omia mielipiteitään muun muassa kokoontumisen ja kirjavalintojen onnistumisesta (ks. luku 7.3).

Yllättävintä syyskuun kokoontumisella oli se, ettei kukaan lukupiiriläisistä erityisemmin pitänyt jännityskirjallisuudesta. Monet heistä olivat joskus lukenut enemmänkin jännityskirjoja, mutta nykyään kukaan heistä ei lukenut niitä säännöllisesti. Piiriläiset olivat kyllästyneet jännityskirjallisuuteen, eivätkä kirjallisten kirjat (liite 1) olleet erityisemmin kiinnostaneet heitä. Tästä syystä johdattelin keskustelua yleisesti jännityskirjallisuusgenreen ja pohdimme yhdessä muun muassa syitä siihen, miksi genre ei kiinnosta, ja miten jännityskirjallisuus on muuttunut. Huomasin, että perusteellisesta valmistautumisesta oli paljon hyötyä, sillä vaikka yksittäisistä jännityskirjoista ei syntynyt keskustelua, minun oli mahdollista suunnata keskustelua eri aiheisiin esimerkiksi valmiiksi laadittujen kysymysten (liite 2) ja keräämiäni artikkelien (liite 8, 9) avulla.

Lokakuun lukupiirikirjana oli Tuomas Kyrön *Mielensäpahoittaja*, joka osoittautui hyväksi valinnaksi. Alkueloituksena oli, että useimmat lukupiiriläisistä olisivat jo lukeneet kirjan ja tarkoituksena oli tarjota heille mahdollisuus keskustella siitä. Kuitenkaan kukaan lokakuun kokoontumiseen osallistuneista ei ollut lukenut kyseistä teosta ja suurin osa heistä sanoikin, etteivät he olisi kirjaa muuten lukeneetkaan, ellei se olisi ollut lukupiirikirjana. Pari Kirjallisuuskerhon jäsentä oli kuullut pätkiä *Mielensäpahoittaja* -radiokuunnelmasta ja yksi jäsenistä oli lukenut kirjaa pakinoina sanomalehdestä. Kyrön teos herätti keskustelua ja kirja sai kokoontumisen aikana monia ulottuvuuksia. Lukupiiriläiset pohtivat muun muassa kirjan sanomaa ja minäkertojan roolia.

Kahden kokoontumisen aikana kiinnitin huomiota siihen, onko yhtä kokoontumista kohden parempi olla valittuna yksi vai useampi kirja. Huomasin, että kirjojen lukumäärä yhtä kokoontumiskertaa kohden vaikuttaa paljon keskustelun luonteeseen. Kun lukupiiriläiset olivat lukeneet pääasiassa eri kirjoja, liikkui keskustelu enemmän yleisellä tasolla, vaikka yksittäisetkin kirjat herättivät jonkin verran keskustelua. Keskeiseen rooliin syyskuun kokoontumisella nousi kirjavinkkaus. Lukupiiriläiset kertoivat muille lukemistaan kirjoista ja vinkkasivat hyviä, lukemisenarvoisia teoksia. Lokakuun kokoontumisen keskustelu oli selvästi syvällisempää ja moniulotteisempaa. Kaikki lukupiirin jäsenet olivat lukeneet saman kirjan, jolloin oli helppo keskittyä kirjan yksityiskohtiin ja yksittäisiin tapahtumiin. Lokakuun tapaamisellakin Kirjallisuuskerhon jäsenet vinkkasivat kirjoja toisilleen, mutta syyskuuhun verrattuna kirjavinkkaus oli vähäisempää.

Molemmilla lukupiirikokoontumisilla keskustelu ”rönsyili” jonkin verran. Keskustelu ajautui välillä muihin aiheisiin, mutta mielestäni se vain rikastutti keskustelua. Oli hienoa, että lukupiiriläiset kertoivat kokoontumisen aikana heränneistä ajatuksista ja mielle yhtymistä. Syyskuun kokoontumisella koin kuitenkin tarpeelliseksi välillä puuttua keskusteluun ja johdattaa sen takaisin varsinaiseen aiheeseen. Lokakuun kokoontumisen lukupiirin vetäjä puuttui hyvin vähän keskusteluun, eikä hän esittänyt paljon kysymyksiä piiriläisille. Tämä johtui ehkä siitä, että keskustelu kulki melko hyvin omalla painollaan ja lisäksi yksittäisestä kirjasta oli helpompi keskustella ilman vetäjän johdattelua.

Kuten luvussa 6.1 kerrotaan, lukupiirikirjan valintaan on monenlaisia kriteerejä. Yhtä ainoa tapaa ei ole olemassa, vaan tärkeintä on löytää omalle lukupiirilleen sopivimmat toimintatavat. Mielestäni kirjavalinnat on hyvä tehdä yhdessä lukupiiriläisten kanssa varsinkin silloin, kun lukupiiritoiminta on vakiintunutta. Toiminnan ollessa alussa on järkevää, että valinnat ensimmäisille tapaamisille tekee lukupiirin vetäjä, jotta toiminta saadaan aloitettua sujuvasti. Kirjavalinnassa on kuitenkin tärkeä huomata ero hyvän kirjan ja hyvän lukupiirikirjan välillä. Kokoontumisen kannalta on tärkeintä, että kirja herättää tunteita ja mielipiteitä, joista voidaan keskustella. Tästä hyvänä esimerkkinä on Kirjallisuuskerhon syyskuun kokoontuminen. Lukupiiriläiset kertoivat kyllästyneensä jännityskirjallisuuteen ja lukevansa vain vähän kyseistä kirjallisuutta, mutta siitäkin huolimatta piiriläisten kesken syntyi paljon keskustelua muun muassa genren historiasta ja syistä, miksi genreen on kyllästytty.

Hyvä lukupiirin vetäjä valmistautuu lukupiirikokoontumista varten. Hän voi muun muassa laatia etukäteen kysymyksiä ja pitää alustuspuheen ennen keskustelua (ks. luku 6.2). Keskustelu on yleensä keskeisin osa lukupiirikokoontumista, mutta tapaamisilla voi olla myös muunlaista toimintaa. Syyskuun kokoontumisella Kirjallisuuskerhossa keskusteltiin lukutottumuksista ja erilaisista kirjamuodoista. Kerroin tuolloin lukupiiriläisille muun muassa Internetissä julkaistavista flash fiction -rikostarinoista ja pienikokoisista miki-kirjoista (ks. luku 7.1). Lukupiirin jäsenet eivät olleet aiemmin kuulleet puhuttavan kyseisistä julkaisumuodoista, joten kokoontuminen toimi myös eräänlaisena oppimistuokiona. Jo 1700-luvulla lukuseurojen yhtenä tarkoituksena oli levittää tietoa keskustelujen avulla (ks. s. 13). Nykyajan lukupiirit voivat toimia myös samalla tavalla ja tiedottaa jäsenilleen erilaisista asioista kuten esimerkiksi uusista kirjaformaateista. Mielestäni myös kirjavinkkaus on syytä ottaa osaksi lukupiiritointia. Vinkattavat kirjat voivat liittyä kokoontumisella käsiteltävään kirjaan tai aihepiiriin, jolloin lukupiirin jäsenet voivat kirjavinkkien avulla mahdollisesti syventää lukukokemustaan.

Kirjoittamani tietoperusta ja raportti lukupiirikokoontumisista voivat toimia opastuksena niin lisälmen kaupunginkirjastolle kuin muille lukupiireille. Opinnäytetyössäni kerrotaan lukupiirin suunnittelun ja toteutuksen eri vaiheista ja kyseiset tiedot voivat olla avuksi esimerkiksi toimintaa aloittaessa. Lukupiirien on myös mahdollista hyödyntää lukupiirin vetäjälle ja lukupiiriläisille kokoamiani ohjeita (liitteet 11, 12) ja pohtia niiden avulla sekä vetäjän että jäsenten rooleja. Työni tilaaja totesi, että jos lisälmen kaupunginkirjastoon perustetaan myöhemmin muita lukupiirejä, on henkilökunnan mahdollista katsoa mallia työstäni ja hyötyä muun muassa lukupiirin vetäjälle kootuista ohjeista. Lisäksi Kirjallisuuskerho voi mahdollisesti hyödyntää toiminnassaan palautetta, jota keräsin syyskuun kokoontumisella (ks. luku 7.3).

Lukupiiritointi on vaikuttanut siihen, että kirjastosta on tullut monille ihmisille ”kolmas paikka” kodin ja työpaikan välillä (ks. luku 3.2). Mielestäni tämä osoittaa, kuinka suuri merkitys lukupiireillä on kirjastotyön ja asiakaspalvelun osana. Kirjaston on kyettävä tarjoamaan monipuolisia palveluja houkutelakseen asiakkaita. Useimmiten yleisten kirjastojen toiminta on ”yksisuuntaista”, jolloin tarkoituksena on vastata yksittäisen asiakkaan tiedontarpeeseen. Lukupiirit ovat kuitenkin poikkeus, sillä ne ovat vuorovaikutteista toimintaa, joka vaatii asiakkaiden osallistumista (ks. luku 3.2). Lukupiirit luovat myös yhteenkuuluvuuden tunnetta. Suvi Aholan mukaan nykyajan yksityisyyden ajattelusta oltaisiin siirtymässä yhteisöllisempään suuntaan ja lukupiirit ovat tapa tyydyttää uutta yhteisöllisyyden tunnetta (ks. s. 17). Ihmiset haluavat tuntea kuuluvansa johonkin ja lukupiirien avulla he pääsevät osallistumaan sen toimintaan ja luomaan

sosiaalisia kontakteja. Tämä mielestäni osoittaa hyvin lukupiirien merkityksen ja tärkeyden osana kirjaston toimintaa.

LÄHTEET

Ahola, S. 2013. Lukupiirien aika: Yhteisöllistä lukemista suomalaisissa lukupiireissä. Helsinki: BTJ Finland Oy.

Ekholm, K. 1985a. Mitä Agatha tiesi? – Lajit ja rakenteet. Teoksessa K. Ekholm & J. Parkkinen (toim.) Pidättekö dekkareista: jännityskirjallisuuden tekijöitä, historiaa, estetiikkaa. Helsinki: Kirjapalvelu Oy, 93–103.

Ekholm, K. 1985b. Oidipuksesta Sherlock Holmesiin. Teoksessa K. Ekholm & J. Parkkinen (toim.) Pidättekö dekkareista: jännityskirjallisuuden tekijöitä, historiaa, estetiikkaa. Helsinki: Kirjapalvelu Oy, 9–33.

Ervasti, K. 2009. ”MÄ OON AINA HALUNNUT JONKUN TÄLLÄISEN RYHMÄN!” – kirjoitelma lukupiireistä ja lukupiirejä vetävistä kirjastolaisista. Teoksessa K. Hypén (toim.) Kirjasto 2010: Lukijat, tekstit ja verkko. Helsinki: BTJ Kustannus, 52–88.

Grönfors, M. 2007. Havaintojen teko aineistonkeräyksen menetelmänä. Teoksessa J. Aaltola & R. Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin I: metodin valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-kustannus, 151–167.

Haasio, A. 2001. Kotimaisia dekkarikirjailijoita. Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu Oy.

Hapuli, R. 2010a. Lukeminen – tietoa ja tunnetta. Teoksessa J. Matero, R. Hapuli & N. Koskivaara (toim.) Lukupiirikirja. Helsinki: BTJ Kustannus Oy, 16–25.

Hapuli, R. 2010b. Lukija tarttuu kirjaan. Teoksessa J. Matero, R. Hapuli & N. Koskivaara (toim.) Lukupiirikirja. Helsinki: BTJ Kustannus Oy, 36–45.

Harviainen, K. 2008. Dekkareita sähköpostissa ja tekstareilla. Ruumiin kulttuuri 25 (1), 36–39.

Helsingin yliopisto. 2009. Opintopiirissä opitaan yhdessä. Hakupäivä 27.7.2013
<http://www.avoin.helsinki.fi/opiskeluntaito/opintopiirit.htm>.

Hirvonen, U., kirjastotoimenjohtaja, Iisalmen kaupunginkirjasto. 2013. Puhelinkeskustelu 27.3.2013. Tekijän hallussa.

Hirvonen, U., kirjastotoimenjohtaja, Iisalmen kaupunginkirjasto. Opinnäytetyöasias. Sähköpostiviesti k0viti00@students.oamk.fi 29.5.2013.

Iisalmen kaupunki. 2012a. Kaupunki-Info. Hakupäivä 3.6.2013
<http://www.iisalmi.fi/Suomeksi/Kaupunki-Info.iw3>.

Iisalmen kaupunki. 2012b. Kirjastoauto Pokkari. Hakupäivä 3.6.2013
http://www.iisalmi.fi/Suomeksi/Palvelut/Kulttuuripalvelut/Kirjasto/Kirjastoauto_Pokkari.iw3.

Iisalmen kaupunki. 2012c. Ylä-Savon kirjastoverkko. Hakupäivä 3.6.2013
http://www.iisalmi.fi/Suomeksi/Palvelut/Kulttuuripalvelut/Kirjasto/Yla-Savon_kirjastoverkko.iw3.

Jyväskylän yliopisto. 2013. Lauantaiseura. Hakupäivä 17.6.2013
https://koppa.jyu.fi/avoimet/taiku/kirjallisuuden_ajakajana/romantiikka/suomi/lauantaiseura.

Kansanvalistusseura. 2013. Rahvaan sivistämistä, kulttuurin harrastamista, opetuksen kehittämistä. Hakupäivä 20.6.2013 <http://www.kansanvalistusseura.fi/fi/historia/rahvaan-sivistamista>.

Kirjasampo. 2013a. Idän pikajunan arvoitus. Hakupäivä 30.6.2013
http://www.kirjasampo.fi/fi/kulsa/kauno%253Aateos_8177.

Kirjasampo. 2013b. Murha maalaiskylässä. Hakupäivä 30.6.2013
http://www.kirjasampo.fi/fi/kulsa/kauno%253Aateos_12755.

Kirjasampo. 2013c. Ruskeapukuinen mies. Hakupäivä 7.7.2013
http://www.kirjasampo.fi/fi/kulsa/kauno%253Aateos_7747.

Kirjasampo. 2013d. Stylesin tapaus. Hakupäivä 30.6.2013
http://www.kirjasampo.fi/fi/kulsa/kauno%253Aateos_1525.

Kirjastot.fi. 2013a. Iisalmen kaupunginkirjasto. Hakupäivä 3.6.2013 <http://www.kirjastot.fi/fi-fi/kirjastot/kunnan-ja-kaupunginkirjastot/kunnankirjasto/?municipalityID=140>.

Kirjastot.fi. 2013b. Perustilastot. Hakupäivä 3.6.2013 <http://tilastot.kirjastot.fi/fi-FI/perustilastot.aspx?AreaKey=Y2012T2N140>.

Kirjoittajayhdistys Sonetti ry. 2013. Historia. Hakupäivä 10.7.2013 <http://sonettiry.com/historia.html>.

Kukkola, T. 1980. Hormanlinnan perilliset: 70 vuotta suomalaista salapoliisikirjallisuutta. Porvoo: WSOY.

Koskinen, J-P. 2009. Harkittu murha: kohti täydellistä rikosromania. Helsinki: BTJ Kustannus.

Koskivaara, N. 2010a. Lukupiireissä harjoitetaan kirjallisuuden kansanvaltaa. Teoksessa J. Matero, R. Hapuli & N. Koskivaara (toim.) Lukupiirikirja. Helsinki: BTJ Kustannus Oy, 170–179.

Koskivaara, N. 2010b. "Olen kyllä nähnyt elokuvan": lisää kerroksia kertomuksiin. Teoksessa J. Matero, R. Hapuli & N. Koskivaara (toim.) Lukupiirikirja. Helsinki: BTJ Kustannus, 205–214.

Kustannusosakeyhtiö Otava. 2013. Otava tuo Suomen markkinoille uuden kirjaformaatin. Hakupäivä 7.8.2013 <http://www.otava.fi/medialle/uutiset/2013/otava-tuo-suomen-markkinoille-uuden-kirjaformaatin/>.

Lehtolainen, L. 2013a. Lehtolainen, Leena: Ensimmäinen murhani. hakupäivä 7.7.2013 http://www.leenalehtolainen.net/ensimmainen_murhani.htm.

Lehtolainen, L. 2013b. Lehtolainen, Leena: Henkivartija. Hakupäivä 7.7.2013 <http://www.leenalehtolainen.net/henkivartija.htm>.

Lehtolainen, L. 2013c. Lehtolainen, Leena: Sukkanauhatyttö ja muita kertomuksia. Hakupäivä 7.7.2013 <http://www.leenalehtolainen.net/sukkanauhatytto.htm>.

Lehtolainen, L. 2013d. Lehtolainen, Leena: Tappava säde. Hakupäivä 7.7.2013
http://www.leenalehtolainen.net/tappava_sade.htm.

Lehtolainen, L. 2013e. Lehtolainen, Leena: Viimeinen kesäyö. Hakupäivä 7.7.2013
http://www.leenalehtolainen.net/viimeinen_kesayo.htm.

Lehtonen, M. 2008. Dekkari – kirjallisuuden vanha uusi valtavirta?. Ruumiin kulttuuri 25 (4), 4–11.

Lehto-oksa, P., kirjastonhoitaja, Iisalmen kaupunginkirjasto. 2013. Puhelinkeskustelu 9.4.2013.
Tekijän hallussa.

Lehto-oksa, P., kirjastonhoitaja, Iisalmen kaupunginkirjasto. 2013. Puhelinkeskustelu 16.4.2013.
Tekijän hallussa.

Lehto-oksa, P., kirjastonhoitaja, Iisalmen kaupunginkirjasto. Sonetin esittelystä. Sähköpostiviesti
k0viti00@students.oamk.fi 4.10.2013.

Lehto-oksa, P., kirjastonhoitaja, Iisalmen kaupunginkirjasto. Opinnäytetyöasiaa. Sähköpostiviesti
k0viti00@students.oamk.fi 25.6.2013.

Matero, J. 2010. Lukupäiväkirjoista lukupiirikeskusteluihin. Teoksessa J. Matero, R. Hapuli & N. Koskivaara (toim.) Lukupiirikirja. Helsinki: BTJ Kustannus Oy, 193–204.

Mäkelä, M-L. 2003. Kirjavinkkarikirja. 3. uudistettu painos. Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu Oy.

Mäkinen, I. 1994a. Keskusteluja lukutuvassa: kirjastot lähelle kansaa. Hakupäivä 10.6.2013
<http://ojs.tsv.fi/index.php/inf/article/view/1467>.

Mäkinen, I. 1994b. Suomen ja Pohjanmaan lukuseurat. Teoksessa Yleiset kirjastot Suomessa 200 vuotta. Vaasa: Vaasan läänin yleisten kirjastojen 200-vuotisjuhlavuoden työryhmä, 21–30.

Mäkinen, I. 1997. "Nödvändighet af Lainakirjasto": Modernin lukuhallun tulo Suomeen ja lukemisen instituutiot. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.

Mäkinen, I. 2009a. 1800-luvun alkupuoli: kohti kansankirjastoja. Teoksessa I. Mäkinen (toim.) Suomen yleisten kirjastojen historia. Helsinki: BTJ Kustannus Oy, 73–135.

Mäkinen, I. 2009b. Kirjastot ennen kansallisuusaatetta: yleisten kirjastojen esihistoria 1800-luvun alkuun. Teoksessa I. Mäkinen (toim.) Suomen yleisten kirjastojen historia. Helsinki: BTJ Kustannus Oy, 13–72.

Nummelin, J. 2007. Flash fiction villitsee dekkaristeja. Ruumiin kulttuuri 24 (2), 22–23.

Oinonen, T. 2001. Ylä-Savon kirjoittajayhdistys ry - kymmenvuotishistoriikki. Iisalmi. Tekijän hallussa.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2013. Kirjastoalan kansainvälinen ja EU-yhteistyö. Hakupäivä 3.6.2013 http://www.minedu.fi/OPM/Kirjastot/kansainvaelinen_ja_eu-yhteistyoe/.

Parkkinen, J. 1985a. Agentit asialla. Teoksessa K. Ekholm & J. Parkkinen (toim.) Pidättekö dekkareista: jännityskirjallisuuden tekijöitä, historiaa, estetiikkaa. Helsinki: Kirjapalvelu Oy, 53–61.

Parkkinen, J. 1985b. Kulta-ajan kukoistuksesta nykypäivään. Teoksessa K. Ekholm & J. Parkkinen (toim.) Pidättekö dekkareista: jännityskirjallisuuden tekijöitä, historiaa, estetiikkaa. Helsinki: Kirjapalvelu Oy, 34–52.

Pierce County Library System. 2012. Book Club Tips. Hakupäivä 26.5.2013 <https://www.piercecountylibrary.org/books-materials/book-club-kits/book-club-tips.htm>.

Ratia, T. 2010. ”Mielen lehtevät sanat”: lukupiiri kirjastossa. Teoksessa J. Matero, R. Hapuli & N. Koskivaara (toim.) Lukupiirikirja. Helsinki: BTJ Kustannus, 180–192.

Remes, I. 2013a. Itäveri. Hakupäivä 8.7.2013 <http://ilkkaremes.wordpress.com/itaveri/>.

Remes, I. 2013b. Pahan perimä. Hakupäivä 8.7.2013 <http://ilkkaremes.wordpress.com/pahan-perima/>.

Remes, I. 2013c. Pääkallokehrääjä. Hakupäivä 7.7.2013
<http://ilkkaremes.wordpress.com/paakalokehraaja/>.

Remes, I. 2013d. Uhrilento. Hakupäivä 8.7.2013 <http://ilkkaremes.wordpress.com/uhrilento/>.

San Francisco Public Library. 2013. How to Host a Book Club. Hakupäivä 26.5.2013
<http://sfpl.org/index.php?pg=2000005701>.

Sorvali, R. 2007a. Leena Lehtolainen, Ensimmäinen murhani (Tammi 1993). Hakupäivä 7.7.2013
<http://www.dekkaripaivat.fi/node/159>.

Sorvali, R. 2007b. Leena Lehtolainen, Tappava säde (Tammi 1999). Hakupäivä 7.7.2013
<http://www.dekkaripaivat.fi/node/108>.

Sorvali, R. 2008a. Ilkka Remes, Karjalan lunnaat (WSOY 1998). Hakupäivä 8.7.2013
<http://www.dekkaripaivat.fi/node/165>.

Sorvali, R. 2008b. Ilkka Remes, Pahan perimä WSOY 2007. Hakupäivä 8.7.2013
<http://www.dekkaripaivat.fi/node/196>.

Sorvali, R. 2008c. Ilkka Remes, Pääkallokehrääjä (WSOY 1997). Hakupäivä 7.7.2013
<http://www.dekkaripaivat.fi/node/166>.

Suomen vanhan kirjallisuuden päivät ry. 2010. Näin perustat lukupiirin. Hakupäivä 27.6.2013
<http://www.lukupiirit.fi/4>.

The Reading Club. 2013. How to Lead Book Club Meetings. Hakupäivä 27.5.2013
<http://www.thereadingclub.co.uk/HowToLeadBookClubMeetings.html>.

Tunturi, J. 2010. Lukuseurat ja lukuhalu. Teoksessa J. Matero, R. Hapuli & N. Koskivaara (toim.)
Lukupiirikirja. Helsinki: BTJ Kustannus, 62–73.

University of Texas Press. 2013. The Poisonous Pen of Agatha Christie. Hakupäivä 7.7.2013
<http://utpress.utexas.edu/index.php/books/gerpoi>.

Verkko-kaunokki. 2013. Suljettu huone -kirjallisuus. Hakupäivä 18.5.2013
<http://kaunokki.kirjastot.fi/fi-FI/?word=suljettu%20huone%20-kirjallisuus>.

Vilkka, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.

WSOY. 2013a. Itäveri. Hakupäivä 8.7.2013 <http://www.wsoy.fi/kirjat/-/product/no/9789510272756>.

WSOY. 2013b. Helmeilevä kuolema. Hakupäivä 7.7.2013 <http://www.wsoy.fi/kirjat/-/product/no/9789510359945>.

WSOY. 2013c. Herkuleen urotyöt. Hakupäivä 7.7.2013 <http://www.wsoy.fi/kirjat/-/product/no/9789510374573>.

WSOY. 2013d. Karjalan lunnaat. Hakupäivä 8.7.2013 <http://www.wsoy.fi/kirjat/-/product/no/9789510229590>.

WSOY. 2013e. Miensäpahoittaja. Hakupäivä 8.7.2013 <http://www.wsoy.fi/kirjat/-/product/no/9789510366264>.

WSOY. 2013f. Pääkallokehrääjä. Hakupäivä 7.7.2013 <http://www.wsoy.fi/kirjat/-/product/no/9789510370346>.

Yle. 2013. Opettaja.tv. Suomen kulttuuri 1800- ja 1900-luvulla. Hakupäivä 17.6.2013
<http://opettajatv.yle.fi/teemat/aine/19/104/m7444/Eurooppalainen+ihminen++%28HI2%29>.

LIITTEET

- Liite 1: Kirjallisuuskerhon kirjalista
- Liite 2: Kysymyksiä Kirjallisuuskerhon kokouksille
- Liite 3: Kirjailijaesittely: Agatha Christie
- Liite 4: Kirjailijaesittely: Leena Lehtolainen
- Liite 5: Kirjailijaesittely: Ilkka Remes
- Liite 6: Kirjailijaesittely: Tuomas Kyrö
- Liite 7: Lukupiiriläisille jaettava materiaali: Kirjavinkkejä
- Liite 8: Artikkelit - *Flash fiction villitsee dekkaristeja*
- Liite 9: Artikkelit - *Dekkareita sähköpostissa ja tekstareilla*
- Liite 10: Palautelomake
- Liite 11: Ohjeita lukupiirin vetäjälle
- Liite 12: Ohjeita lukupiiriläisille

Kirjallisuuskerhon kirjalista

Syyskuu ja lokakuu 2013

1) Syyskuussa ensimmäisellä kokoontumiskerralla keskustellaan jännityskirjallisuudesta. Olen kerännyt kolmelta eri jännityskirjailijalta kirjoja, joihin voi tutustua. Kirjoja voi lukea oman mielenkiinnon mukaan – yhden tai useamman. Kyseiset kirjat ovat ehdotelmia ja on mahdollista lukea myös kirjailijoiden muuta tuotantoa kirjalistan ulkopuolelta.

Agatha Christie

- Stylesin tapaus
 - o Kyseinen kirja on Christien ensimmäinen julkaistu romaani, ja siinä tavataan ensimmäistä kertaa Hercule Poirot
- Murha maalaiskylässä
 - o Romaani, jossa neiti Marple esiintyy ensimmäistä kertaa
- Idän pikajunan arvoitus
- Helmeilevä kuolema
- Herkuleen urotyöt
 - o Kokoelma novelleja, joissa pääosassa on Hercule Poirot

Leena Lehtolainen

- Tappava säde
- Viimeinen kesäyö ja muita kertomuksia
 - o Kyseisessä novellikokoelmassa on 12 novellia
- Ensimmäinen murhani
 - o Kyseinen kirja aloittaa Maria Kallio – kirjasarjan
- Henkivartija
 - o Henkivartija-trilogian ensimmäinen osa
- Sukkanauhattyttö ja muita kertomuksia

Ilkka Remes

- Pääkallokehrääjä
 - o Remeksen esikoisteos
- Karjalan lunnaat
- Uhrilento
- Itäveri
- Pahan perimä

2) Lokakuun kokoontumiskerran kirja: Tuomas Kyrön Mielensäpahoittaja

Lähteet:

Agatha Christie Ltd. 2009a. The Labours of Hercules. Hakupäivä 17.4.2013
<http://www.agathachristie.com/christies-work/stories/the-labours-of-hercules/>.

Agatha Christie Ltd. 2009b. The Murder at the Vicarage. Hakupäivä 17.4.2013
<http://www.agathachristie.com/christies-work/stories/the-murder-at-the-vicarage/>.

Agatha Christie. 2009c. The Mysterious Affair at Styles. Hakupäivä 17.4.2013
<http://www.agathachristie.com/christies-work/stories/the-mysterious-affair-at-styles/>.

Kustannusosakeyhtiö Tammi. 2013a. Kirjailijat. Hakupäivä 17.4.2013
<http://www.tammi.fi/kirjailijat1/-/author/name/LehtolainenLeena>.

Kustannusosakeyhtiö Tammi. 2013b. The Bodyguard. Hakupäivä 17.4.2013
<http://www.leenalehtolainen.fi/books/bodyguard/>.

Leena Lehtolainen. 2013. Lehtolainen, Leena: Viimeinen kesäyö. Hakupäivä 17.4.2013
http://www.leenalehtolainen.net/viimeinen_kesayo.htm.

WSOY. 2013. Pääkallokehrääjä. Hakupäivä 17.4.2013 <http://www.wsoy.fi/kirjat-/product/no/9789510370346>.

Tässä on lista etukäteen mietityistä kysymyksistä, joita voin esittää Kirjallisuuskerhon kokoontumisilla 11.9.2013 ja 2.10.2013. Lukupiirikokouduksissa käsiteltävä kirjalista löytyy liitteestä 1.

Syyskuun lukupiirikokouminen 11.9.2013

- Luetteko yleensä jännityskirjallisuutta?
 - Mitä mieltä olette jännityskirjoista?
- Mitä kirjoja luitte kirjalistalta?
 - Millaisia lukukokemuksia?
- Luitteko kirjoja listan kaikilta kirjailijoilta?
- Luitteko kirjoja listan ulkopuolelta?
- Vaikuttiko kirjojen paksuus lukemiseen?
- Miten kolmen eri kirjailijan kirjat eroavat toisistaan (teema, henkilöt, tapahtumapaikat ym.)?
- Missä muodossa yleensä luitte kirjoja
 - perinteinen kirja
 - e-kirja
 - miki-kirja?
- Mitä mieltä olette Flash fiction-rikostarinoista (liite 3) tai sähköposti-/tekstiviestiromaaneista (liite 4)?
- Mitä mieltä olette kirjojen kerronnasta?
 - Ilkka Remeksen *Itäveri*-kirjassa yhden luvun aikana on useita henkilöitä ja tapahtumapaikkoja →onko sellaista kirjaa hankala lukea?
 - Agatha Christien romaaneissa yksi luku käsittelee esimerkiksi yhtä epäilyä kerrallaan →mielipiteitä?
 - Leena Lehtolaisen *Ensimmäinen murha*-kirjassa on minäkertoja.
 - Millainen kerrontatapa on paras?
- Olivatko kirjojen juonikuviot ennalta arvattavia?
- Oliko rikos/syylinen helppo ratkaista?
- Millainen on hyvä henkilöhahmo kirjassa?

- Kirjalistassa oli novellikokoelmia (esimerkiksi Leena Lehtolaisen *Viimeinen kesäyö*).
 - Mitä pidätte novelleista?
 - Luetteko paljon novelleja?
- Oletteko katsoneet kirjoista tehtyjä elokuvia ja tv-sarjoja?
 - esim. Maria Kallio-kirjasarjasta on tehty tv-sarja
 - esim. Christien kirjafilmitsoinnit

Lokakuun lukupiirikokoontuminen 2.10.2013

- Oletteko tutustuneet Tuomas Kyrön muuhun tuotantoon? Mitä muita Kyrön teoksia olette lukeneet?
- Innostiko teos tutustumaan myös Kyrön muihin kirjoihin?
- Miten kuvaisitte kirjan päähenkilöä?
- Onko Mielensäpahoittaja mielestänne pessimisti vai realisti?
- Kuvastaako Mielensäpahoittaja hyvin suomalaista miestä? / antaako kirja todenmukaisen kuva suomalaisesta miehestä?
- Onko kirja maineensa veroinen? Perustele.
- Kirjassa yksi luku keskittyy aina yhteen "mieltäpahoittavaan" asiaan ja yksittäinen luku on ikään kuin erillinen kertomus. Mitä mieltä olette siitä?

Nimi: Agatha Mary Clarissa Miller

Lempinimi: The Queen of Crime, Rikosten kuningatar

Syntymäaika: 15.9.1890

Syntymäpaikka: Torquay, Englanti

Kuolinaika: 12.1.1976

Kuolinpaikka: Wallingford, Englanti

Parisuhteet:

Max E.L. Mallowan (11.9.1930 -12.1.1976)

Archibald Christie (24.12.1914 - Huhtikuu 1928)

Lapset:

Rosalind-tytär syntyi vuonna 1919

Christie toimi ensimmäisen maailmansodan aikaan hoitajana, jolloin hän tutustui myös erilaisiin myrkyihin. Myrkyt ovatkin keskeisessä osassa monissa hänen kirjoissaan. Lisäksi yllättävät juonenkäänteet ja arvaamattomat kirjojen lopetukset ovat ominaisia piirteitä Christien tuotannolle.

Esikoisteos *Stylesin tapaus* julkaistiin ensimmäisen kerran vuonna 1920 ja se ilmestyi suomeksi vuonna 1970. Kirjassa esitellään myös ensimmäisen kerran belgialainen yksityisetsivä Hercule Poirot. Toinen tunnettu etsivä on myös neiti Jane Marple. Heidän lisäksi Christien teoksissa on myös muita salapoliiseja, kuten esimerkiksi Parker Pyne ja Herra Duin. Christien tuotannosta menestyksekkäin teos on *Hiirenloukku*. Sitä on käännetty 23 kielelle ja *Hiirenloukku*-näytelmää on esitetty Lontoossa vuodesta 1952 lähtien yhtäjaksoisesti. Kaiken kaikkiaan Christie kirjoitti yli 70 dekkarikirjaa.

Christie kirjoitti myös kuusi romanttista romaania, jotka julkaistiin salanimellä Mary Westmacott.

Agatha Christie katosi mystisesti kotoaan joulukuussa 1926. Poliisi järjesti laajat etsinnät, jotka kestivät 11 päivää. Lopulta Christien aviomies löysi vaimonsa yllisestä kylpylähotellista. Lähipiiri antoi erilaisia selityksiä katoamiselle ja puhuttiin jopa muistinmenetyksestä. Christie ei koskaan antanut julkisuudessa selitystä katoamiselleen, jota useat pitivät julkisuustempauksena. Hän ei

kirjoittanut siitä mitään edes omaelämäkerrassaan *Vanha hyvä aikani*, joka ilmestyi vuonna 1977 kirjailijan kuoleman jälkeen.

Agatha Christien mukaan on nimetty Yhdysvalloissa jaettava Agatha Awards -kirjallisuuspalkinto, jonka jakajana toimii Malice Domestic Ltd. Palkinto myönnetään Agatha Christien tyyliselle romaanille, joka ei saa sisältää avointa seksiä tai liiallista väkivaltaa.

Christien kirjoista on tehty useita tv-sarjoja ja elokuvia.

Lähteet:

Agatha Christie Ltd. 2009a. Agatha Christie: Biography. Hakupäivä 8.6.2013
<http://www.agathachristie.com/about-christie/christies-life/biography/>.

Agatha Christie Ltd. 2009b. Christie adaptations. Hakupäivä 9.7.2013
<http://www.agathachristie.com/christies-work/christie-adaptations/>.

Hirvi, H. 2005. Agatha Christie. Hakupäivä 10.7.2013
<https://kirjasto.jyu.fi/jyk/kirjastosta/uutisia/dekkarinayttely.pdf>.

IMDb. 2013. Agatha Christie – Biography. Hakupäivä 8.6.2013
<http://www.imdb.com/name/nm0002005/bio>.

Karemaa, O. 2006. Ratkaisu Agathan mysteeriiin?. Ruumiin kulttuuri 23 (3), 60–61.

Kirjasampo. 2013. Stylesin tapaus. Hakupäivä 10.7.2013
http://www.kirjasampo.fi/fi/kulsa/kauno%253Aateos_1525.

Malice Domestic Ltd. 2013. About Malice Domestic. Hakupäivä 10.7.2013
<http://www.malicedomestic.org/aboutmalice.html>.

University of Texas Press. 2013. The Poisonous Pen of Agatha Christie. Hakupäivä 7.7.2013
<http://utpress.utexas.edu/index.php/books/gerpoi>.

YLE. 2012. Agatha Christien Hiirenloukku juhlii 60. vuottaan tien päällä. Hakupäivä 9.7.2013
http://yle.fi/uutiset/agatha_christien_hiirenloukku_juhlii_60_vuottaan_tien_paalla/5459401.

Nimi: Leena Lehtolainen

Syntymäaika: 11.3.1964

Syntymäpaikka: Vesanto

Filosofian lisensiaatti

Vapaa kirjailija sekä lisäksi dekkareihin erikoistunut kirjallisuuden tutkija, kolumnisti ja kriitikko

Esikoisteos, *Ja äkkiä onkin toukokuu*, ilmestyi vuonna 1976, kun Lehtolainen oli 12-vuotias. Toinen romaani, *Kitara on rakkauteni*, ilmestyi viisi vuotta myöhemmin. Vuonna 1993 julkaistiin hänen esikoisdekkarinsa *Ensimmäinen murhani*, jossa lukijoille esitellään myös rikostutkija Maria Kallio. Kyseistä dekkaria on keuhuttu ”poikkeuksellisen tasokkaaksi esikoisdekkariksi”. Maria Kallio-kirjoista on tehty myös tv-sarja, jossa Kallion roolia näyttelee Minna Haapkylä.

Useimmissa hänen teoksissaan on tapahtumapaikkana Espoo, jossa Maria Kalliokin työskentelee, mutta espoolaisuus ei ole kirjoissa korostetussa asemassa.

Lehtolainen käsittelee romaaneissaan erilaisia, arkoja aiheita, kuten homoseksuaalisuutta ja perheväkivaltaa. Lisäksi kirjoissa merkittävänä teemoina ovat muun muassa sukupuolten välinen tasa-arvo ja yhteiskunnallinen oikeudenmukaisuus.

Vaikka Lehtolainen on tunnettu rikoskirjoistaan, hänen tuotannostaan löytyy myös muunlaista kirjallisuutta, kuten vuonna 2007 ilmestynyt *Luonas en ollutkaan*.

Hänen teoksiaan on käännetty 29 kielelle ja kirjoja on myyty maailmalla yli 2 miljoonaa kappaletta.

Palkintoja:

Suuren Suomalaisen kirjakerhon tunnuspalkinto: 2000

Vuoden johtolankapalkinto: 1997

jne.

Lähteet:

Haasio, A. 2001. Kotimaisia dekkarikirjailijoita. Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu Oy.

IMDb. 2013. Rikospoliisi Maria Kallio. Hakupäivä 10.7.2013 <http://www.imdb.com/title/tt0346385/>.

Tammi. 2013a. Lehtolainen, Leena. Hakupäivä 9.7.2013 <http://www.tammi.fi/kirjailijat1/-/author/name/LehtolainenLeena>.

Tammi. 2013b. Studio Hamburg on varannut Leena Lehtolaisen Maria Kallio -romaanisarjan tv-oikeudet. Hakupäivä 9.7.2013 <http://www.tammi.fi/uutiset/-/news/10571088>.

Nimi: Petri Pykälä

Salanimi: Ilkka Remes

Syntymävuosi: 13.12.1962

Syntymäpaikka: Luumäki

Perhe: vaimo ja kaksi lasta

Kauppatieteiden maisteri, Turun kauppakorkeakoulu

Opiskellut viestintää Lontoossa

Työskennellyt viestinnän alalla Suomessa ja ulkomailla

Ilkka Remeksestä on hyvin vaikea löytää tietoa. Hänestä tiedetään joitakin yksittäisiä tietoja, mutta kirjailija on halunnut pysyä tuntemattomana.

Iltalehdessä (25.12.2012) luki Ilkka Remeksestä seuraavaa:

Remeksestä kiertää paljon enemmän hataria huhuja kuin faktoja.

Ilkka Remes kirjoittaa joka vuosi yhden Suomen myydyimmistä teoksista. Silti hänestä ei tiedetä käytännössä mitään. - - Salaperäisyyteen verhoutunut kirjailija Ilkka Remes on välttellyt julkisuutta kaikin keinoin lähes siitä asti, kun on kirjoja kirjoittanut. Ja siihen mysteerisen syvään ja pimeään epätietoisuuteen on kiedottu myös tavallinen kirjoja ostava lukija.

Pitkään kuviteltiin, että salaperäisyys on pelkkä mainostemppu, mutta myöhemmin selvisi, että mies on harkitusti pystyttänyt muurin yksityisyytensä suojaksi. - - Salaperäisyyttään Remes on itse valottanut näin: - Se vain kävi niin. Salanimestä ei ole hyötyä eikä haittaa. Lukijalle se on yksi lysti. Hänelle on tärkeää tietää, että Ilkka Remes tekee jännäreitä, kirjailija kuvaili Iltalehdelle vuonna 1998.

Esikoisromaani Pääkallokehrääjä ilmestyi vuonna 1997. Sen jälkeen on ilmestynyt useita sekä aikuisille että nuorille suunnattuja kirjoja. Uusin aikuisten romaani on nimeltään Omertan liitto (ilmestyy syksyllä 2013).

Remeksen teokset ovat kansainvälisiä trillereitä, joissa ei pysytä Suomen rajojen sisäpuolella. Kirjoja ei ole julkaistua erityisemmin muille kielille. Syynä tähän on mahdollisesti Remeksen oma toivomus.

Janna Kantola kuvaa Remeksen tuotantoa:

Remekselle on tyypillistä liikkua laajalla alueella, ja niin hänen romaaninsa kuvastavat omalla tavallaan globalisoitunutta maailmaa - - Laajan tapahtuma-alueen seurauksena kirjojen pelottavuuskerroin kasvaa: pahimman toteutuessa koko maailma on usein tuhon partaalla.

Palkintoja:

Kalevi Jäntin palkinto: 1998

Olvi-säätiön kirjallisuuspalkinto: 1999

Vuoden johtolanka: 1999

Lähteet:

Remes, I. 2013. Ideasta kansien väliin. Hakupäivä 27.6.2013
<http://ilkkaremes.wordpress.com/ideasta-kansien-valiin/>.

Kantola, J. 2010. Kotimaisia nykykertoja 8. Helsinki: BTJ Finland Oy.

Kirjasampo. 2013. Remes, Ilkka. Hakupäivä 8.7.2013
http://www.kirjasampo.fi/fi/kulsa/kauno%253Aperson_123175901005244.

Rytkönen, A. 2012. Mies josta ei tiedetä juuri mitään. ILKKA REMES - SUURI TUNTEMATON. Hakupäivä 27.6.2013 http://www.iltalehti.fi/viihde/2012122116378637_vi.shtml.

WSOY. 2013a. Omertan liitto. hakupäivä 27.6.2013 <http://www.wsoy.fi/kirjat/-/product/no/9789510398746>.

WSOY. 2013b. Remes, Ilkka. Hakupäivä 8.6.2013 <http://www.wsoy.fi/kirjailijat/-/author/name/RemesIlkka>.

Nimi: Tuomas Kyrö

Syntymävuosi: 1974

Syntymäpaikka: Helsinki

Ylioppilas

Kirjailija, kolumnisti, sarjakuva- ja pilapiirtäjä

Asuu perheineen Janakkalassa

Kyrön esikoisteos *Nahkatakki* ilmestyi vuonna 2001.

Kyrö keskittyy kirjallisessa tuotannossaan moniulotteisiin henkilökuvuihin ja Kyrö on sanonut kirjojensa saavan alkunsa ”henkilöstä tai henkilöistä, näiden sisäisestä monologista tai dialogista”.

Kyrön kuudes teos *700 grammaa* ilmestyi vuonna 2009. Se valittiin sekä Suomen Urheilugaalan Vuoden urheilukulttuuriteko että Vuoden urheilukirja -ehdokkaaksi.

Tuomas Kyrö oli vuosina 2005–2009 Eeva Joenpellon kirjailijakodin ensimmäinen stipendiaatti.

Hän voitti vuonna 2005 Kalevi Jäntin palkinnon teoksestaan *Liitto*. Voittajan valintaa perusteltiin seuraavanlaisesti: ”Romaanikirjailijana Kyröstä on kasvanut moderni tarinankertoja: kliseiden ja mielikuvien uudistaja, tyyliittelijä, ironian asteiden ja sävyjen hallitsija, jonka ilmaisussa tapaa kirjallisuuden elinehdon, elävän kielen (...).” *Liitto* oli myös Finlandia-palkintoehdokkaana.

Mielensäpahoittaja ilmestyi vuonna 2010. Kirja on saanut paljon kehuja. Esimerkiksi Anne Helttunen on kirjoittanut Me Naiset -lehdessä teoksesta seuraavaa: ”Kyrö kiteyttää jotakin oleellista katoavasta kansanperinteestä: näitä miehiä ei kohta enää ole. Äänikirjanakin saatava *Mielensäpahoittaja* puhuttelee, liikuttaa ja huvittaa.”

Tampereen Työväen Teatterissa esitetään näytelmää *Mielensäpahoittaja ja poika*, joka perustuu Kyrön menestysteoksiin (*Mielensäpahoittaja, Mielensäpahoittaja ja ruskeakastike sekä Miniä*). Lisäksi näytelmässä on hyödynnetty Kyrön kolumneja, joita on julkaistu Helsingin Sanomissa.

Kyrö on kirjoittanut myös lastenkirjoja. Kyrön kirjoittama ja Antti Kyrön kuvittama *Pukin paha päivä* ilmestyi vuonna 2011 ja se on tarkoitettu yli 5-vuotiaille lapsille.

Kyrö on kirjoittanut kolumneja myös muun muassa Hämeen Sanomien urheilusivuille sekä Motiivi-lehteen.

Palkintoja:

Kalevi Jäntin palkinto: 2005 (teoksesta Liitto)

Äidinkielen opettajain liiton Nuori Aleksis -palkinto: 2006 (teoksesta Liitto)

jne.

Lähteet:

Kirjasampo. 2013. Kyrö, Tuomas. Hakupäivä 10.7.2013
http://www.kirjasampo.fi/fi/kulsa/kauno%253Aperson_123175926506422.

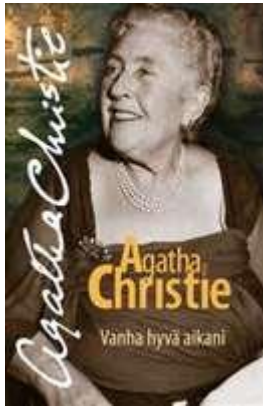
Koski, M. & Kiuas, S. 2012. Tuomas Kyrön henkilöhahmot kulkevat tapahtumien virrassa kuin viimeistä päivää. Hakupäivä 10.7.2013 <http://www.kirjasampo.fi/fi/node/311>.

Kustannusosakeyhtiö Siltala. 2013. Tuomas Kyrö. Hakupäivä 10.7.2013
<http://www.siltalapublishing.fi/fi/kirjailijat/tuomas-kyro>.

Tampereen Työväen Teatteri. 2013. Mielensäpahoittaja ja poika. Hakupäivä 10.7.2013
<http://www.ttt-teatteri.fi/ohjelmisto/mielens%C3%A4pahoittaja-ja-poika>.

WSOY. 2013. Kyrö, Tuomas. Hakupäivä 8.6.2013 <http://www.wsoy.fi/kirjailijat/-/author/name/Kyr%C3%B6Tuomas>.

Agatha Christie:

Nimi: Vanha hyvä aikani

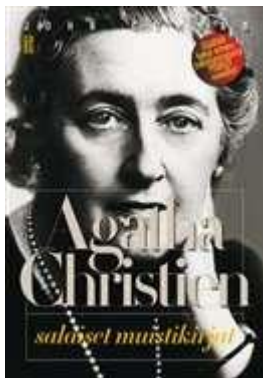
Alkuteoksen nimi: An autobiography

Tekijä: Agatha Christie

Vuosi: 2010

Sivumäärä: 629 sivua

Vanha hyvä aikani on Christien omaelämäkerta, jossa hän pohtii niin yksityiselämäänsä kuin uraansa.

Nimi: Agatha Christien salaiset muistikirjat

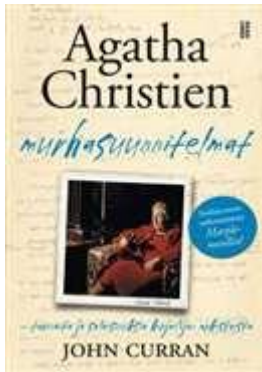
Alkuteoksen nimi: Agatha Christie's secret notebooks

Tekijä: John Curran

Vuosi: 2010

Sivumäärä: 494 sivua

Teoksessa käsitellään Christien muistikirjoja, jotka löydettiin Agatha Christien tyttären Rosalindin kuoltua vuonna 2004. Muistikirjat paljastavat muun muassa miten Christien menestyskirjojen juonikuviot ja henkilöhahmot ovat syntyneet.

Nimi: Agatha Christien murhasuunnitelmat

Alkuteoksen nimi: Agatha Christie's murder in the making: stories and secrets from her archive

Tekijä: John Curran

Vuosi: 2011

Sivumäärä: 432 sivua

Kirja on jatko-osa John Curranin *Agatha Christien salaiset muistikirjat* -teokselle. Kirjassa tarkastellaan niin Christien kirjoitustyyliä kuin julkistamattomia tekstinäytteitä. *Agatha Christien murhasuunnitelmat* -teos sisältää myös ennen julkaisemattomia novelleja ja kertomuksia, joissa seikkailevat tunnetut etsivät Hercule Poirot ja neiti Marple.

Nimi: Agatha Christie katoaa

Alkuteoksen nimi: Agatha Christie and the eleven missing days

Tekijä: Jared Cade

Vuosi: 2006

Sivumäärä: 299 sivua

Agatha Christie katosi mystisesti joulukuussa 1926. Jared Cadenin kirjoittama elämäkerta *Agatha Christie katoaa* paljastaa katoamisen syyt ja kertoo katoamisen saamasta julkisuudesta. Lisäksi kirjassa käsitellään Agatha Christien elämää ja uraa.

Nimi: Grand tour – Matka maailman ympäri

Alkuteoksen nimi: The grand tour

Tekijä: Agatha Christie

Vuosi: 2012

Sivumäärä: 384 sivua

Grand tour – Matka maailman ympäri -teoksessa kerrotaan Christien maailmanympärysmatkasta, jonka hän teki miehensä kanssa vuonna 1922. He matkustivat muun muassa Havaijilla ja Etelä-Afrikassa. Kirjassa on runsaasti Christien ottamia valokuvia sekä kirjeitä.

Leena Lehtolainen:

Nimi: Maria Kallio -extra

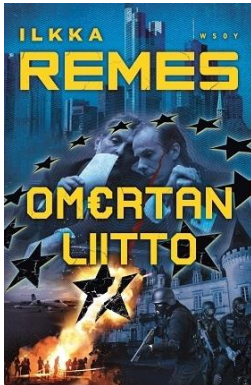
Tekijät: Kirjan ovat toimittaneet Hannu Harju ja Ismo Loivamaa

Vuosi: 2013

Sivumäärä: 213 sivua

Hannu Harjun ja Ismo Loivamaan toimittamassa opas- ja fanikirjassa tarkastellaan Leena Lehtolaisen tunnettuja Maria Kallio-kirjoja: niiden taustoja sekä henkilöhahmoja. Teos sisältää myös kaksi ennen julkaisematonta Maria Kallio-novellia.

Ilkka Remes:

Nimi: Omertan liitto
Tekijä: Ilkka Remes
Vuosi: 2013
Sivumäärä: 480 sivua

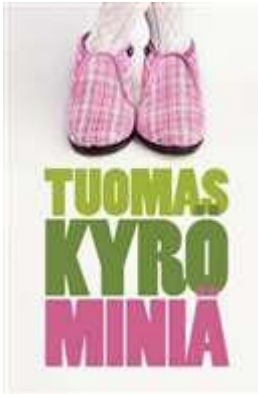
Ilkka Remeksen uutuusteos *Omertan liitto* ilmestyy syksyllä 2013. Kirjan tapahtumien keskiössä on sijoitusasiantuntija Tuomo Saari, joka ”joutuu hyödyntämään EU-virkailijana työskentelevällä vaimollaan Katrilla olevaa arvopaperikaupan sisäpiiritietoa. Tieto osoittautuu vääräksi, ja Tuomo Saarella on neljä päivää aikaa hankkia 50 miljoonaa euroa.”

Tuomas Kyrö:

Nimi: Mielensäpahoittaja ja ruskeakastike
Tekijä: Tuomas Kyrö
Vuosi: 2012
Sivumäärä: 130 sivua

Mielensäpahoittaja pahoittaa taas mielensä teoksessa *Mielensäpahoittaja ja ruskeakastike*. Kun Mielensäpahoittajan emäntä makaa vuodeosastolla, on hänen opeteltava laittamaan itselleen ruokaa. Yritysten ja erehdysten kautta syntyy ruokaa – ja mietelmiä niin ruoasta kuin elämästä.

Nimi: Miniä

Tekijä: Tuomas Kyrö

Vuosi: 2012

Sivumäärä: 122 sivua

Miniä ja appiukon kohdatessa kohtaavat myös kaksi erilaista maailmaa ja elämäkatsomusta. Mitä tapahtuuukaan, kun appiukko tulee viikonloppuvierailulle?

(Kirja ei ole ostettavissa kirjakaupoista, sillä sitä jaettiin vuonna 2012 Kirjan ja ruusun päivänä kirjakaupoissa. Kirja on kuitenkin lainattavissa useista kirjastoista.)

Lähteet:

Kuopion kaupunginkirjasto. 2013a. Agatha Christie katoaa. Hakupäivä 8.6.2013
<http://kirjasto.kuopio.fi/work?workId=85407ddc-019a-49e0-8a4a-9a307484d642>.

Kuopion kaupunginkirjasto. 2013b. Agatha Christien murhasuunnitelmat. Hakupäivä 8.6.2013
<http://kirjasto.kuopio.fi/work?workId=e65d8fa5-12b3-4680-9acf-72d139412734>.

Kuopion kaupunginkirjasto. 2013c. Agatha Christien salaiset muistikirjat. Hakupäivä 8.6.2013
<http://kirjasto.kuopio.fi/work?workId=8ee756a1-a910-4c90-ac7c-80a50206203c>.

Kuopion kaupunginkirjasto. 2013d. Grand tour. Hakupäivä 8.6.2013
<http://kirjasto.kuopio.fi/work?workId=16faafbf-e58d-4231-ae90-a10300c35ce6>.

Kuopion kaupunginkirjasto. 2013e. Maria Kallio –extra. Hakupäivä 8.6.2013
<http://kirjasto.kuopio.fi/work?workId=c39acdd6-456c-4dd2-aa81-a17200552505>.

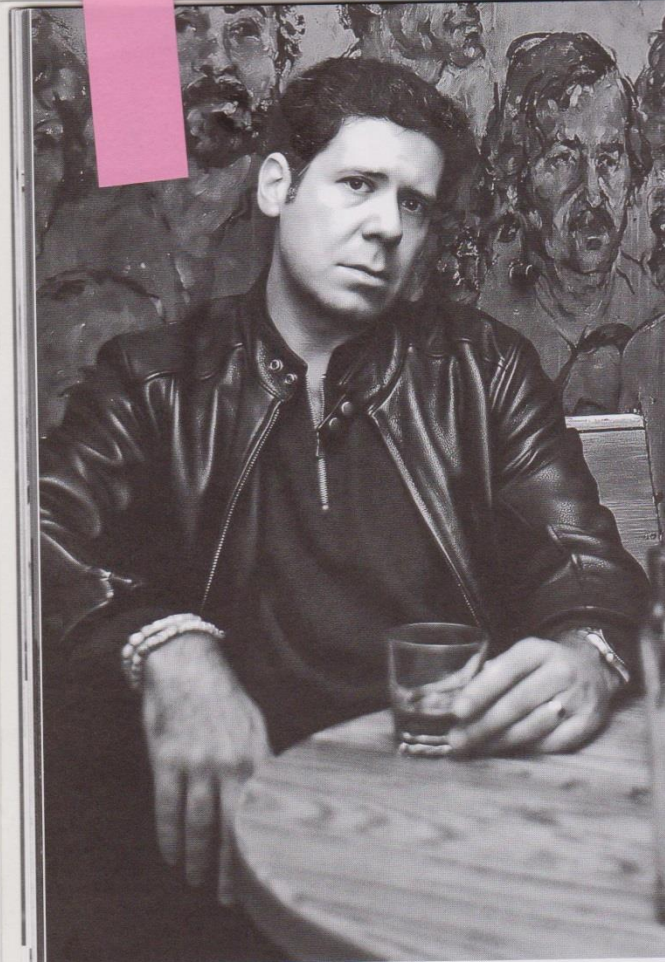
Kuopion kaupunginkirjasto. 2013f. Miensäpahoittaja ja ruskeakastike. Hakupäivä 9.6.2013
<http://kirjasto.kuopio.fi/work?workId=7035cd90-a6e2-4fd3-a136-28cb117a5e7f>.

Kuopion kaupunginkirjasto. 2013g. Miniä. Hakupäivä 9.6.2013
<http://kirjasto.kuopio.fi/work?workId=69c87e6c-88ee-4656-8ba6-a03f009353c9>.

Kuopion kaupunginkirjasto. 2013h. Vanha hyvä aikani. Hakupäivä 30.6.2013
<http://kirjasto.kuopio.fi/work?workId=bd473ca1-9ce4-4792-907c-4fcdad9be72d>.

Parkkinen, J. 2013. Agatha Christie: Vanha hyvä aikani. Hakupäivä 30.6.2013
<http://www.parkkinen.org/agatha.html>.

WSOY. 2013. Omertan liitto. Hakupäivä 30.6.2013 <http://www.wsoy.fi/kirjat/-/product/no/9789510398746>.

SEAN CHERCOVER, KUVA: BRETT CARLSON

JURI NUMMELIN

Flash fiction

villitsee dekkaristeja

Lyhyet flash fiction -rikostarinat kukoistavat netissä. Nopean välähdysmäisen jutun lukee ruudulta parissa minuutissa, ja julkaiseminen on ilmaista blogien ja muiden vastaavien palvelujen aikana.

22

Science fiction -piireissä on jo pitkään harrastettu niin sanottuja raapaleita, sadan sanan novelleja, joita julkaistaan fanilehdissä ja muissa pienjulkaisuissa. Suomalaiskielisen termin ”raapale” muodosti 1980-luvun alussa joukko scifi-faneja Johanna Sinisalon johdolla. Raapaleen – englanniksi ”drabble” – idea on tarjota nopea väläys tulevaisuuteen tai johonkin outoon, fantastiseen tapahtumaan, eikä novellin kaavasta tarvitse välittää, mutta jokin yllättävä loppu jutussa pitää olla.

Raapaleen idea on siirtynyt myös dekkarin puolelle. Rikosaiheisista raapaleista käytetään enemmänkin termiä ”flash fiction”, jolla erotetaan tietyn tyyppiset tarinat esimerkiksi ”short-shortista” ja ”proosarunosta”. Flash fiction -tarinassa on vähemmän tarinaa ja juontaa kuin ”short-shortissa”, joka on yleensä alle tuhannen sanan pituinen, loppuyllätykseen päättyvä novelli, mutta enemmän tarinaa kuin proosarunossa. Flash fiction antaa nimensä mukaisesti nopean välähdyskseen jostain tapahtumasta, ja monet kirjoittajat rakentavat tekstinsä esimerkiksi yhden repliikin tai lyhyen monologin varaan.

Termi on otettu käyttöön 1990-luvun alussa, ja lajityypin suosio on kasvanut viime vuosina. Amerikkalainen Short Mystery -yhdistys on jakanut Derringer-palkintoja vuodesta 1998, ja flash fiction on ollut yhtenä kategoriana muunpituisten novellien ohella. Derringer-palkinnon määrittelyn mukaan flash fictionia ovat alle 500 sanan mittaiset tarinat.

Synkät loppuyllätykset

Rikosaiheisessakin flash fictionissa pääpaino on yllättävyydellä ja oimittaisuudella. Ei ole sattuma, että lajia on harrastanut esimerkiksi villi texasilainen rikos- ja kauhukirjailija Joe R. Lansdale. Hänen flash fiction -tekstejään on koottu jopa omaksi kokoomukseksi *The King and Other Stories* (2005).

Lansdalen rinnalla on paljon muita kirjoittajia, jotka ovat melkein keskittyneet tämän lajin tarinoihin.

RUUMIIN KULTTUURI • 2 • 2007

2007 • 2

fiction -piireissä on jo
ään harrastettu niin sanot-
raapaleita, sadan sanan no-
ta julkaistaan fanilehdissä
ienjulkaisuissa. Suomen-
tmän "raapale" muodosti
alussa joukko scifi-fane-
Sinisalon johdolla. Raapa-
nniksi "drabble" – idea on
a väläys tulevaisuuteen tai
atoon, fantastiseen tapah-
novellin kaavasta tarvit-
mutta jokin yllättävä lop-
itää olla.

idea on siirtynyt myös
olle. Rikosaiheisista raap-
retään enemmänkin ter-
fiction", jolla erotetaan
set tarinat esimerkiksi
ista" ja "proosarunosta".
-tarinassa on vähemmän
nta kuin "short-shortis-
deensä alle tuhannen sa-
l, loppuyllätykseen päät-
mutta enemmän tarinaa
unossa. Flash fiction an-
nuikaisesti nopean väläh-
n tapahtumasta, ja mot-
rakentavat tekstinsä
hden repliikin tai lyhy-
n varaan.

otettu käyttöön 1990-
ja lajityypin suosio on
e vuosina. Amerikkalai-
ystery -yhdistys on ja-
ger-palkintoja vuodesta
fiction on ollut yhtenä
uunpituisten novellien
nger-palkinnon määri-
n flash fictionia ovat al-
nittaiset tarinat.

Loppuyllätykset
sakin flash fictionissa
llättävyydellä ja omi-
ole sattuma, että lajia
esimerkiksi villi texasi-
kauhukirjailija Joe R.
en flash fiction -teks-
tu jopa omaksi koko-
King and Other Sto-

nnalla on paljon mui-
jotka ovat melkein pä-
män lajin tarinoihin.

KULTTUURI • 2 • 2007

DZ ALLEN'S MUZZLE FLASH
PULP AND DEGENERATE FLASH FICTION
Presented in association with OUT OF THE GUTTER Magazine.

UNCLE CHARLIE'S RULE - Christa M. Miller

The bar was nearly empty. Just Pat, Kina, some guy near the stage, and a dancer. The dancer was dancing. She'd hopped off the stage and was grinding between their couch and the other guy's table. From what Pat could see, that guy wasn't paying much attention to her either.

"So let me agree," Kina's knuckles tapped out a rhythm on the wooden table. "For every rule, you gotta have a rule for your uncle."

"It depends." Pat was patient. Kina was like this with all the rules. Getting it down, memorizing it like a book, accounting for all the variables. "Whatever I can manage. Like you, saw me shoot that a lay out or what, a cover? Or Uncle Charlie rule me in for 'til the next?"

"You wanted. Why don't we know about this guy?"

"He stays under the radar, only works with family, runs a tight ship. She, I don't want to know his character."

"I wish I could."

"You're like. That counts to me."

The dancer swished back up to the table. She was Allen, Pat noticed. No tits, no ass. Nothing there to grab and hold onto. Her lips didn't move as for a while. Pat as a lap dancer, or the blonde.

D.Z. Allen's Muzzle Flash Home
Muzzle Flash Guidelines
Muzzle Flash Cover Model
The Archive

D. Z. Allen pitää yllä suosittua Muzzle Flash -blogia.

Flash fiction on oivallinen tapa harjoitella tiivistämistä, mutta kokeneelle kirjoittajalle se on myös helppo tapana pitää nimeä esillä ja olla osa kirjallista kulttuuria.

Yksi keskeisistä nimistä on tuottelias novellikirjoittaja Stephen D. Rogers, jonka monissa tarinoissa on vain muutama lyhyt kappale. Rogersin tarinoissa on aina jokin yllätys, jota lukija ei osaa odottaa.

Loppuyllätys – joka toki on tuttu muustakin lyhytmuotoisesta dekkarista – tekee flash fictionista usein sykkää ja jopa ilkeää. Tarinat eivät välttämättä ole mukavaa luettavaa, kun tarinan lyhyys jo edellyttää säilyttävää alkuasetelmaa.

Tarinan voi rakentaa kuitenkin myös pelkkien umuolujen ja aavistusten varaan, kuten teki jokin aika sitten Yhdysvalloissa kehuulla yksitoisetisväromaanilla debytoinut Sean Chercover. Hänen tarinassaan 'But Not Everything' vain viitataan henkilöön epämääräiseen menneisyyteen, joka häiritsee uuden ihmisuhteen aloittamista.

Blogiprojektit

Flash fiction -dekkarit kukoistavat netissä – lehdissä niitä ei juuri julkaista. Netti onkin ihanteellinen tapana julkaista lyhyt, vitsein pituinen juttu. Sen lukee ruudulta parissa minuut-

tissa, ja julkaiseminen on tyystin ilmaista blogien ja muiden vastaavien palvelujen aikana.

Netti on myös hauska tapana pitää yhteyttä eri kirjoittajien välillä. Amerikkalaisissa dekkaripiireissä yleisiä ovat niin sanotut blogiprojektit, joissa joku bloginpitäjä ilmoittaa teeman ja pituuden ja osanottajat julkaisevat tarinansa omassa blogissaan. Näin on syntynyt jopa kokonaisia nettiantologioita.

Suosittuja flash fiction -blogeja ovat Muzzle Flash, jota pitää rajun *Out Of The Gutter* -lehden kustantaja-päätöimittäjä D. Z. Allen, ja Powder Burn Flash. Myös muuntyyppiseen kirjallisuuteen keskittyvä Fictional Musings julkaisee rikostarinoita.

Yksi suosituimmista flash fiction -blogeista Flashing in the Gutters jouduttiin sulkemaan vuoden 2006 lopulla blogihäirikön vuoksi, mutta ennen lopettamistaan se ehti julkais-ta useita kymmeniä lyhyitä rikostarinoita. Tekijöinä oli joitakin amerikkalaisia dekkariveteraaneja, kuten James Reasoner, ja lukuisia kiinnostavia uusia tulokkaita, muun muassa greeneläisen vakoiluromaanin *Ben-neath a Panamanian Moon* kirjoittaja David Terrenoire ja teoksilla *The Wheelman* ja *The Blonde* kovaksikeitetyt kirjallisuuden ystäviä ilahduttanut Duane Swierczynski.

Sean Chercover

Mutta ei kaikkea

Järkyttyneenä tyttö työnsi oven auki hänen menneisyyteensä.

"Jos haluat että menemme eriteitä, ymmärrän hyvin", mies sanoi. Ajatellen: *Häily vielä kun voit. Toivoen: Luoja, jäisipä hän. Ajatellen: Älä kerro hänelle kaikkea.*

Mutta hänen aivoillaan oli omat ideansa eikä hänen suunsa halunnut lopettaa. Kertoi työlle kaiken. Sitten vetäytyi, juuri ennen käännekohtaa. Ei edes hänen aivojensa toinen puolisko pystynyt ylittämään kynnystä. Peläten kädet täristen että tyttö häipyisi, tyttö joka halusi tietää mutta joka halusi ettei se olisi *liian kamalaa*. Pelotissaan että hänen tulitikkujalkansa menisivät katki jutun painosta. Pelotissaan että hänen tulitikkujalkansa kävelisivät suoraan ulos ovesta.

Kertoen hänelle, mutta ei kaikkea.

"Voin elää sen kanssa." Kun tyttö sanoi sen, hänen silmänsä harhailivat pois. Mies yritti olla huomaamatta. Hän ei onnistunut olemaan huomaamatta.

"Ehkä sinun pitäisi nukkua sen päälle."

"Ei minun tarvitse", tyttö sanoi.

Sitten seurasi punaviiniä ja calvadosta ja *The Gentle Side of John Coltrane*. Joita seurasi lämmin kylpy kahden kynttilän valossa.

Ja sitten seurasi aamu. Kahvi ja pekoniit ja pehmeäskikeitetyt munat. Joita seurasi kysymys.

"Eilen illalla... kun juttelimme", hänen äänensä värähtäen, "oliko siinä kaikki? Tarkoitin, jäikö jorain kertomatta?"

Ja silloin hän kertoi työlle kaiken.

'But Not Everything' ilmestyi alun perin Flashing in the Gutters -blogissa vuonna 2006. Julkaistu tekijän luvalla. Suom. Juri Nummelin.

2007 • 2 • RUUMIIN KULTTUURI

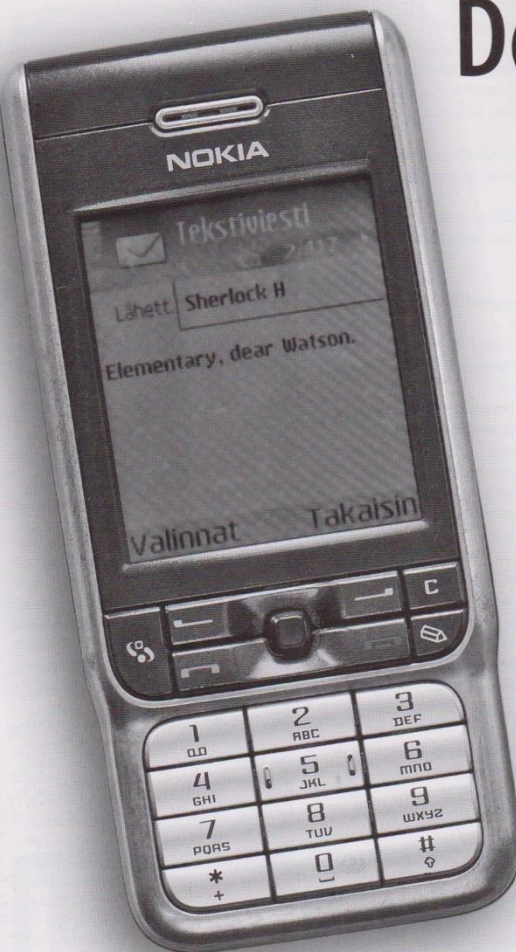
Artikkelin lähde:

Nummelin, J. 2007. Flash fiction villitsee dekkaristeja. Ruumiin kulttuuri 24 (2), 22–23.

KATRIINA HARVIAINEN

Informaatioteknologia on tuonut uusia muotoja

Dekkareita sähköpostissa ja tekstareilla

Hannu Luntiala on julkaissut romaanin, joka koostuu vain ja ainoastaan tekstiviesteistä. Max Manner kirjoittaa parhaillaan jatkodekkaria, joka putkahtaa lukijoiden sähköposteihin viikoittain. Perusmotiivi on silti sama: halu kertoa tarinoita.

Tekstarit ja sähköposti ovat Mannerin ja Luntialan kirjoissa enemmän kuin kuori. Uudet välineet vaikuttavat myös sisältöön. Sähköposti tekee mahdolliseksi nopean ja suoran vuorovaikutuksen lukijoiden ja kirjailijan välillä. Vuorovaikutus puolestaan muuttaa tarinaa.

Tekstiviestit taas jättävät kirjain henkilöiden väliin etäisyyttä ja keskusteluun tulkinnanvaraa. Siten kirjaan syntyy lisää arvoituksellisuutta.

Tosielämän uutiset ja säätilat näkyviin

Max Manner tarjosi aluksi jatkodekkarinsa *Revontulet* ideaa lehtien julkaistavaksi. Kun innostusta ei oikein lehtitaloista irronnut, hän päätti suunnata tarinansa suoraan lukijoille – ilman välikäsiä ja ilmaiseksi – sähköpostiin.

Viikoittain ilmestyvää dekkaria kirjailija haluaa pitää ajan hermolla. Manner ujuttaa jokaiseen lukuun tuoreita tapahtumia. Siten dekkaria ei voi kirjoittaa kerralla valmiiksi ja pitää loppuaikaa rokulia.

”Toki selvä perusidea tai -juoni, kantava fiktiivinen rikosteema on ollut selvillä alusta asti. Tiedän jo nyt, kuinka *Revontulet* huhtikuun viimeisellä viikolla loppuu, ja näen silmissäni viimeisen luvun kuin elokuva-kohtauksena – sen repliikit, miljöön, henkilöiden liikkeet, eleet ja ilmeet”, Manner kuvailee. ”Kokonaan valmistettu ja loppuun asti viimeistelyä henkilö- ja tapahtumarunkoa on sula mahdollisuus luoda tällä tekniikalla ennakolta. Tarinan nyanssit elävät viikoittain tosielämän koti- ja ulkomaan

reita ostissa tareilla

rit ja sähköposti ovat
terin ja Luntialan kir-
enemmän kuin kuori.
er vaikuttavat myös si-
öposti tekee mahdolla-
ja suoran vuorovaiku-
den ja kirjailijan väli-
atus puolestaan muut-

it taas jättävät kirjan
äliin etäisyyttä ja kes-
dinnanvaraa. Siten kir-
ää arvoitussellisuutta.

ämän uutiset ilat näkyviin

tarjosi aluksi jatkodek-
ruler ideaa lehtien jul-
kun innostusta ei oi-
sta irronnut, hän päät-
rinansa suoraan luki-
välikäsiä ja ilmaiseksi

ilmestyvää dekkaria
aa pitää ajan hermola-
uttaa jokaiseen lukuun
rumia. Siten dekkaria
ta kerralla valmiiksi ja
aa rokulia.

perusidea tai -juoni,
inen rikosteema on ol-
sta asti. Tiedän jo nyt,
ulet huhtikuun viimei-
oppuu, ja näen silmis-
lunvin kuin elokuvan
sen repliikit, miljöön,
ikkeet, eleet ja ilmeet”,
ee. ”Kokonaan valmis-
sti viimeisteltyä henki-
narunkoa on sula mah-
da tällä tekniikalla en-
an nyanssit elävät vii-
män koti- ja ulkomaan

TTUURI • 1 • 2008

KUVAT OLLI TUURINEN

tapahtumien, säätilojen ja vastaavien
mukaan.”

Mannerin mukaan ajankohtaisen
jatkodekkan kirjoittaminen vaatii
yllättävän paljon pohjatyötä, median
seuramista ja mielenkiintoa päivän-
polttaviin yhteiskunnallisiin kysy-
myksiin. Lisäksi puuttuu kustannus-
toimittajan ammattitaitoinen tuki ja
jokaviikkoinen deadline aiheuttaa
paineita. ”Rimakauhu on viikoittai-
nen vieras”, Manner myöntää, mut-
ta toteaa myös itseironisesti, että sitä
saa mitä tilaa.

”Työ alkaa keskiviikkona, jolloin
kirjoitan luvun ’raakavedoksen’. Tors-
taina luen tekstin moneen kertaan lä-
pi, lisäilen, poistan ja korjailen, seu-
raan samalla mediaa ja tavallaan oiko-
luen tekstin niin teknisesti kuin juo-
nellisestikin.”

2008 • 1 • RUUMIIN KULTTUURI

”Jos rikosromaanin
kirjoittaminen
on maraton,
jatkodekkan
kirjoittaminen on
110 metrin aidat.”

- Max Manner

maan pystyy, kuten romaania rak-
kennellessä.”

Sähköpostina julkaistava jatko-
tomus mahdollistaa paitsi suoran lu-
kijapalautteen myös välittömän rea-
goinnin siihen. Manner pyysi palau-
tetta heti alussa.

”Sitä on tullut yllättäväkin muka-
vasti ja se on ollut voittopuolisesti po-
siitiivista. Olen tyytyväinen, jos huh-
tikuun lopulla kaikki nykyiset tilaajat
ovat edelleen postituslistalla”, Man-
ner myhäilee.

Lukijat ovat kommentoineet sekä
rakennetta että juonta ja myös neu-
voneet komisario Anna Mäkeä pari-
suhdeongelmissa.

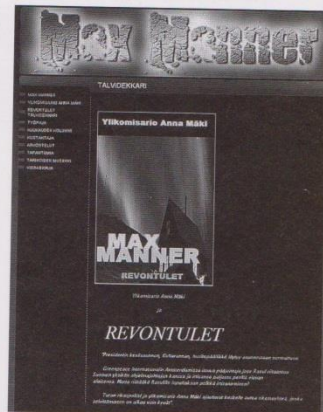
Myös Mannerin haastattelu tehtiin
sähköpostitse, tosin käytännön syis-
tä, ei periaatteen vuoksi. :) (toim.
huom.)

”Kun luku on valmis, se lähete-
tään lukijoille torstaina-perjantaina.
Teksti saapuu vastaanottajalle samas-
sa kunnossa kuin romaanin käsikir-
joitus pöydälle ensimmäistä kertaa lu-
ettavaksi”, Manner kertoo.

Palautetta komisarion parisuhdeongelmista

Haasteista huolimatta Manner kehuu
sähköisen jatkiksen kirjoittamista ja
suhtautuu projektiinsa ”kirjailijana
kehittymisen korkeakouluna”.

”Romaanin työstämisessä vuosi on
minimiaika ennen kuin teos on kir-
jakaupan hyllyssä. Jos rikosromaanin
kirjoittaminen on maraton, jatkodek-
kan kirjoittaminen on 110 metrin
aidat. Vauhti on kova ja aitoja kaa-
tuu – eikä niitä voi kääntä nostaa

37

...manner ja luntiala

Hetki joka muutti elämän
Hannu Luntialan kirjan *Viimeiset viestit* alkusyksyksenä oli Luntialan Sri Lankalla 1980-luvulla näkemä tapaus. Hän oli huomannut kerjäläismiehen, joka ei päivän aikana ollut saanut mitään, kunnes eräs amerikkalainen antoi hänelle rahaa. Hetkeä myöhemmin mies tuli rautatieasemalta sylissään sanomalehti täynnä riisiä ja söi päivän ateriansa ahmien.

Luntiala koki tuon hetken muutaneen oman elämänsä ja päätti kertoa tarinan tavalla tai toisella. Kirjan motto on Kungfutselta: ”Jos tiedät, mikä on oikein, etkä tee sitä, olet pelkuri.”

Idea tekstiviestikerronnasta syntyi vähitellen.

”Tarinassa matkustetaan paljon ja silloin on tyyppillistä lähettää tekstiviestejä. Aluksi ajattelin kirjoittaa jonkin osan kirjasta tekstiviesteillä, kunnes keksin, että miksei koko kirja samaa tien”, Luntiala kertoo.

”Oli ehkä viimeinen hetki kirjoittaa tekstiviestiroomaani. Enää 160 merkkiä ei ole mikään raja, koska tekniikka mahdollistaa monen viestin kirjoittamisen peräkkäin ilman katkosta. Siten kirja on aikansa lapsi. Viiden vuoden kuluttua tätä ei ehkä enää olisi julkaistu”, Luntiala sanoo vuosi siten ilmestyneestä kirjastaan.

Tekstiviesti voi pettää

Viimeiset viestit kertoo Teemusta, joka on sanoutunut irti työstään Microsoftilla ja lähtee Eurooppaan matkustelemaan. Läheiset – rakastettu, poika, sisko, parhaat ystävät ja äiti – saavat matkan varrelta yhä hämmentävämmiksi käyviä viestejä.

”Tekstarikeskustelu on eri asia kuin puhelu. Tekstiviestissä voi jättää jotakin sanomatta tai sanoa toisin, koska on aikaa ajatella. Siinä on myös mahdollisuus pettää”, Luntiala pohtii.

Viimeisten viestien loppu jääkin hyvin auki.

”On kymmeniä eri mahdollisuuksia, mitä todella tapahtui. Oliko Teemu Robin Hood vai tosi kiero.”

”En lähettä enää paljon tekstiviestejä, ehkä mitta tuli täyteen. Voin jopa soittaa.”

- Hannu Luntiala

Luntialan kirjassa on nähty uskotavuuden puutetta, kun elämän isoista asioista – kuolemasta, pettämisestä, rakkaudesta ja luottamuksesta – keskustellaan vain teksteillä. Luntiala kiertää kysymyksen vastakysymyksellä, ”kuka sanoo, ettei välissä ole soitettu puheluita”.

Tekstiviestiroomaani toimii kuin pelkistetty näytelmän käsikirjoitus. Tapahtumat etenevät vain repliikkien kautta, miljöön tai henkilöiden kuvailua ei ole.

”Tiivistettyjen tekstiviestirepliikkien kirjoittamisen opin aika pian. Vaikeaa sen sijaan oli pitää palapeli kassassa. Jos joku lähetti esimerkiksi Teemulle tekstiviestin, siihen piti mis-

taa vastata, mutta ei välttämättä heti, ettei rakenteesta tulisi liian yksinkertainen.”

Toiseksi haasteeksi muodostuivat aikavyöhykkeet. Kun Teemu loittoni Suomesta yhä kauemmas, kirjoittajan oli pidettävä huoli siitä, että aikaero näkyi viesteissä. Teemun viestit saattoivat tulla perille Suomeen yöllä, minkä piti aiheuttaa viive vastaamisessa.

”Se alkoi olla matematiikkaa. Vielä ainakaan ei ole narautettu virheestä”, Luntiala hymähtää.

Uusin kirja muistokirjoituksista

Henkilöt erottuvat sekä viestien sisällöllä – elämän tapahtumilla, harras-

Kirjeromaanis tekstiviesteihin

”Tekstiviestiroomaani on vaivaton muotokokeilu, jona toriallinen edeltäjä on näin. Sähköpostijatkis va ilmestyneitä rikosjatkis, jotka ovat olleet suosittuja 1930–1950-luvulla.”

”Kesärikosjatkisista on kaistu viime vuosina puolilla Suomea. Tästä rössä ollut kertomisen siirtynyt ns. uuteen n vuoio kirjallisuudenta Arvas Helsingin yliop-

tuksilla, musiikkimau viestien tyyllillä. Esim äidin viesteissä jokai pienellä kirjaimella ja ovat isoja, koska äidi ole täysin hallussa. Te tu Heidi on opettaja tei kirjakieltä, kun taa ka Joonas tekstaa reni.”

”Hymiöiden käyttö peasti. Uskon, että neet tökkinä. En myi miöammattilainen, r kijat olisivat voineet että plääh, vanha yritt tiala naureskelee.

Luntialan uusin kir sa ilmestynyt *In memo* meisten viestien linja poikkeuksellista mat moriam koostuu 60 n sesta. Jatkossa – suun kaan ensi vuonna – s mas teos ja samalla k tapa kirjoittaa kirja.

Myös *In memoriam* aineksia, mutta Luntia kitledä sitä loppuun a kuten ei *Viimeisiä vie*

”Ne ovat romaanej romanttisia komedio toriallisia kartanorom tää Luntiala ja jättää l paiksi.

Kirjeromaanista tekstiviesteihin

"Tekstiviestiroomaani on kiinnostava muotokokeilu, jonka lähin historiallinen edeltäjä on kirjeromaani. Sähköpostijatkis vastaa lehdissä ilmestyneitä rikosjatkokertomuksia, jotka ovat olleet Suomessakin suosittuja 1930–1950-luvuilla."

"Kesärikosjatkiksiahan on julkaistu viime vuosina lehdissä eri puolilla Suomea. Tässä tietty käytössä ollut kertomisen tapa on siis siirtynyt ns. uuteen mediaan", arvioi kirjallisuudentutkija Paula Arvas Helsingin yliopistosta.

tuksilla, musiikkimaulla – että tekstiviestien tyyliä. Esimerkiksi Teemun äidin viesteissä jokainen lause alkaa pienellä kirjaimella ja loput kirjaimet ovat isoja, koska äidillä ei tekniikka ole täysin hallussa. Teemun rakastettu Heidi on opettaja ja käyttää miltei kirjakieltä, kun taas opiskelijapojaka Joonas tekstaa rentoa puhekieltä.

"Hymiöiden käytöstä luovuin nopeasti. Uskon, että ne olisivat alkaneet tökkiä. En myöskään ole hymiöammattilainen, nuoremmat lukijat olisivat voineet olla sitä mieltä, että plääh, vanha yrittää jotain", Luntiala naureskelee.

Luntialan uusin kirja, helmikuussa ilmestynyt *In memoriam* jatkaa Viimeisten viestien linjalla käyttämällä poikkeuksellista materiaalia. In memoriam koostuu 60 muistokirjoituksesta. Jatkossa – suunnitelmien mukaan ensi vuonna – seuraa vielä kolmas teos ja samalla kolmas erilainen tapa kirjoittaa kirja.

Myös In memoriamissa on jännäriaineiksia, mutta Luntiala ei halua luokitella sitä loppuun asti dekkariksi, kuten ei Viimeisiä viestejäkään.

"Ne ovat romaaneja. Ne eivät ole romanttisia komedioita eivätkä historiallisia kartanoromaaneja", virnistää Luntiala ja jättää loput arviot vaipaiksi. ■

Max Manner

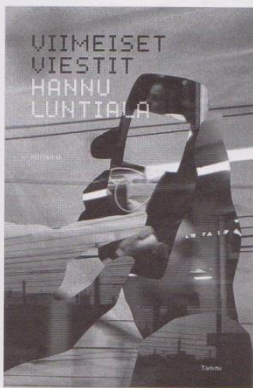
Asuu vakituisesti Luxemburgissa
Teokset

Revanssi. Minerva 2007

Revontulet. Sähköpostijatkokertomus 2008

Demi-Sec (ilmestyy Minervalta ke-säkuussa 2008).

www.freewebs.com/maxmanner/

KANSI-AKI SUVANITO

Hannu Luntiala

Siviilissä Väestörekisterikeskuksen
ylijohtaja

Teokset

Hombres (noveletteja). Tammi 2006

Viimeiset viestit. Tammi 2006

In memoriam. Tammi 2008

Viimeiset viestit on käännettävänä viroksi, saksaksi ja venäjäksi.

■ Suomen Kulttuurirahaston suuri runokilpailu 1999, yksi voittajista

■ Toivo Pekkasen syntymän 100-vuotiskilpailu 2002, voittaja novelleilla 'Musta'

■ Nuoren Voiman Liiton ja Gummeruksen novellikilpailu 2002, kunniainointa novellista 'En ole mikään luontoihminen'

GENRENOVELLIN
LAATUSARJA . NYT.

SUOMALAISIA RIKOKSIA MENNEILTÄ AJOILTA

Juri Nummelin
(toim.)
**VIIDES
TESTAMENTTI**
-jännitys-
novelleja
1939-2007

10 kirjailijaa, 10 novellia.
8 vuosikymmentä hurjaa
Suomijännäriin historiaa.

"Pulpin ja dekkarin harrastajan kuuluu hankkia teos hyllynsä, jo pelkästään pulp-asiantuntijan (Juri Nummelin) kirjan alussa esittämän trivian perusteella." (Johanna Matero, RUUMIIN KULTTUURI)

RIKOS TUO KAUHUN

Harry Etelä
**KAUHUJEN
SALAKAMMIO**
Kauhu-
kertomukset
1937-1940

Legendaaristen Viherluodon taiteilijaveljesten vähemmän tunnettu yhteistyö keskittyi kauhuun: Aimo kirjoitti, ja Pentti kuvitti, syntyi ajastaan edellä olevia kauhun helmiä. Kirjassa myös Juri Nummelinin esittelyartikkeli ja Tapani Maskulan hieno Viherluoto-essse.

ÄLÄ UNOHDA NÄITÄ:
m-sarjan v. 2007 kaikki
viisi kirjaa ovat tulevia
keräilyharvinaisuuksia:

-Harri Erkki: PITKÄ JAUNTTI
-M.G. Soikkeli: MARSIN IKÄVÄ
-Boris Hurta: VUODEN PIMEIN
PÄIVÄ

Ainakin tilaamalla kaikista kirjakaupoista – niin kauan kuin pienistä painoksista riittää!

turbator www.pelipeitto.fi

Artikkelin lähde:

Harviainen, K. 2008. Dekkareita sähköpostissa ja tekstareilla. Ruumiin kulttuuri 25 (1), 36–39.

1. Miten lukupiirin vetäjä onnistui tehtävässään?
2. Mitä mieltä olet kirjavalinnoista? (Agatha Christien, Leena Lehtolaisen ja Ilkka Remeksen kirjat sekä Tuomas Kyrön *Mielensäpahoittaja*)
3. Mielipiteitä keskustelusta ja kokoontumisesta (Esimerkiksi oliko sopivasti erilaisia puheenaiheita, mitä mieltä olet jaetusta kirjavinkkilistasta...)
4. Muita huomiota

Olen koonnut tähän muutamia esimerkkejä siitä, millaisia asioita lukupiirin vetäjän kannattaa ottaa huomioon. Ohjeita kirjoittaessa olen soveltanut lukemiani lähteitä ja lisännyt omia havaintojani.

Lukupiiritoiminnan alussa:

- Lukupiiriläiset eivät välttämättä tunne ennestään toisiaan. Anna heille aikaa tutustua toisiinsa ennen varsinaista kirjakeskustelua. Lukupiirin jäsenten on luultavasti helpompi ilmaista mielipiteitään ääneen, jos he tuntevat toisensa paremmin. Ensimmäisellä kerralla voidaan keskustella esimerkiksi yleisesti lukuharrastuksesta, onko joku jäsenistä käynyt aiemmin lukupiirissä ja millaisia kirjoja lukupiiriläiset yleensä lukevat. Lisäksi lukupiirin vetäjä voi halutessaan kysyä jäseniltä, millaista ohjausta he vetäjältä kaipaavat.
- Jos lukupiirillä on sääntöjä, ne on hyvä käydä läpi ensimmäisellä kokoontumiskerralla.

Keskustelu ja lukupiirin vetäjän rooli:

- Tee valmisteluja ennen kokoontumista. Kerää taustatietoa esimerkiksi kirjailijasta ja hänen muusta tuotannosta ja pidä alustuspuhe ennen varsinaista kirjakeskustelua. Näin johdattelet lukupiiriläiset keskusteluun ja alustus toimii myös oppimistuokiona sekä lukupiirin jäsenille että sinulle. Alustuspuheen on kuitenkin hyvä olla lyhyt! Puheen tarkoituksena on herättää keskustelua, eikä viedä kohtuuttomasti keskusteluaikaa.
- Mieti etukäteen kysymyksiä, joita voit kysyä, jos keskustelua ei synny helposti.
- Valmistaudu keskustelua varten tekemällä muistiinpanoja. Tee merkintöjä kirjan kohdista, jotka haluavat tuoda esille tai, jotka ihmetyttivät yms. Kirjan tapahtumat muistuvat paremmin mieleen muistiinpanojen avulla.
- Keskustelun on usein tapana rönsyillä, mutta puutu keskustelun kulkuun, jos se karkaa liikaa aiheesta tai joku jäsenistä alkaa dominoida keskustelua.
- Lukupiirissä voi olla hiljaisempia jäseniä, jotka eivät osallistua aktiivisesti keskusteluun. Voit kuitenkin yrittää rohkaista heistä puhumaan osoittamalla heille kysymyksiä. Muista kuitenkin, että vaitonaiset jäsenet saavat olla hiljaa ja osallistua keskusteluun silloin, kun haluavat. Voi olla, että he rohkenevat ottaa osaa keskusteluun, kun muut jäsenet tulevat heille tutummiksi.

Kirjavalinnat:

- Lukupiiritoiminnan alkaessa vetäjän kannattaa tehdä kirjavalinnat itse. Näin toiminta lähtee sujuvasti liikkeelle. Myöhemmin, kun lukupiiri on kokoontunut useamman kerran ja jäsenet ovat tutustuneet toisiinsa, voidaan kirjavalinnat tehdä yhdessä lukupiirin kanssa.
- Kirjoja valittaessa on hyvä huomioida, että luettavia kirjoja on riittävästi saatavilla ja kirjojen pituus on sopiva.
- Kirjoja voi valita yhden tai useamman yhtä kokoontumiskertaa varten. Esimerkiksi jos osa lukupiiriläisistä on jo lukenut valitun kirjan, voidaan heille valita toinen kirja luettavaksi. Sopivasta menetelmästä kannattaa sopia yhdessä lukupiirin jäsenten kanssa.
- Voit koota kirjalistan, josta jokainen lukupiirin jäsen voi lukea haluamansa kirjan.
- Kirja voidaan lisäksi valita esimerkiksi teeman, kirjallisuusgenren tai kirjailijan mukaan.
- Valitse luettavaksi runo- tai näytelmäkirjoja. Runojen lukeminen ja niistä keskusteleminen voi aiheuttaa lukupiiriläisten keskuudessa vastustusta, sillä runot voidaan kokea vaikeaselkoisiksi tai hämmentäviksi. Yritä saada lukupiiriläiset ottamaan haaste vastaan ja tutustumaan runouteen. Runot voivat saada aikaan paljon keskustelua ja aiemmat ennakkoluulot voivat keskustelun edetessä hälvetä. On kuitenkin suositeltavaa, ettei runoja käsitellä lukupiiritoiminnan alkuvaiheessa. Jäsenten on hyvä tuntea toisensa paremmin, jotta he uskaltavat tuoda mielipiteensä esille.
- Lukekaa elokuvakirjoja (kirjasta on tehty elokuva tai kirja perustuu elokuvaan). Lukupiirikokoontumisten yhteydessä voitte eläytyä kirjan/elokuvan tunnelmaan esimerkiksi kuuntelemalla elokuvamusiikkia.
- Vinkkaa kirjoja lukupiiriläisille! Vinkkaa esimerkiksi samanaiheisia kirjoja tai kirjailijan muuta tuotantoa.
- **Kaiken kaikkiaan kirjojen valintakriteereitä on monia. Kokeile rohkeasti eri tapoja ja kysy lukupiiriläisiltä ehdotuksia!**

Lähteet:

Ervasti, K. 2009. "MÄ OON AINA HALUNNUT JONKUN TÄLLAISEN RYHMÄN!" – kirjoitelma lukupiireistä ja lukupiirejä vetävistä kirjastolaisista. Teoksessa K. Hypén (toim.) Kirjasto 2010: Lukijat, tekstit ja verkko. Helsinki: BTJ Kustannus, 52–88.

Pierce County Library System. 2012. Book Club Tips. Hakupäivä 26.5.2013
<https://www.piercecountylibrary.org/books-materials/book-club-kits/book-club-tips.htm>.

San Francisco Public Library. 2013. How to Host a Book Club. Hakupäivä 26.5.2013
<http://sfpl.org/index.php?pg=2000005701>.

The Reading Club. 2013. How to Lead Book Club Meetings. Hakupäivä 27.5.2013
<http://www.thereadingleadingclub.co.uk/HowToLeadBookClubMeetings.html>.

Olen kerännyt tähän vinkkejä lukupiiriläisille siitä, mitä asioita heidän on hyvä ottaa huomioon lukupiirikokouksissa. Olen soveltanut lukemiani lähteitä ja lisännyt omia havaintojani.

Ennen lukupiirikokousta:

- Lue käsiteltävä kirja. Kaikki lukupiirin jäsenet eivät aina pidä luettavasta kirjasta. Jos et pidä kirjasta, kerro se rohkeasti ja perustele mielipiteesi: miksi pidit tai et pitänyt kirjasta. Vaikka kirja ei ole hyvä, se ei tarkoita, ettei siitä voisi syntyä keskustelua. Jos et pysty tai ehdi lukea kirjaa, katso kirjasta tehty elokuva, lue kirja-arvostelua, etsi siitä tietoa Internetistä jne. Etsi itsellesi sopiva tapa tutustua kirjaan.
- Kirjoita lukupäiväkirjaa. Kirjaa ylös esimerkiksi ajatuksia ja kysymyksiä, joita kirja herättää. Voit myös tehdä merkintöjä kirjan kohdista, joita haluat nostaa keskustelussa esille.
- Mieti kirjaa lukiessasi kysymyksiä, joita voit esittää keskustelun edetessä. Saat erilaista näkökulmaa kirjaan, kun syvennyt pohtimaan lukemaasi.
- Voit halutessasi sopia lukupiirin vetäjän kanssa, että huolehdit taustatietojen etsimisestä ja pidät alustuspuheen.

Keskustelun aikana:

- Tule ajoissa paikalle.
- Osallistu rohkeasti keskusteluun. Tuo omia mielipiteitäsi esille ja esitä kysymyksiä. Lukupiirissä on hyvä tuoda esille epäselviä asioita ja saada selkoa esimerkiksi kirjan tapahtumiin.
- Muista myös kuunnella muita. Kirjasta on tarkoitus keskustella yhdessä.
- Ole suvaitsevainen. Saat esittää vastaväitteitä, mutta muista, että jokaisella on oikeus omiin mielipiteisiinsä.
- Rohkaise muita puhumaan. Osa lukupiirin jäsenistä voi olla ujompia ilmaisemaan mielipiteitään, mutta yritä rohkaista heitä ottamaan osaa keskusteluun muun muassa esittämällä heille kysymyksiä.
- Ehdota rohkeasti kirjoja, joita lukupiiri voisi lukea.

Lähteet:

Ervasti, K. 2009. "MÄ OON AINA HALUNNUT JONKUN TÄLLAISEN RYHMÄN!" – kirjoitelma lukupiireistä ja lukupiirejä vetävistä kirjastolaisista. Teoksessa K. Hypén (toim.) Kirjasto 2010: Lukijat, tekstit ja verkko. Helsinki: BTJ Kustannus, 52–88.

Pierce County Library System. 2012. Book Club Tips. Hakupäivä 26.5.2013
<https://www.piercecountylibrary.org/books-materials/book-club-kits/book-club-tips.htm>.